

KONGELIG RESOLUSJON

Klima- og miljødepartementet
Statsråd: Andreas Bjelland Eriksen

Ref.nr.:
Saksnr.: 25/523
Dato: 12.12.2025

Fastsettelse av forskrifter om vern av 32 skogområder i fylkene Møre og Romsdal, Vestland, Rogaland, Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud, Akershus, Oslo, Østfold og Innlandet.

1. Innledning

Kongen i statsråd kan fastsette forskrift om vern av områder som naturreservater med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37, og forskrift om vern av områder som friluftslivsområder etter lov 5. juni 2009 nr. 25 om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven) § 11.

Klima- og miljødepartementet (KLD) foreslår at det fastsettes forskrifter om vern for 32 skogområder.

1.2 Kort redegjørelse for saken

Forslaget omfatter ca. 41 km² nytt verneareal og vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til gjennom bl.a. behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* og Meld. St. 35 (2023-2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur*. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om vern av 10 prosent av skogarealet og til internasjonale mål og forpliktelser.

Vern av områdene skjer gjennom samarbeidsordningen for frivillig skogvern.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt forslagene på høring. Høringen er gjennomført av de aktuelle statsforvalterne.

Etter høring har statsforvalterne sendt sine vurderinger og forslag om vern etter naturmangfoldloven til Miljødirektoratet. Direktoratets vurderinger og tilråding er deretter oversendt KLD.

Det er i verneprosessen ikke avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er justert for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. For departementets vurderinger av de ulike forslagene vises bl.a. til kap. 8 og 9.

2. Forslag

2.1. Generelt om forslaget

KLD tilrår vern av 31 naturreservater i medhold av naturmangfoldloven. I tillegg tilrår utvidelse av Østmarka friluftslivsområde med hjemmel i markaloven.

Områdene inngår i ordningen med frivillig vern av privateid skog.

Tilrådingen omfatter ca. 41 kvadratkilometer nytt verneareal, hvorav ca. 26 kvadratkilometer er produktiv skog.

Følgende områder foreslås vernet:

1. Brattset naturreservat i Aure kommune, Møre og Romsdal
2. Slettbakken naturreservat i Aure kommune, Møre og Romsdal
3. Håhammaren naturreservat i Molde kommune, Møre og Romsdal
4. Viromdalen naturreservat i Sunndal kommune, Møre og Romsdal
5. Fløystaddalen naturreservat i Tingvoll kommune, Møre og Romsdal
6. Høgefloget naturreservat i Volda kommune, Møre og Romsdal
7. Kvittingsmorki naturreservat (utvidelse) i Årdal kommune, Vestland
8. Ragstjørna naturreservat (utvidelse) i Gjesdal kommune, Rogaland
9. Asbjørnstøyl og Strondi naturreservat i Bygland kommune, Agder
10. Bjørnaråfjellet naturreservat i Bykle kommune, Agder
11. Einfasura naturreservat (utvidelse) i Hægebostad kommune, Agder
12. Steinsfjell naturreservat i Lyngdal kommune, Agder
13. Tronstadvannet naturreservat (utvidelse) i Kristiansand kommune, Agder
14. Håmyrliene og Toksåsen naturreservat i Tvedestrand kommune, Agder
15. Homsli naturreservat i Valle kommune, Agder
16. Svarthommen naturreservat i Åseral kommune, Agder
17. Slettebergskarvene naturreservat i Larvik kommune, Vestfold
18. Korpen og Sagkollen naturreservat (utvidelse) i Larvik kommune, Vestfold
19. Sprena naturreservat i Larvik kommune, Vestfold
20. Fjella og Burumtjern naturreservat (utvidelse) i Marker og Rakkestad kommuner, Østfold
21. Haverstingen naturreservat (utvidelse) i Ringerike, Flå og Krødsherad kommuner, Buskerud
22. Brekkeåsen naturreservat i Rollag kommune, Buskerud
23. Portåsen naturreservat i Sigdal kommune, Buskerud
24. Veset og Holter naturreservat i Nes kommune, Akershus
25. Eine naturreservat (utvidelse) i Bærum kommune, Akershus
26. Skøyenåsen naturreservat i Lunner kommune, Akershus
27. Jutulhogget (endring av verneform) i Alvdal og Rendalen kommuner, Innlandet
28. Høghaugen naturreservat i Ålesund kommune, Møre og Romsdal
29. Ørnakken naturreservat (utvidelse) i Ålesund kommune, Møre og Romsdal
30. Vassstveitåsan naturreservat i Tinn kommune, Telemark
31. Bakke naturreservat i Larvik kommune, Vestfold
32. Østmarka friluftslivsområde (utvidelse) Oslo og Nordre Follo kommuner, Oslo og Akershus.

2.2. Begrunnelse for verneforslaget

Forslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold:

1. *Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
2. *Ingen arter og naturtyper skal utryddes som følge av menneskelig aktivitet, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*
3. *Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.*

Meld. St. 35 (20235-2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur* legger opp til videreføring av arbeidet med skogvern, i hovedsak ved vern av offentlig eid skog og ved frivillig vern av privateid skog. Forslaget vil bidra til å gjennomføre målsettingen som er Norges bidrag til globalt mål 3 om bevaring etter Det globale Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold (naturavtalen), Målsettingen, som Stortinget sluttet seg til gjennom behandlingen av Meld. St. 35 (20235-2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur*, lyder:

Norge har gjennom vern eller andre effektive arealbaserte bevaringstiltak bevart minst 30 prosent av Norges landareal inkludert Svalbard og Jan Mayen innen 2030. Tiltakene skal vise variasjonsbredden i norsk natur og Norge skal gjennom bevaringstiltakene bidra til at et globalt representativt utvalg av naturområder blir bevart.

Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om vern av 10 prosent av skogen og til internasjonale mål og forpliktelser, jf. bl.a. konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8.

Vern av områdene mot ulike typer inngrep bidrar til å bevare norsk naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

Verneforslaget vil også bidra til å nå FNs bærekraftsmål nr. 15 Livet på land. Skogvern er vurdert som et effektivt virkemiddel for å sikre norsk naturmangfold, bl.a. ved å fange opp truede og nær truede naturtyper og leveområder for mange truede og nær truede arter.

2.3. Hjemmelsgrunnlag

37 av skogområdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34, jf. § 37. For at et område skal kunne vernes som naturreservat må det etter § 37 enten inneholde truet, sjelden eller sårbar natur, representere en bestemt naturtype, på annen måte ha særlig betydning for biologisk mangfold, utgjøre en spesiell geologisk forekomst eller ha særskilt naturvitenskaplig verdi.

I tillegg foreslås utvidelse av Østmarka friluftslivsområde med hjemmel i lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven) § 11.

2.4. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene omfatter viktige naturtyper og leveområder for et stort antall truede og nær truede arter. I forslaget inngår mange områder med ulike utforminger av rik

edel-lauvskog, flere områder med gammel gran- og furuskog, boreale lauvskoger, høgstaude-granskog, lågurt-granskog og kalk- og lågurtskog. Tilrådingen inneholder et område med leirraviner, samt brannpåvirket barskog. I flere områder inngår flomskogsmark.

Arealmessig er det stor variasjon mellom områdene. Felles for områdene er at de uavhengig av størrelse innehar høy verneverdi ved at de omfatter sjeldne eller truede naturtyper med et høgt biologisk mangfold eller at de bidrar til å oppfylle mangler i skogvernet eller har viktig funksjon i et økologisk nettverk.

Opprettelsen av verneområdene er med på å bidra til å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske skogøkosystem. I denne verneplanen er verneverdiene for mange av områdene knyttet til stor variasjon i skogtyper som bidrar til å fylle mangler i skogvernet.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet, er hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftledninger. Vern av de foreslåtte områdene vil gjennom vernebestemmelsene sikre arealer med viktige verne kvaliteter og bidra til å dekke viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed *redusere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforringelser* betaler der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. KLD vurderer at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i forslaget er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, bl.a. dokumentasjon i "*Narin- Lokalitets-database for skogområder*" eller andre naturtypekartlegginger. Det inngår også områder som er kartlagt etter Miljødirektoratets nye kartleggingsmetodikk for skogvernområder. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er bl.a. NINA-rapportene 535/2010 og 1352/2017.

KLD anser at *kunnskapsgrunnlaget* er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Det er ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger etter KLDs vurdering tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 9, samt til Miljødirektoratets tilrådinger.

2.5. Andre interesser

Historisk har skogene blitt brukt i ulik grad til bl.a. skogsdrift, reindrift, beite, jakt og friluftsliv. Skogbruk skal ikke fortsette i områdene som vernes, mens de øvrige nevnte aktivitetene i stor grad kan fortsette som tidligere. Det går eksisterende veger inn i noen av områdene, primært i form av gamle traktorveger.

Det er kraftledninger innenfor foreslått nytt verneareal i følgende områder: Slettbakken, Håhammaren, Viromdalen, Høgefloget, Ragstjørna, Tronstadvannet, Veset og Holter samt Skøyenåsen. Det er i tillegg kraftledninger inntil foreslått nytt verneareal i følgende områder: Brattset, Håmyrliene og Toksåsen, Svarthommen, Portåsen og Bakke. Når kraftledninger ligger i eller inntil nytt verneareal er det i verneforskriftene standardbestemmelser om bl.a. drift og vedlikehold av kraftledninger.

I området Tronstadvannet grenser tidligere vernet areal og foreslått nytt verneareal til reguleringsmagasin for drikkevannsforsyning. I tidligere vernet areal i området Kvittingsmorki ligger Viervatn magasin med en pumpestasjon og en hydrologisk målestasjon.

Det er registrert småkraftpotensial i områdene Håhammaren (2,5 GWh, utbyggingskostnad 2,7 NOK/kWh i 2020) og Tronstadvannet (0,67 GWh, utbyggingskostnad 10,1 NOK/kWh i 2023). KLD vurderer at naturverdiene tilsier at verdien av å etablere naturreservatene er større enn nytten av ev. utbygging.

Planlagt vern av området Vassstveitåsen ble våren 2024 utsatt i påvente av at Norges geologiske undersøkelse (NGU) sin nye kartlegging av mineralforekomsten. NGU vurderer i sin rapport at det er svært liten sannsynlighet for at kobberforekomsten kan være økonomisk. KLD foreslår likevel en grensejustering hvor det tas ut ca. 40 dekar av verneområdet, slik at det blir god tilgang til mineralforekomsten i tilfelle drift blir aktuelt.

For området Bakke ble planlagt vern høsten 2022 utsatt, i samråd med Nærings- og fiskeridepartementet. Dette slik at Miljødirektoratet i dialog med Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) og ut fra eksisterende data kunne vurdere forholdet mellom verneverdier og mineralinteresser i området Ulås. KLD viser til innspill fra direktoratene, og foreslår ut fra bl.a. store verneverdier, samsvar med gjeldende planstatus, samt at en meget liten andel av aktuell mineralforekomst overlapper med verneforslaget, at området vernes med de foreslåtte grenser.

Det er to gamle kalksteinsbrudd i området Skøyenåsen. I områdene Asbjørnstøyl og Strondi, Homsli, Håmyrliene og Toksåsen, og i Granasnekollen har DMF gitt innspill om at det er tildelt undersøkelsesrettigheter. Miljødirektoratet kan ikke se at leteflater som berører områdene Asbjørnstøyl og Strondi og Homsli ligger i karttjenesten til DMF. Undersøkelsesrettigheter som berører Håmyrliene og Toksåsen er tildelt etter at verneplanprosessene startet, det medfører at naturmangfoldloven § 44 kan komme til anvendelse. For Granasnekollen foreslås at vern utsettes i påvente av resultater fra delvis overlappende pågående mineralundersøkelser, med sikte på avklaring av vernesaken i 2026.

Arealene som foreslås vernet er i all hovedsak LNF-områder i respektive kommuneplaner.

For nærmere omtale av aktuelle temaer og områder nevnt over vises bl.a. til beskrivelsen av enkeltområdene i kap. 9.

3. Samfunnsnytte og konsekvenser av verneforslaget

3.1. Samfunnsnytte av verneforslaget

Gjennomføring av verneforslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold, målet om vern av 10 % av skogarealet og internasjonale mål og forpliktelser blant annet ved at det vil være en del av Norges bidrag til globalt mål 3 om bevaring i naturavtalen. Det vises til nærmere omtale i kap. 2.2. Forslaget vil være en videreføring av arbeidet med skogvern som Stortinget har sluttet seg til gjennom behandlingen av Meld. St. 35 (2023-2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur*.

Verneområdene har i tillegg viktige opplevelseskvaliteter og kan bidra til verdiskaping lokalt og regionalt knyttet til naturbasert turisme. Naturmangfold har også en egenverdi. Vern som foreslått vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning.

3.2. Samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som kan påvirke ulike samfunnsområder. Områdene som foreslås vernet er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrensede.

Alle områder som foreslås vernet har areal under 250 km² og omfattes ikke av kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift. Bruksinteresser i områdene er klarlagt ved høring og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite, jakt og friluftsliv. Unntatt for skogbruk er dette aktiviteter som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

Hvis områdene ikke vernes, er fortsatt skogbruk mest aktuelle arealbruk. Det vil da i hovedsak være sektorlover og skogbrukets sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til naturmangfold på disse arealene. KLD vurderer at et nettverk av verneområder, kombinert med gode miljøtiltak i skogbruket samt andre aktuelle virkemidler, er et effektivt bidrag til å sikre naturmangfoldet i skog.

Fra februar 2022 er det iverksette en ordning for avveining mellom skogverninteresser og skogbruksinteresser for nye skogvernsaker. Ordningen ble foreslått av Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet, som svar på et oppdrag gitt av KLD og Landbruks- og matdepartementet (LMD).

Norsk landbruk og matproduksjon er basert på bruk av arter som planter, husdyr og skogstrær. Genmangfoldet, dvs. den genetiske variasjonen innen artene, er en forutsetning bl.a. for framtidig klimatilpasning og produksjon. Bevaringsverdige skogstrær og ville slektninger av kulturplanter bevares best i naturlige populasjoner i naturen, eksempelvis i egnede verneområder. Verneområdene kan følgelig ha verdi også i denne sammenheng.

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og

for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen essensielle bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har også forpliktet seg nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet.

Vern vil begrense fremtidige muligheter for bl.a. skogbruk, mineralutvinning, vindkraftutbygging og regulering av vassdrag. Det er ikke kjent konkrete planer om mineralutvinning eller kraftutbygging innenfor noen av de foreslåtte verneområdene.

KLD viser til at det i verneprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er videre justert på ulike punkter for å imøtekomme og hensynta andre interesser. KLD mener verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer departementet at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om nytten vanskelig kan kvantifiseres. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

Det vises for øvrig til omtale av de enkelte verneområdene i kapittel 9.

4. Viktige endringer i verneprosessen

Navn

Med grunnlag i vedtak i navnesak tilrås å endre navn fra Hommsli naturreservat til *Homsli naturreservat*.

Avgrensing

Avgrensingen er endret for flere områder etter høring. Stort sett er dette snakk om mindre tilpasninger til eiendomsgrenser eller for å grense ut eksisterende infrastruktur og anlegg. Størst endring er gjort i Fløystaddalen hvor 780 dekar er grenset ut og i Viromdalen hvor 371 dekar er grenset ut, begge endringer skyldes at grunneier har endret eller trukket tilbud om frivillig skogvern. For Eine er arealet redusert med 30 dekar og i områdene Svarthommen og Håhammeren med ca. 25 dekar. Det er gjort mindre uttak av areal i områdene Homsli, Sprena, Korpen og Sagkollen og i Slettebergskarvene.

Verneforskrifter: Det er etter høringen foretatt mindre endringer i forslag til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene tydelig viser til aktuell hjemmel i naturmangfoldloven § 37. KLD vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern som er inngått med grunneiere.

5. Oppheving og endring av tidligere vernevedtak

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av det nye verneforslaget:

1. Forskrift 17.12.1999 nr. 1461 om fredning av Kvittingsmorki naturreservat, Årdal kommune, Sogn og Fjordane
2. Forskrift 20.12.1996 nr. 1270 om fredning av Ragstjørna som naturreservat, Gjesdal kommune, Rogaland
3. Forskrift 16.12.2022 nr. 2555 om vern av Myran naturreservat, Kristiansand kommune, Agder

4. Forskrift 13.12.2013 nr. 1458 om vern av Fjella naturreservat, Marker og Rakkestad kommuner, Østfold
5. Forskrift 23.06.2020 nr. 1320 om vern av Burumtjern naturreservat, Marker kommune, Viken.
6. Forskrift 16. desember 2011 nr. 1282 om vern av Haverstingen naturreservat, Ringerike, Flå og Krødsherad kommuner, Viken
7. Forskrift 10. juni 2005 nr. 568 om verneplan for barskog, vedlegg 5, fredning av Storås naturreservat, Krødsherad kommune, Buskerud
8. Forskrift 18. desember 1959 nr. 2 om naturfredning, Jutulhogget, Alvdal kommune, Jutulhogget, Rendal kommune, Hedmark

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av det nye verneforslaget:

1. Forskrift 06.12.2024 nr. 2963 om vern av Einfasura naturreservat, Hægebostad kommune, Agder
2. Forskrift 23.06.2020 nr. 1307 om vern av Korpen og Sagkollen naturreservat, Larvik kommune, Vestfold og Telemark
3. Forskrift 14.12.2018 nr. 1938 om vern av Eine naturreservat, Bærum kommune, Akershus
4. Forskrift 22. desember 1989 nr. 1392 om fredning for Jutulhogget naturreservat, Alvdal og Rendalen kommuner, Hedmark
5. Forskrift 06.12.2019 nr. 1664 om vern av Ørnakken naturreservat, Skodje kommune, Møre og Romsdal
6. Forskrift 10.11.2023 nr. 1813 om vern av Østmarka friluftslivsområde, Oslo kommune, Oslo og Nordre Follo kommune, Viken.

6. Forvaltning av verneområdene

Forvaltningsmyndighet

Det skal fremgå av hver enkelt verneforskrift hvem som er forvaltningsmyndighet for verneområdet. Naturreservatene er små verneområder, som det er lagt til grunn skal forvaltes av de kommunene som ønsker det. Det stilles noen krav for slik tildeling av forvaltningsmyndighet, blant annet at hele verneområdet er innenfor en kommune og at kommunen har tilstrekkelig kapasitet og kompetanse. Aktuelle kommuner skal gjennom høringsprosessen ha fått tilbud om de ønsker å få tildelt forvaltningsmyndigheten. For eksisterende verneområder som forvaltes av kommunen og som nå utvides, endres i utgangspunktet ikke forvaltningsmyndigheten.

For de foreslåtte verneområdene der kommunen ønsker å ha forvaltningsmyndigheten, foreslås myndigheten lagt til kommunen. Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker å ha forvaltningsmyndigheten for området som er foreslått vernet, blir denne myndigheten lagt til statsforvalteren. Verneprosessen for en del av områdene ble startet før ny rutine ble innført, derfor varierer det om statsforvalterne har klart å innhente svar fra kommunene. For de kommunene som er forespurt men som ikke har svart, legges det til grunn at de ikke ønsker forvaltningsmyndigheten og forvaltningsansvaret foreslås der lagt til statsforvalteren. Miljødirektoratet er delegert myndighet til å endre bestemmelsen i verneforskriften om hvem som skal være forvaltningsmyndighet, jf. naturmangfoldloven § 34 sjette ledd nr. 4.

7. Saksbehandling

7.1. Generell bakgrunn

Vern av skog har i lang tid vært en viktig del av verneplanarbeidet i Norge. Det systematiske arbeidet med vern av barskog ble påbegynt i 1988. Grunnlaget for skogvernarbeidet har vært bl.a. St.meld. nr. 68 (1980-81) *Vern av norsk natur*, St.meld. nr. 46 (1988-89) *Miljø og utvikling* og St.meld. nr. 40 (1994-95) *Opptrapping av barskogvernet fram mot år 2000*. Et viktig grunnlag for videre arbeid for økt skogvern er bl.a. St.meld. nr. 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*, hvor det ble lagt fram en strategi for økt skogvern. Ved behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* anmodet Stortinget i mai 2016 regjeringen om å sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 prosent av skogarealet. Meld. St. 35 (2023-2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur* legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapportene 54/2002, 535/2010 og 1352/2017.

7.2. Frivillig skogvern på privateid grunn

Vern av privateid skog gjennomføres i all hovedsak som frivillig skogvern. Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne skogareal for vern. Tilbud om vern sendes til vedkommende statsforvalter. Det foretas naturfaglige registreringer og utarbeides skogtakster for områder der det er behov for det. Hvis området kvalifiserer for vern, utarbeider Statsforvalteren på grunnlag av tilbudet og de naturfaglige registreringene forslag til avgrensning av verneområdet. Ut fra tilbud og standard verneforskrift utarbeider Statsforvalteren forslag til verneforskrift som oversendes grunneier for kommentarer. Det avholdes møter og/eller befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner skogsakkyndig med mandat å forhandle med grunneierne og/eller grunneiernes representant. Ved enighet inngås avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av avtalt erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

Områdene i denne saken har ulik historikk. Det vises til tilrådinger fra Miljødirektoratet og statsforvalterne for utdypende informasjon om saksgangen.

7.3. Forholdet til utredningsinstruksen, forvaltningsloven og saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 til 3 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå, og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 3 vurderes samfunnsnytt og konsekvensene av verneforslaget, hvem som berøres og hvilke tiltak som anbefales. I kapittel 8 og 9 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Økonomiske og administrative konsekvenser omtales i kapittel 10. I henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har verneprosessene blitt

gjennomført på en inkluderende måte. Aktuelle kommuner kan etter et vernevedtak søke om å få forvaltningsmyndighet i tråd med gjeldene politikk på området.

Gjennom verneprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er således oppfylt.

7.4. Avveininger mellom skogbruk og skogvern

Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet fikk 1. juli 2020 i oppdrag fra KLD og Landbruks- og matdepartementet (LMD) å utrede forvaltningstiltak knyttet til skogvern og konsekvenser for avvirkningen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet. I rapport M-2007-2021 har direktoratene foreslått retningslinjer for avveininger.

I oppdrag fra KLD 8.11.2021 ba KLD om at forslaget iverksettes, med noen mindre justeringer. For privateid skog skal det foretas avveininger for områder der det er mottatt tilbud etter 1. februar 2022. Ved vern av skog på offentlig eid grunn skal områder som det er meldt oppstart på fra samme dato eller senere avveies.

Det er politiske målsettinger og føringer både til økt skogvern og aktivt skogbruk.

Gjennom retningslinjer for avveininger mellom hensynet til skogbruk og skogvern er det avklart hvordan de to samfunnsinteressene skal avveies mot hverandre. Dette innebærer både dokumentasjon av de ulike interessene og innplassering i matrisen i figur nedenfor. Matrisen innebærer at områder i grønne felt skal prioriteres for vern og områder i røde felt skal prioriteres til skogbruk. For områder i gule felt vil det være behov for nærmere vurderinger av Statsforvalter om det aktuelle området skal prioriteres for vern eller ikke.

Betydning for vern	Har	V1	V1S7	V1S6	V1S5	V1S4	V1S3	V1S2	V1S1 ¹⁾
		V2	V2S7	V2S6	V2S5	V2S4	V2S3	V2S2	V2S1 ¹⁾
		V3	V3S7	V3S6	V3S5	V3S4	V3S3	V3S2	V3S1
	Kan få	V4	V4S7	V4S6	V4S5	V4S4	V4S3	V4S2	V4S1
		V5	V5S7	V5S6	V5S5	V5S4	V5S3	V5S2	V5S1
		V6	V6S7	V6S6	V6S5	V6S4	V6S3	V6S2	V6S1
	Har mindre	V7	V7S7	V7S6	V7S5	V7S4	V7S3	V7S2	V7S1
		S7	S6	S5	S4	S3	S2	S1	
		Har mindre		Kan få			Har		
		Betydning for tømmerutgangen							

Figur: Matrise for områdets betydning for tømmerutgangen og betydning for vern. Grønne områder angir områder hvor vern skal prioriteres fremfor skogbruk, røde ruter angir at tømmerutgangen skal prioriteres fremfor vern og gult felt angir områder som må vurderes nærmere av Statsforvalter.

Samtlige av områdene i tilrådingen ligger innenfor kategorier som skal prioriteres for vern i henhold til retningslinjene nevnt over.

Området Slettebergskarvene ble tilbudt til frivillig vern i 2021. Her kom det tilbud om utvidelse på naboeiendom 26.8.2022. Statsforvalteren har plassert foreslått verneområde i feltet V2S2 i matrisen. Områder med slik plassering prioriteres for vern, ut fra anbefaling fra Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet og i tråd med oppdrag fra KLD og LMD. Statsforvalter tilrådte likevel to alternativer, hvor et alternativ foreslår å prioritere hensyn til skogbruk fremfor hensynet til verneinteresser. Miljødirektoratets vurdering er at dette

ikke i tråd med det oppdrag som er gitt om avveining mellom hensynet til skogbruk og hensynet til skogvern. KLD støtter Miljødirektoratets vurdering. Området Sprena i Vestfold ble tilbudt til frivillig vern i 2021. Her ble det videre tilbudt et tilleggsareal på 16 dekar i 2023. Miljøvernavdelingen hos Statsforvalteren i Vestfold og Telemark har i samråd med landbruksavdelingen vurdert at det ikke er hensiktsmessig å avveie dette lille arealet etter retningslinjene.

7.5. Høring av verneforslagene

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring. Hovedsynspunkter fra høringsinstansene er tatt inn i kap. 9.

8. Generelle merknader til verneforslagene

Høringsuttalelsene er oppsummert i kap. 9 under omtalen av hvert område. I dette kapitlet redegjøres for Miljødirektoratets og KLDs merknader til generelle forhold i saken.

8.1. Miljødirektoratets generelle merknader

Forskriftenes innhold

Forskriftene er utarbeidet med utgangspunkt i en felles mal som skal sikre et mest mulig enhetlig restriksjonsnivå i alle skogreservater. Lokale tilpasninger vil forekomme begrunnet i lokale forhold, men endringer vil kreve vektige grunnbegivelser.

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitres. Det er også viktig at økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Dyreliv omfatter alle former for levende organismer, både virveldyr og virvelløse dyr. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag, midlertidige eller faste, men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om «nødvendig motorferdsel» skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtelses- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi (bratte områder) er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veger og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard vegen, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet.

Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel veg omfatter dermed tiltak eller arbeid for å holde vegen ved like eller

opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til vegklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrå å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive Statsforvalterne og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i stadnamnlova. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon.

Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i SSR. For å kunne bruke annet navn er det behov for å reise formell navnesak.

De endelige vernekartene vil bli produsert i tråd med gjeldende praksis. Mht. innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister, vises til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl.res. i desember 2015. Departementet viser til *"at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister."*

Motorferdsel

Det er åpnet for uttransport av felt elg og hjort i verneforskriften § 6. I områder hvor det er aktuelt er det også åpnet for uttransport av villsvin. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg, hjort og villsvin i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV. Det er i noen tilfeller åpnet for at uttransport kan skje med ATV eller traktor på eksisterende traktorveger. Unntaket for uttransport av felt elg, hjort og villsvin er i tråd med motorferdsellovens bestemmelser. Det er i noen områder tilrådd å åpne for uttransport også av bjørn og ulv. Miljødirektoratet har tatt inn utvidet unntak der dette er foreslått av statsforvalterne, men har ikke foreslått noen generell endring av denne bestemmelsen. Miljødirektoratet mener det er hensiktsmessig at det foretas en generell gjennomgang av denne unntaksbestemmelsen der også forholdet til motorferdsellovens unntaksbestemmelser må vurderes. Det samme gjelder bestemmelsen om uttransport av syke og skadde bufe.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traséer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traseer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøskuter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter, og transporten bør så langt mulig foregå på fast mark og ikke i våtmarks-/myrområder. Når det gjelder vedlikehold av stier, foreslås det ikke åpning for motorferdsel i forbindelse med dette. Dersom det som del av nødvendig vedlikehold, eller eventuell tillatt rydding av nye stier, er behov for å ta ned større trær, bør disse som hovedregel bli liggende i naturreservatet. Miljødirektoratet har tatt ut bestemmelser som åpner for motorferdsel for vedlikehold av eksisterende og rydding av nye stier der dette er foreslått i forskriftene.

I verneforskriftens § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og for øvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftledninger

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje. Det forutsettes at man primært søker å legge motorisert ferdsel utenfor verneområdene. Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

Bestemmelsen om oppgradering/fornyelse tas kun inn i områder der kraftledningen ligger innenfor verneforslaget. I områdene med kraftledning inntil verneområdet, men utenfor vernegrensen, er det tatt inn bestemmelser om drift og vedlikehold slik at nødvendige tiltak kan gjøres innenfor vernegrensen. Det er i disse tilfellene også tatt inn unntak for motorferdsel i forbindelse med akutt utfall. Der tilkomst til ledning kan løses utenfor vernet, er det ikke tatt med bestemmelse om motorisert ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledning som grenser inntil verneområdet.

Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tilrådingen i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak.

Ved de senere skogvernvedtakene er det i noen konkrete tilfeller gitt generelt unntak til Statnett SF for at det i forbindelse med drift og vedlikehold på kraftledninger kan kjøres på etablerte traséer. En forutsetning for dette er at det finnes oversikt over slike traséer, og at kjøringen er vurdert å ikke føre til nevneverdig skade på verneverdiene. Traséene skal da markeres på vernekartet. Statnett er i slike tilfeller ansvarlig for å levere kart over traséer.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot verne-vedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finnes det fram til gode løsninger gjennom grensedraining og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern (og grunneiers ønske om frivillig vern) må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil man forsøke å finne omforente løsninger på direktoratsnivå. I tilfeller hvor dette ikke er mulig vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har avgitt sin tilråding til Klima- og miljødepartementet.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl.res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for skogvern-områder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflyging punkt 5.5.6.1 Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting av husdyr

Miljødirektoratet viser til at det i noen området kan være behov for regulering av beitetrykk mv., og det er foreslått særskilte unntaksbestemmelser som skal ivareta dette i de områder det er aktuelt. I disse områdene tilrår Miljødirektoratet at det tas inn en unntaksbestemmelse som åpner for skånsom beiting. I mange områder er det ikke ønskelig med andre typer beitedyr enn det som er vanlig på vernetidspunktet, og det er viktig at en unntaksbestemmelse fanger opp behovet for regulering. Hva som defineres som "skånsom beiting" vil nødvendigvis ofte variere mellom områder og de ulike delene/kvalitetene innenfor et område.

For de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene kan det ligge noen begrensninger. I noen områder er utplassering av saltstein søknadspliktig, slik at bl.a. plassering kan styres. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7. Enkelte av områdene i verneplanen er uten veger og stier, og har en topografi som tilsier at motorferdsel i

forbindelse med utsetting av saltstein eller i forbindelse med gjerdning ikke er relevant.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i friluftsløven er at det i skogområder er tillatt med sykling på veg eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.

I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at sykling (samt riding og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og veger, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier et forbud på bestemte stier eller i bestemte områder.

I områder hvor det ikke finnes veger og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det går fram av beskrivelsen av det enkelte område dersom det ikke finnes veger eller stier i området.

Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er foreløpig ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i friluftsløven eller i malen for verneforskrifter.

Forbudet mot arrangementer omfatter større arrangementer. Det er ikke fastsatt noen absolutt grense for hvor store arrangementer som faller inn under forbudet. Forvaltningsmyndigheten må gjøre en konkret vurdering av om planlagte arrangementer omfattes av forbudet. Det er åpnet for å kunne gi tillatelse til større arrangementer etter søknad. Det er også mulig å gi åpning for bestemte arrangement i verneforskriften. Dette kan for eksempel være aktuelt for faste årlige arrangementer med liten grad av tilrettelegging, men det skal da skje etter en konkret vurdering opp mot ivaretagelse av verneformålet for det enkelte området.

Når det gjelder orientering, så er det ikke noe generelt forbud mot orienteringsvirksomhet, men orienteringsløp som faller inn under forbudet mot større arrangement må omsøkes.

Utsetting av turposter, kjentmannsposter, turorientering mv. anses heller ikke som arrangement, men kan rammes av forbudet mot midlertidige innretninger og dermed være søknadspliktig. Det kan tas inn særskilt unntak for dette etter konkret vurdering ut fra verneverdiene.

Miljøtilpasset reiseliv er et vidt begrep som kan omfatte en rekke ulike aktiviteter og former for tilrettelegging. På et generelt grunnlag er det ikke ønskelig med ulike former for tilrettelegging innenfor skogreservater. I enkelte foreslåtte verneforskrifter fra statsforvalterne, er det tatt inn bestemmelse som åpner for å gi tillatelse til miljøtilpasset reiseliv. Som hovedregel tar Miljødirektoratet ut bestemmelsen der det ikke har kommet konkrete innspill eller planer om denne type virksomhet i det aktuelle området og det ikke er gjort konkrete vurderinger mht. hvilken påvirkning dette kan ha på verneverdiene.

Rydding av vegetasjon i forbindelse med storviltjakt

Storviltjakt har lange tradisjoner i Norge, og reguleres gjennom naturmangfoldloven og viltloven. Når et område vernes som naturreservat, så er utgangspunktet at vernet ikke vil påvirke verken jaktretten eller jaktutøvelsen. Rydding av vegetasjon som er til ulempe for jaktutøvelsen, er et tema som i enkelte tilfeller kommer som innspill fra grunneier. Dette reguleres av forskriften. Ordlyden i bestemmelsen har imidlertid vært varierende, og Miljødirektoratet har derfor sett behovet for å standardisere bestemmelsen i § 4 til følgende ordlyd "*forsiktig rydding av småbusker og kvist i siktlinjer ved faste jaktposter i forbindelse med storviltjakt*". Hensikten med bestemmelsen er å konkretisere hvilken vegetasjon som kan fjernes. Med siktlinjer menes linje(r) fra en jaktpost der det er størst sannsynlighet for å løse skudd og mot der storviltet mest sannsynlig viser seg. Det er også konkretisert at det kan ryddes ved faste jaktposter. Dette for å unngå åpning for tilfeldig rydding innenfor hele verneområdet. Som hovedregel har Miljødirektoratet endret til

standard formulering i de tilfeller det er avvik mellom ordlyden som er tilrådd fra Statsforvalteren og mal.

Gjenoppbygging av bygninger og anlegg som går tapt ved brann eller naturskade

I enkelte foreslåtte verneforskrifter er det tatt inn bestemmelse om gjenoppbygging av bygninger og anlegg som går tapt ved brann eller naturskade, også i områder der det ikke er noen kjente anlegg eller bygninger innenfor området. Brann og naturskade vil i alle tilfeller være en uforutsett og sjelden hendelse og Miljødirektoratet mener det vil være mer fornuftig å foreta en vurdering om det skal gis dispensasjon etter naturmangoldloven § 48 dersom en slik hendelse skulle oppstå. Som hovedregel tar Miljødirektoratet ut bestemmelsen dersom det ikke er kjente anlegg eller bygninger i området og det ikke har kommet konkrete innspill om at dette er en relevant bestemmelse.

Nye stier

Naturreservater er den strengeste verneformen vi har i Norge og etablering av tiltak/inngrep etter vern er derfor som utgangspunkt ikke ønskelig. Dette gjelder også rydding/etablering av nye stier og merking disse. I de tilfeller det ikke er eksisterende stier, eller kjent at det er konkrete planer eller det ikke er kommet innspill som tilsier at dette er et aktuelle tiltak, er bestemmelsen tatt ut. Etter at området er vernet, vil det fortsatt være mulig å søke om tiltak etter § 8 jf. naturmangfoldloven § 48.

Annet

Miljødirektoratet tilrår for de fleste områder enkelte endringer i forslag til verneforskrift uten at dette endrer restriksjonsnivået.

8.2. Klima- og miljødepartementets generelle merknader

Kraftledninger

Drift og vedlikehold av kraftledninger

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Nødvendig skogrydding i kraftledningstraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkelttrær og mindre flater langs kraftledningstraseen, hvor det forutsettes at hogde trær forblir i skogreservatet av hensyn til arter som er avhengige av død ved. Det følger av formuleringen "i og inntil verneområdet" i forskriften § 4 at netteier også kan gjennomføre nødvendig sikringshogst innenfor verneområder i de tilfeller hvor kraftledningen ligger utenfor selve verneområdet og ledningstraséen/kanten av skogryddebeltet følger vernegrensen.

Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftledninger forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftledningene.

Istandsetting ved akutt utfall

Ved akutt utfall, samt ved umiddelbar fare for akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg er det behov for rask istandsetting slik at kunder får strøm og viktige samfunnsfunksjoner kan opprettholdes. I henholdsvis § 4 og § 6 er det derfor tatt inn bestemmelse om at istandsetting, og motorferdsel i den forbindelse, kan gjennomføres uten søknad. I § 6 er det tatt inn bestemmelse om at det i ettertid skal gis melding til forvaltningsmyndigheten om motorferdselen. Unntaket for motorferdsel i § 6 gjelder bare ved akutt utfall og fare for akutt utfall, ikke for ordinær drift og vedlikehold.

Oppgradering og fornyelse av kraftledninger

Verneforskriftene har i § 4 unntak for oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnitt når dette ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Eksempel på tiltak som har liten påvirkning på verneverdiene, og som er tillatt etter dette unntaket, er endring av driftsspenning eller linetykkelse. En forutsetning for dette er at heller ikke anleggsarbeidene skader verneverdiene nevneverdig. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, vil være en konkret vurdering av tiltakets effekter på det naturmangfoldet som er oppgitt i verneformålet. Jo mer presis og spesifisert formålsbestemmelsen er, desto lettere vil det være å fastslå om vilkåret er oppfylt eller ikke. Eksempel på tiltak som kan skade verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, er økning av spenningsnivå eller endrede master som medfører behov for å øke ryddebeltets bredde langs kraftledningen. Et annet eksempel er der man i anleggsfasen har behov for motorferdsel på barmark for å komme inn til mastepunktene med anleggsmaskiner, og slik ferdsel ikke kan skje i eksisterende ryddebelte. Slike tiltak vil kreve søknadsbehandling etter § 7.

Søknadspliktig oppgradering eller fornying av kraftledninger (§ 7)

Oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, og som er nødvendig for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, skal behandles etter søknad. Dette gjelder først og fremst tiltak som har potensial til å skade verneverdiene nevneverdig. Vurderingen blir dermed en avveining mellom tiltakets samfunnsmessige betydning og hensynet til verneverdiene. Hensikten med konkret søknad er å etablere en kontakt mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak, slik at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget.

Departementet legger derfor til grunn at det i de fleste tilfeller vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar behovet for nødvendig oppgradering eller fornyelse. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Oppgradering og fornying kan i noen tilfeller innebære bygging parallelt med eksisterende kraftledning, hvis eksisterende ledning må være i drift under arbeidet før den deretter rives. Ved vurderingen skal det legges vekt på netteiers plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det

også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av områdene i kap. 9.

Spesielt om motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger

I mange tilfeller benytter netteier etablerte traseer, for eksempel traktorveier eller andre kjørespor, til motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger. Departementet mener at man bør vurdere generelle unntak i verneforskrifter for kjøring der det finnes slike traseer, og der kjøringen ikke vurderes å ville medføre nevneverdig skade på verneverdiene. Hvis det skal gis generelle unntak i verneforskrifter for slik motorferdsel må kjøretraseer som kan benyttes være inntegnet på vernekartet. Dersom det ikke er aktuelt med generelle unntak i etablerte traseer, bør forvaltningsmyndigheten ved behandling av dispensasjonssøknader så langt råd er vurdere flerårige tillatelser til motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. Bl.a. bør flerårige tillatelser vurderes hvis det er hensiktsmessig både for forvaltningsmyndigheten for verneområdet og for søker, og under forutsetning om at verneverdiene kan ivaretas tilfredsstillende eksempelvis ved at motorferdselen begrenses til fastlagte traseer eller at det benyttes miljøforsvarlige transportformer. Tillatelser hvor dette er avklart i lang tid vil redusere netteiers administrasjon knyttet til verneområder. I utgangspunktet står tiltakshaver rimelig fritt til å utforme en søknad om tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. For å redusere netteiers administrasjonskostnader ved å måtte søke mange ganger i samme områder, kan slike søknader utformes som transportplaner eller tilsvarende som beskriver netteiers langsiktige behov for motorferdsel knyttet til ordinær drift og vedlikehold av kraftledningen i området. I så fall vil det, dersom verneverdiene blir tilstrekkelig ivaretatt, kunne gis tillatelser med virkning over lang tid. Forvaltningsmyndigheten har alminnelig veiledningsplikt i slike saker og det oppfordres til dialog mellom forvaltningsmyndighet og netteier om hvordan transportbehov og verneverdier kan ivaretas. De vesentligste delene av en transportplan bør fremgå som vilkår i tillatelsen. Det legges til grunn at forvaltningsmyndigheten vil forlenge gitte tillatelser dersom forutsetningene ikke er endret.

Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppgradering og fornying av eksisterende kraftledninger gjelder andre typer tiltak enn ordinær drift og vedlikehold, og vil fortsatt måtte omsøkes etter verneforskriftens § 7 som tidligere.

Mineralvirksomhet

Eventuell drift av fremtidige funn av mineralforekomster

Verneforskriftene har forbud mot blant annet mineralutvinning. Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Ambisjonen i Norges mineralstrategi er å utvikle verdens mest bærekraftige mineralnæring. Områdene som forslås vernet kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Det kan være fornuftig å gjennomføre kartlegging, målinger eller undersøkelser i et verneområde for å få informasjon om ressurser og geologi for vurdering av mulig utvinning utenfor verneområdene, eller utvinning innenfor verneområdene som ikke vil være i strid med vernet. Naturmangfoldloven gjør det mulig å søke om dispensasjon fra

forbudene mot mineralvirksomhet. Vilklårene for å gi dispensasjon følger av naturmangfoldloven § 48 første ledd: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Selv om vilklårene for å gi dispensasjon er svært strenge, er ikke mineralutvinning helt utelukket. Det er tre alternative vilkår for å gi dispensasjon, og to av dem kan gi grunnlag for dispensasjon til utvinning av mineral. Det første vilklåret er dersom mineralutvinning *"ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig"*. Regjeringen har i senere vedtak om vern av skog signalisert at underjordisk drift med åpning for uttak utenfor verneområdet kan etableres på en måte som oppfyller dette vilklåret. Dagdrift innenfor verneområdet er derimot neppe aktuelt etter dette alternativet. Dersom underjordsdrift med uttak utenfor verneområdet ikke er mulig, for eksempel på grunn av lang avstand mellom vernegrense og påvist funn, vil eventuell utvinning i dagbrudd måtte vurderes etter alternativet *"hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig"*. Unntaket for vesentlige samfunnsinteresser omfatter bare tungtveiende nasjonale hensyn. Departementet kan ikke utelukke at mineralressurser med et betydelig verdiskapingspotensial i enkelte tilfelle vil være en slik nasjonal interesse. Det skal imidlertid mye til. Samtidig er det også et vilkår at den nasjonale interessen må gjøre inngrep i verneområdet *"nødvendig"*. Dette betyr at man må vurdere om det er mulig å ivareta den nasjonale interessen på en annen måte, som ikke medfører inngrep i verneområdet, f.eks. bruk av underjordsdrift. Hensynet til verneverdiene vil være et tungtveiende argument for å finne andre løsninger.

Dersom forvaltningsmyndigheten kommer til at ett av vilklårene for å gi dispensasjon er oppfylt, beror det på forvaltningens skjønn om dispensasjon skal gis. Vurderingen skjer innenfor rammen av alminnelige forvaltningsrettslige regler og retningslinjer og instruksjer fra overordnet myndighet, som for eksempel naturmangfoldloven kapittel II. Omfanget, miljøvirkningen og nødvendigheten av de tiltak som det søkes dispensasjon for, vil ha betydning i vurderingen. Tilsvarende vil de hensyn som taler positivt for omsøkte tiltak, slik som blant annet verdiskapingspotensialet knyttet til tiltaket inngå i vurderingen. Forvaltningsmyndigheten bør også vurdere om det vil stride mot verneverdiene om tilsvarende dispensasjonssøknader blir innvilget i fremtiden. Det gjelder særskilte retningslinje for skjønnsutøvelse dersom vilklåret *"vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig"* anvendes. Disse følger direkte av naturmangfoldloven § 48 annet ledd.

Mineralundersøkelser og motorferdsel

Kartlegging av mineralressurser forutsetter som regel måling fra luften, enkel prøvetaking mv., og vurdering av drivverdighet forutsetter normalt analyse av prøver tatt med kjerneboring. For å kunne vurdere om det er drivverdige mineralressurser i et område kan det derfor være nødvendig å gjennomføre undersøkelser med bruk av borerigg og frakt av utstyr mv. inne i et verneområde.

Vilklårene for å gi dispensasjon for undersøkelser og nødvendig motorferdsel følger av naturmangfoldloven § 48 første ledd: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Dersom vilkårene for å gi dispensasjon til mineralundersøkelser og/eller motorferdsel er oppfylt, kan forvaltningsmyndigheten i den skjønnsmessige vurderingen av om slik dispensasjon skal gis, legge vekt på om undersøkelser mv. utenfor verneområdet har sannsynliggjort funn av mineralforekomster innenfor verneområdets grenser.

Tillatelser etter annet lovverk og samordning av saksbehandlingen

§ 48 tredje ledd gjelder der mineralundersøkelser eller mineralvirksomhet trenger tillatelse etter både verneforskriften og annet lovverk. Eksempler på dette kan være nødvendige avklaring etter plan- og bygningsloven, motorferdselloven eller mineralloven.

Hogst av ved til hytter i verneområder

I enkelte tilfeller er det under § 7 i forskriftene åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis dispensasjon for hogst av ved til eksisterende hytter må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde samt hvilke treslag som kan hogges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Hogst skal uansett ikke skje i registrerte kjerneområder.

Motorferdsel på barmark

Det er i enkelte tilfeller i verneforskriftens § 7 åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel for ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjons-søknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Enkelte verneforskrifter kan i § 7 ha bestemmelser som åpner for nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, bl.a. fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og betydelig potensiale for sporskader. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Beiting

Vedrørende beiting mener departementet det er uheldig hvis det i noen av unntakene i § 4 er et krav at tiltakene ikke skal skade verneverdiene, mens andre unntak ikke tar dette forbeholdet. Dette kan skape tolkningstil. Det ligger uansett som en forutsetning i

regelverket at aktiviteter eller inngrep i verneområdet ikke skal skade verneverdiene, jf. forskriften § 3 første ledd. Departementet ser imidlertid at bestemmelsene også skal gi praktisk informasjon til grunneiere og andre om at det av hensyn til verneverdiene er behov for særskilte hensyn, og at det er derfor i visse tilfeller hensiktsmessig at dette fremgår av unntaksbestemmelsene. Det kan for eksempel være verneområder som er særlig sårbare for enkelte typer påvirkninger, for eksempel høyt beitetrykk i raviner og sumpskog og sårbare vegetasjonstyper. Departementet foreslår derfor at det i disse tilfellene bare gis unntak for "*skånsom* beiting".

Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Hvis det oppstår behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. Departementet legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein eller oppsetting av gjerder kan behovet endre seg i framtida, og det kan da være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene. Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselpåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje. For enkeltområdene i denne vernesaken legges følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar for slitasje og tråkk som kan følge av utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder:

- For områder vurdert som relativt robuste mht. slitasje og tråkk og samtidig av en viss størrelse tas inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4, og under § 7 et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.
- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mht. slitasje og tråkk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7 (slik at det krever søknad), da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.
- For små områder som er sårbare for slitasje og tråkk er nevnte punkter ikke tatt inn i forskriften. Her kan også saltstein og gjerder oftest plasseres utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng.

Kulturminner og kulturmiljøer

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturmiljømyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene i enkeltsaker om kulturminner og kulturmiljøer innenfor de foreslåtte verneområdene. Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av både fredete og ikke-fredete kulturminner skal skje på en slik måte at både natur- og kulturmiljøverdier ivaretas på best mulig måte. Slike tiltak avklares derfor med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at verneverdiene ikke forringes. Forskriftenes punkter om kulturminner og kulturmiljøer er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser, som også gjelder innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at inngrep i, istandsetting og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljøer som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturmiljømyndighetene.

Forholdet til matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for

etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Skogbrann, insektangrep o.l.

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak for å forhindre skader på skog i verneområdet og omkringliggende skog som følge av skogbrann, insektangrep o.l. vil det kunne dispenseres for dette etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. Ved brannslukking skal det gis melding parallelt til ansvarlig oppsyn for verneområdet.

Sykling på veier og stier

Det er generelt åpnet for sykling på eksisterende veier og stier, unntatt hvis verneverdiene i området er vurdert som sårbare for slik påvirkning. I områder uten stier eller veier er sykling følgelig ikke tillatt.

Unntak for militær operativ virksomhet

Reglene om ferdsel i verneforskriftene er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet. Militær operativ virksomhet omfatter normalt ikke øvingsvirksomhet. I praksis gjelder det likevel et unntak fra dette ved såkalt "utrykningsøvelser med militære styrker". Klima- og miljødepartementet legger til grunn at "Beredskapstiltak, herunder utrykningsøvelser med militære styrker" er en del av militær operativ virksomhet, slik det fremgår av St. meld. 62 (1991-92), s. 47. Med utrykningsøvelser skal forstås øvelser som har til hensikt å trene/øve Forsvarets beredskap. Dette i motsetning til annen øvingsvirksomhet med øvingsmål som ikke er direkte knyttet til beredskapstiltak. Det er å bemerke at både planlegging, forberedelse og gjennomføring av aktiviteten er omfattet av unntaket. På grunn av hastepreget i denne type aktivitet kan det være mer krevende å planlegge og hensynta restriksjonsområder som f.eks. verneområder.

KLD legger for øvrig til grunn at forvaltningsmyndigheten og Forsvaret oppretter dialog om planlagt aktivitet som vil kunne berøre verneområdene.

Forvaltningsmyndigheten skal vurdere om det er behov for å søke tillatelse eller ikke avhengig av hvordan verneforskriften er utformet. KLD viser til brev 3.4.2019 til verneområdestyrer og statsforvaltere om forståelsen av begrepet militær operativ virksomhet.

Vurdering av mindre tiltak som måtte oppstå i framtiden

Når det gjelder eventuelle nye behov for ulike mindre tiltak som måtte oppstå i framtiden, og som ikke vil ha nevneverdig negativ påvirkning for verneverdiene, kan ev. søknader om slike tiltak vurderes etter generelle dispensasjonsbestemmelsen § 8, hvor følgende formulering vil være aktuell: «Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig».

Annet

Utover KLDs merknader nevnt over har departementet foretatt mindre justeringer i verneforskriftene, i hovedsak av teknisk art. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurderinger i kap. 8.

9. Merknader til de enkelte områdene

Nedenfor er gjengitt sentrale opplysninger om saksbehandlingen for enkeltområdene, viktige høringsinstansers hovedsynspunkter og hovedinnholdet i vurdering og tilråding fra statsforvalterne, Miljødirektoratet og KLD. For detaljert omtale av de samme tema samt lister over høringsinstanser vises til Miljødirektoratets tilrådingen samt til aktuelle tilrådingen fra statsforvalterne. Verneverdiene i enkeltområder er beskrevet i tilrådingene fra Miljødirektoratet. Under "Inngrep" oppgis tekniske inngrep der det finnes slike, og i tillegg større forekomster av f.eks. fremmede arter. Der det ikke er gjengitt høringsuttalelser er det ikke kommet uttalelser av vesentlig betydning for vedtaket i saken.

1. Brattset naturreservat i Aure kommune, Møre og Romsdal

Areal 814 dekar hvorav 302 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det går en 22 kV kraftledning sør for området.

Hovedsynspunkter i høringen

Møre og Romsdal fylkeskommune, DMF, Forsvarsbygg og Statnett SF har uttalt seg og har ikke hatt merknader.

Aure kommune ber om at vern ikke må være til hinder for framtidige vegprosjekter og annen samfunnskritisk infrastruktur.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) skriver at Mellom AS har områdekonsesjon og at det ligger et nettanlegg nær men utenfor området. NVE ber netteier vurdere om de har behov for unntak i § 4 og bestemmelse i § 7 jf. standardbestemmelsene for nettanlegg:

- *Oppgradering eller fornyelse av eksisterende kraftledning for heving av spenningsnivået og økning av linetverrsnittet når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig*
- *Oppgradering og fornying av kraftledninger som ikke fell under § 4*

Mellom AS uttalte seg både i fm. oppstart og høring. De påpekte behovet for linjerydding langs 22 kV-ledningen, men har ikke bedt om endringer i forskriften.

Statsforvalteren vurderer at det ikke er behov for endringer i forskriften knyttet til kraftledningen som ligger nær verneområdet, da det ikke er konflikter knyttet til denne.

Statsforvalteren tilrår at "bekkekløft" tas inn i formålet. Statsforvalteren tilrår å fjerne følgende bestemmelser som ikke anses å være relevant for området:

- § 4 bokstav d: *vedlikehold og bruk av eksisterende jakttårn*
- § 4 bokstav l: *montering og bruk av landfeste for båt*
- § 7 bokstav i: *bruk av naturreservatet til miljøtilpassa reiselivsverksemd i samsvar med plan godkjent av forvaltningsstyresmakta.*

Statsforvalteren tilrår å ta inn bestemmelse om vedlikehold av eksisterende sti: § 4 bokstav i: *vedlikehold av eksisterande sti avmerkt på vernekartet i samsvar med standard på vernetidspunktet.* Stien er avmerket på vernekartet.

Statsforvalteren tilrår at området vernes som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet har tatt ut bestemmelse i § 4 om oppgradering og fornyelse av kraftledninger samt åpning for motorisert ferdsel til dette. Disse bestemmelsene inngår ikke i standardbestemmelsene når kraftledning grenser *inntil* verneforslaget. Det er ikke kommet innspill fra netteier i fm. høringen om at det er behov for å ta dette inn. Mellom

AS har i sin uttalelse påpekt behovet for rydding langs ledningen, noe man mener er ivare tatt i forskriften. Det er ikke kommet innspill om planer for oppgradering eller fornyelse som vil kunne få betydning for verneområdet. Skulle en oppgradering likevel bli aktuell i framtida så bør det være mulighet å legge eventuell ny ledning sør for dagens ledningstrasé, dvs. mellom dagens ledning og Mjosundvegen.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Brattset naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Brattset naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

2. Slettbakken naturreservat i Aure kommune, Møre og Romsdal

Areal 1358 dekar hvorav 523 dekar produktiv skog.

Inngrep: En 66 kV kraftledning krysser i høyt fjordspenn over vestre del av området.

Hovedsynspunkter i høringen

Møre og Romsdal fylkeskommune, DMF, Statnett SF og Forsvarsbygg har uttalt seg og har ikke merknader.

Aure kommune ber om at vern må ikke være til hinder for framtidige vegprosjekt og annen samfunnskritisk infrastruktur.

NVE viser til at Mellom AS har 66 kV nett i området. NVE ber om at alle standardbestemmelser om nettanlegg tas inn i forskriften, også bestemmelser om oppgradering og fornyelse av kraftanlegg:

- § 4: *Oppgradering eller fornyelse av eksisterende kraftledning for heving av spenningsnivået og økning av linetverrsnittet når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig*
- § 7: *Oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4*

Mellom AS forbeholder seg retten til å foreta rydding i eksisterende ryddebelte. De opplyser videre at det kan bli aktuelt med en oppgradering av spenningen til 132 kV i fremtiden. Ledningstraséen vil da bli den samme, men oppgradering vil medføre at ryddebeltet utvides fra 18 meter til 30 meter.

Statsforvalteren tilrår at følgende bestemmelse legges til:

§ 4 k. *oppgradering eller fornying av eksisterende kraftledning for heving av spenningsnivået og økning av linetverrsnittet når tiltaket ikke skader verneverdiene som vist i verneformålet nevneverdig.*

§ 7 j. *oppgradering og fornying av kraftledninger som ikke faller inn under § 4.*

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet tilrår at bestemmelsen om montering av nytt landfeste for båt flyttes til § 7 og at bruk og vedlikehold er unntatt søknadsplikt. Dette er samsvar med praksisen om at nye tiltak i verneområdene bør vurderes opp imot verneverdiene, og forvaltningsmyndigheten gir mulighet til å sette vilkår dersom det er nødvendig.

Eksisterende landfeste for båt tegnes inn på vernekartet.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Slettbakken naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Slettebakken naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. Håhammaren naturreservat i Molde kommune, Møre og Romsdal

Areal 925 dekar hvorav 310 dekar produktiv skog.

Inngrep: En 22 kV kraftledning vest i området. Sikringsbolter for fjellklatring.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF, Møre og Romsdal fylkeskommune, Statens vegvesen, Forsvarsbygg, Statnett SF og Elinett har ingen merknader.

NVE opplyser at Elinett AS har områdekonsesjon innenfor foreslått verneområdet, og oppfordrer dem til å uttale seg om hvorvidt vern vil komme i konflikt med eksisterende og fremtidige nettanleggplaner. NVE skriver videre at Elinett AS eier et 22 kV nettanlegg innenfor området, og ber om at alle standardbestemmelser for energianlegg tas inn i forskriften, herunder bestemmelse i § 4 om oppgradering eller fornyelse: «*Oppgradering eller fornyelse av eksisterende kraftledning for heving av spenningsnivået og økning av linetverrsnittet når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.*» NVE informerer om at Statnett SF eier transmisjonsnettledninger nært det foreslåtte verneområdet, og skriver videre at foreslått verneområde ikke vil være til ulempe eller hinder for Statnetts drift og vedlikehold av disse anleggene.

NVE opplyser at det er digitalt kartlagt småkraftpotensiale på 2,5 GWh innenfor området, og ber om at grunneierne blir orientert om dette. Ifølge NVE er prosjektet vurdert som lønnsomt, men konsesjonssøknad om bygging av kraftverk i Strandelva ble avslått i 2015.

Molde kommune viser til at Nesset kommune har kartlagt og verdisatt friluftsområder i kommunen. Ifølge kommunen ligger det to utfartsområder innenfor foreslått verneområde: Forklesvaet klatrefelt som er verdisatt som et viktig friluftsområde, og Håhammaren – Gaidsvaet klatrefelt som er verdsatt som et svært viktig friluftsområde. Kommunen skriver videre at i Håhammaren er det registrert 14 ulike klatreruter, mens i Ulvesvaet klatrefelt er det beskrevet 3 klatreruter. Kommunen påpeker at området har stor bruksfrekvens, og at de oppfatter at vernereglene gir rom for å vedlikeholde og etablere nye klatreruter med bolter dersom det blir aktuelt i fremtiden. Kommunen viser spesifikt til foreslått bestemmelse i § 4 bokstav k: *montering av permanent feste for fjellklatring*.

Klatregruppa i Eresfjord Idrettslag synes det er bra at det i forslag til forskrift er tatt inn unntaksbestemmelse om at det er lov til å montere bolter i fjellet og viser spesifikt til § 4 bokstav k. Klatregruppa påpeker at det også må være lov å merke og rydde stiene opp til klatrefeltene for skog/kratt. Det opplyses også om at det ligger et klatrefelt nord for Strandedalen. Klatregruppa skriver at interessen for denne typen klatring er sterkt økende og områdene i Eresfjord har de siste 10 årene hatt mye besøk av klatrere.

Statsforvalteren presiserer mht. unntaksbestemmelsen om merking og vedlikehold av klatreruter, inkl. innfesting av bolter, at dette vil skje oppe i fjellveggen og utenfor skog-arealet. Dette gjelder feltene Håhammaren, Ulvesvaet og Forklesvaet.

Når det gjelder innspillet fra NVE om bestemmelse for oppgradering eller fornyelse av kraftanlegg, så mener Statsforvalteren at dette vil være å gi generelt unntak etter § 4 for tiltak som nå krever tillatelse etter § 7. Statsforvalteren må ta et forbehold om at malene som gjelder unntak for energinett er endret mange ganger den siste tida, og at det derfor kan bli brukt en felles mal. Statsforvalteren vil likevel tilrå at oppgradering ligger under §

7. Det skal gjøres en vurdering av om verneverdiene kan bli nevneverdig skadet, noe som gjøres best i forbindelse med forvaltningsmyndighetens søknadsbehandling. Strandelva ligger godt utenfor foreslått vernegrense, og det bør ikke være konflikter knyttet til denne. Statsforvalteren har hatt dialog med Elinett AS, og mener det er viktig for verneverdiene at rydding langs ledningen utføres på en slik måte at den ikke utgjør en økologisk barriere. Statsforvalteren mener det kunne vært utarbeidet en plan for vedlikeholdet.

Etter at Statsforvalteren hadde sendt sin tilråding til Miljødirektoratet, ønsket en av grunneierne å tilby et mindre areal slik at foreslått vernegrense trekkes ca. 50 meter fra Strandelva. Videre er det gjort mindre justeringer bl.a. for å bedre tilpasse grensen i forhold til kraftledning og eiendomsgrense samt redusere antall knekkpunkt. Disse endringene medfører en reduksjon av totalarealet på ca. 25 dekar.

I supplerende tilråding tilrår Statsforvalteren å inn standard bestemmelse i § 4 bokstav j om oppgradering og fornying av eksisterende kraftledninger jf. mal.

Statsforvalteren tilrår å endre bestemmelsen i § 4 fra "*montering av permanent feste for fjellklatring*" i § 4 til en bestemmelse som gir unntak for vedlikehold av innretninger inkludert rebolting i felte Håhammaren, Ulvesvaet og Forklesvaet. Statsforvalteren tilrår også et nytt punkt i § 4 som gir generelt unntak for rydding av stier som går til klatrefeltene, samt et nytt punkt i § 7 som åpner for å kunne søke om å etablere nye klatreruter i nye klatrefelt.

Vernegrensa følger eiendomsgrensa til fylkeskommunen nedenfor Håhammaren, og Statsforvalteren mener det vil kunne dukke opp behov for å fjerne steinsprang, nedfalte tre osv. når vernegrensa går såpass tett innpå vegen. Statsforvalteren tilrår derfor å ta inn to nye bestemmelser som åpner for drift og vedlikehold samt tiltak for rassikring:

§ 4 ny bokstav h: *drift og vedlikehold av fylkesvegen, herunder siktrydding og fjerning av rasmassar og steinsprang.* § 7 ny bokstav k: *tiltak for rassikring av fylkesvegen*

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at det i innspill fra NVE nevnes at det er registrert digitalt potensial for kraft i området. I tilknytning Strandelva, som er grenset ut av verneforslaget i nord, ble konsesjonssøknad knyttet til Strandelva kraftverk avslått i 2015. Ut fra NVEs kart er det angitt at det i elva Driva er digital potensiell vannvei. Miljødirektoratet har i kontakt med Statsforvalteren fått bekreftet at grunneierne er orientert om dette.

Når det gjelder eksisterende klatrefelt, ble det i forbindelse med i høringen foreslått å åpne for *montering av permanent feste for fjellklatring* i § 4, dvs. uten å måtte søke. Vanlig praksis er at nye tiltak skal omsøkes slik at forvaltningsmyndigheten kan gjøre nødvendige vurderinger mht. verneverdier og sette eventuelle nødvendige vilkår. Videre er praksis at vedlikehold av eksisterende innretninger kan vedlikeholdes i samsvar med standard på vernetidspunktet, uten å måtte søke. Statsforvalteren har ved supplerende tilråding forsøkt å tilpasse bestemmelsene om klatrebolter til det som er vanlig praksis. Ettersom bestemmelsen om montering av permanente bolter er hørt i § 4, vil det imidlertid være en innstramming å plassere denne i § 7 som søknadspliktig tiltak. Klatrefeltene det her er snakk om, er godt etablerte i områder vurdert som viktig/svært viktig for friluftsliv.

Klatrefeltene ligger oppunder berghammerne og boltene monteres i åpent berg slik at verdiene i tilknytning skogen sannsynligvis ikke vil bli påvirket nevneverdig av tiltaket. Under forutsetning av at klatrefeltene markeres som avgrensede soner på vernekartet og at det presiseres i bestemmelsen at montering av permanente bolter skal skje innenfor disse sonene, tilrår Miljødirektoratet at bestemmelsen kan stå i § 4. Når det gjelder vedlikehold av eksisterende bolter, så vil dette kunne omfattes av "*andre anlegg og innretninger*" i den

generelle vedlikeholdsbestemmelsen i § 4 bokstav d. Det samme gjelder jakttårn, som var konkretisert i vedlikeholdsbestemmelsen ved høring.

Det er ikke kommet innspill i verneprosessen om at det er planer om å etablere nye klatreruter utenfor de eksisterende klatrefeltene. Miljødirektoratet tilrår derfor å ikke å ta en bestemmelse som åpner for dette i § 7. Dersom det senere skulle bli aktuelt å legge til rette for klatreruter/montering av bolter utenfor eksisterende klatrefelt, vil det være anledning til å søke etter § 8, jf. naturmangfoldloven § 48.

Miljødirektoratet er blitt gjort oppmerksom på at sonene som er tegnet inn i vernekartet stammer fra en eldre versjon av klatreboka, og at disse ikke er helt riktige. Direktoratet vil legge til grunn dagens klatrefelt når endelig vernekart skal tegnes.

Statsforvalteren tilrår en egen bestemmelse som åpner for rydding av stier til klatrefeltene i § 4. Miljødirektoratet legger til grunn at med rydding er det her ment i form av vedlikehold av eksisterende stier, jf. praksis. Miljødirektoratet har derfor lagt til "stier" i den generelle vedlikeholdsbestemmelsen i § 4. Etter dialog med Statsforvalteren tilrår Miljødirektoratet at det i § 7 bokstav e presiseres at merking og rydding av eventuelle nye stier gjelder for eventuelle nye stier til klatrefeltene.

Statsforvalteren tilrår, etter høring, å ta inn bestemmelser om drift og vedlikehold samt tiltak for rassikring langs fylkesveien. Miljødirektoratet kan ikke se at det er kommet innspill i forbindelse med høringen som begrunner et slikt behov. Statens Vegvesen og Møre og Romsdal fylkeskommune har uttalt seg til verneforslaget, men har ikke hatt merknader. Miljødirektoratet tilrår derfor å ikke ta inn bestemmelsene da slike behov må synliggjøres og begrunnes, for å danne grunnlag for vurderinger av potensiell påvirkning på verneverdiene.

Miljødirektoratet tilrår følgende ordlyd i § 4 bokstav e: *vedlikehold av eksisterende stier til klatrefelta og andre anlegg og innretninger i samsvar med standard på vernetidspunktet*
Miljødirektoratet tilrår følgende ordlyd i § 4 bokstav k: *montering av permanent feste for fjellklatring i eksisterende klatrefelt avmerkt som sonar på vernekartet*

Miljødirektoratet tilrår at klatrefeltene markeres som soner på vernekartet.

Miljødirektoratet tilrår følgende ordlyd i § 7 bokstav e: *merking og rydding av nye stier til klatrefelta avmerkt på vernekartet.*

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Håhammaren naturreservat.

Klima- og miljødepartementet vurderer at det kan legges inn bestemmelse i § 7 om at man etter søknad kan vurdere etablering av nye klatreruter utenfor eksisterende klatrefelt som er merket på vernekartet. Eventuelle søknader må da vurderes konkret i det enkelte tilfelle. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Håhammaren naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. Viromdalen naturreservat i Sunndal kommune, Møre og Romsdal

Areal 4096 dekar, produktiv skog 2565 dekar.

Inngrep: En 132 kV kraftledning øst i området og en 22 kV ledning i dalbunnen.

Hovedsynspunkter i høringen

Sunndal kommune har ikke merknader men ønsker å ha forvaltningsmyndighet området. Norges Orienteringsforbund anmoder om at orientering tillates i verneområdene og har generelle innspill til i forskriftsmalen.

DMF viser til at grunneierne har rettighetene til mineralutvinning, og kan ikke se at disse er orientert om verneforslaget.

Statnett SF uttaler til oppstartsmeldingen at de har en 132 kV kraftledning som krysser området, og at forskriften må tilpasses drift og utvikling av denne. De ønsker direkte unntak for dette. Statnett ber i tillegg om at vernekartet viser skogryddebeltet og traséer for motorisert ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, og at det gis direkte unntak i forskriften for motorisert ferdsel etter konkrete traséer. De skriver at de vil ettersende kartfilene for disse traséene. Statnett skriver at motorisert ferdsel om vinteren ikke følger faste traséer. De har behov for droner og helikopter til inspeksjon eller feilretting på ledningen, og ber om at nødvendig arbeid med drone og helikopter, herunder landing, gis et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene i forskriften. I uttalelsen til høringen viser Statnett til sitt tidligere innspill, og til Geonorges nettsider for datafiler for deres anlegg. NVE viser til at Statnett har en 132 kV kraftledning og SuNett har en 22 kV kraftledning gjennom området, og ønsker unntak i § 7: - *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftlinje.*

Statsforvalteren ønsker ikke orienteringsløp i naturreservatet ettersom området er sårbart, og det kan oppstå skadelig slitasje. Ønsket fra orienteringsforbundet blir spilt inn i mange høringer, og bør få en nasjonal avklaring i malene.

Under høringen ble det gjort eierskifte på gnr./bnr. 104/3. Ny eier trakk tilbudet, noe som medførte at areal ble grenset ut og verneforslaget består av 3 delområder. Delområdene ligger såpass nært hverandre at de utgjør et økologisk nettverk. Arealet er redusert med ca. 371 dekar, fra 4467 dekar til 4096 dekar etter høring.

Verneforskriften er tilpasset forskriftsmalen for drift og oppgradering av kraftledninger etter innspill fra NVE. Statsforvalteren tilrår også å legge til bokstav j i § 7 bokstav l, for å kunne søke om motorisert ferdsel i forbindelse med *«oppgradering og fornying av kraftleidninger som ikke fell under § 4»*.

Statsforvalteren tilrår å ta ut unntaket for bruk og vedlikehold av permanente jakttårn da det ikke er slike i området. Statsforvalteren tilrår også at bestemmelsen som åpner for å kunne gi dispensasjon for miljøbasert reiseliv tas ut. Bestemmelsen har ikke kommet til anvendelse i noen av de andre naturreservatene i fylket, og Statsforvalteren mener det ligger åpninger for dette i andre bestemmelser i verneforskriften.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at etter dialog med Statsforvalteren tilrår direktoratet å endre fra skogsbilveg til traktorveg i vedlikeholdsbestemmelsen i forskriften § 4 bokstav j.

Miljødirektoratet tilrår også at "drift" tas ut da det er usikkert hva som ligger i begrepet ut over vedlikehold som er tillatt. Det åpnes for å kunne søke om oppgradering av vegen etter § 8. også jamfør praksis med at nye tiltak skal omsøkes. Miljødirektoratet tilrår følgende ordlyd i § 4 j: *vedlikehold av eksisterende traktorvegar og andre anlegg og innretninger i samsvar med standard på vernetidspunktet. Traktorvegane er avmerkt på vernekartet.*

Statnett har bedt om åpning i forskriften for motorisert ferdsel for drift og vedlikehold av kraftledninger uten søknad, og at faste kjøretraséer samt ryddebelter tegnes inn på vernekartet. Statsforvalteren har etterspurt kartfiler for faste kjøretraséer, men ikke mottatt noen. Miljødirektoratet tilrår derfor at motorisert ferdsel for drift og vedlikehold av kraftledninger flyttes fra § 6 til § 7 slik som er praksis når faste traséer ikke er kjent eller vurdert. Miljødirektoratet ser heller ingen grunn til å tegne inn ryddebelter, da disse fremgår av konsesjonene. Miljødirektoratet tilrår ikke å gi generell åpning for landing med

helikopter i skogvernreservater, jf. tidligere praksis. Når det gjelder bruk av drone, så er det ikke noe generelt forbud mot det i verneforskriften.

Mht. nasjonal avklaring om orientering vises til generelle vurderinger foran.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Viromdalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at Miljødirektoratet har bekreftet behovet for transport vinterstid til bygninger utenfor verneområdet vinterstid gjelder en hytte ved Nerdalssetra helt i øst, som ligger slik at man må kjøre gjennom verneforslaget vinterstid. Det går her en traktroveg som er sommertrasé opp til hytta utenfor verneforslaget. Øvre del av denne er for bratt til å kjøres på vinteren, det er derfor lagt inn en bestemmelse om transport på vinterføre. For å presisere hvor dette er, endres formuleringen i § 7 til: *naudsynt transport på vinterføre av material til bygningar utanfor verneområdet ved Nerdalssetra.*

KLD foreslår at det legges inn i vernekart en trasé som Statnett bruker ved drift og vedlikehold av eksisterende kraftledning, og at det i verneforskriften § 6 legges inn unntak for motorferdsel på denne traséen i forbindelse med slik drift og vedlikehold.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Viromdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. Fløystaddalen naturreservat i Tingvoll kommune, Møre og Romsdal

Areal 6486 dekar, produktiv skog 3200 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

Statnett har ingen merknader.

Møre og Romsdal fylkeskommune skriver at det ikke er registrert automatisk freda kulturminner innenfor verneforslaget, men mener det kan være potensiale for ukjente kulturminner. Fylkeskommunen skriver videre at for å ta hensyn til eventuelle automatisk freda kulturminner i området, så ber de om at følgende tekst tas inn i verneforskriften:

1. *Større skjøtseltiltak i verneområdet må sendast til rette antikvariske mynde ved Møre og Romsdal fylkeskommune for vurdering av konfliktpotensiale mellom tiltaket og automatisk freda kulturminne jf. lov om kulturminne §§3 og 9.*
2. *Når forvaltar og grunneigar eller bruker er varsla, har Møre og Romsdal fylkeskommune tilgang til følgande jf. lov om kulturminne §11:*
 - 2.1. *Å søke etter, registrere, avbilde, holde i stand, restaurere, bygge opp igjen, flytte og gjerde inn automatisk freda kulturminne og gjere dei tiltak som trengs til pleie og synleggjering av dem, medrekna å rydde området omkring.*
 - 2.2. *Å granske slike kulturminne ved utgraving eller på annan måte. Etter gransking skal kulturminnet stilles i stand eller ivertakast dersom vedkommande mynde ikkje fastsett anna.*

NVE kan ikke se noen energiinteresser innenfor området. NVE ber Statnett og område-konsesjonærer Mellom AS om å kommentere vernet med tanke på deres eksisterende og fremtidige prosjekter. De ber nettselskapene om å uttale seg, selv i tilfeller uten konflikt.

Norges Orienteringsforbund foreslår endringer i forskriftsmalen slik at orientering tillates.

Statsforvalteren vurderer innspill fra fylkeskommunen som ivaretatt gjennom § 7 Spesifiserte dispensasjonsreglar - *Forvaltningsstyresmakta kan etter søknad gi dispensasjon til istandsetting, vedlikehald og skjøtsel av kulturminne.*

Etter at Statsforvalteren hadde tilrådd området til Miljødirektoratet sendte de supplerende tilråding om å ta ut areal i høyereliggende områder i vest, etter justert tilbud fra grunneier. Arealet som ble tatt ut er ca. 780 dekar med ikke tresatt areal. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren tilrår vern av Fløystaddalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Fløystaddalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. Høgefloget naturreservat i Volda kommune, Møre og Romsdal

Areal 341 dekar, produktiv skog 225 dekar.

Inngrep: En 132 kV kraftledning i luftspenn over området.

Hovedsynspunkter i høringen

Møre og Romsdal fylkeskommune skriver at vegstrekningen forbi verneforslaget ikke er lagt inn i rammeplan for differensierte byggegrenser, og at byggegrensa derfor reguleres av vegloven (50 meter målt fra midten av fylkesvegen). Fylkeskommunen mener at grenser for skogvern som går helt inntil fylkesvegen vil kunne medføre utfordringer for drift og vedlikehold av fylkesvegnettet. Plangrensa bør ifølge fylkeskommunen derfor settes utenfor, eller i tråd med byggegrensa til veggen. Fylkeskommunen ønsker også at verneforskrifta skal ha direkte unntak for nødvendig rassikringstiltak innenfor området uten å måtte søke om tillatelse. De mener videre at de de fritt må kunne fjerne utrast masse og tre, også dersom disse ligger utenfor byggegrensen på 50 meter.

Statens vegvesen viser til sitt innspill til oppstartsvarselet, som gjaldt framtidig drift og vedlikehold av fylkesveg 5829, og at dette trolig burde gå tydeligere frem i forskrifta.

Norges Orienteringsforbund ønsker åpning for orientering i verneområder, og viser til Norsk Friluftslivs brev til Miljødirektoratet i 2020 vedrørende malen for verneforskrifter.

Naturvernforbundet i Ørsta og Volda støtter forslaget og viser til at det er 15 skog-lokaliteter med verdi A (svært viktig) i kommunen.

NVE viser til at Linja AS har 132 kV nett nært området. De er positive til at det er tatt inn bestemmelser for energi- og kraftanlegg i forskriften for å sikre drift, vedlikehold og oppgradering. De ber om at netteier vurderer om de har behov for unntak for motorisert ferdsel i § 7 etter standardbestemmelsene for nettanlegg: «*Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftlinje.*».

Grunneiere i området (gnr./bnr. 177/5) ønsker åpning for vedhogst i området, og viser til at dette var et krav i tilbudet om vern. Grunneierne forutsetter videre at vernet ikke skal være til hinder for å utføre rassikringstiltak eller vedlikehold av fylkesvegen, og legger til grunn at det blir opprettet direkte kontakt med fylkeskommunen om dette.

Statsforvalteren viser til at justering av grensa 50 meter fra veggen vil redusere arealet med rundt 40 dekar der alt er av den mest verdfulle naturen ligger. Ei så drastisk innskrenking ville fjernet mye av grunnlaget for å etablere et naturreservat her.

Statsforvalteren ønsker ikke å gi åpning i forskriften for vedhogst i naturreservatet.

Statsforvalteren viser til § 7 bokstav d der grunneier kan få dispensasjon for «*..hogst og uttak av gran, platanlønn og andre framande treslag.*» Statsforvalteren mener at grunneier

alternativt kan tilbys å gjennomføre skjøtselshogst etter naturmangfoldlova § 47, 1. ledd, hvis mulig. Ifølge Statsforvalteren burde dette langt på veg dekke grunneier sitt behov for uttak av ved i naturreservatet.

Statsforvalteren mener det ikke er ønskelig med orienteringsløp i naturreservatet. Området er svært lite, og det kan oppstå skadelig slitasje av løp. Statsforvalteren mener ønsket burde få en nasjonal avklaring i forskriftsmalene.

Statsforvalteren vurderer at det trengs endringer i forskriften av hensyn til rassikring og drift av nærliggende fylkesveg og kraftledning.

Statsforvalteren tilrår at § 4 bokstav d om bruk og vedlikehold av permanente jakttårn og § 7 bokstav i om miljøtilpasset reiselivsvirksomhet, tas ut av forskriften. Det er ikke jakttårn i området og det er ikke registrert søknader om miljøbasert reiseliv i eksisterende naturreservater. Statsforvalteren mener slike tiltak kan behandles etter andre bestemmelser i verneforskriften dersom det skulle være behov.

Statsforvalteren tilrår å legge til en ny bokstav i § 4:

- i. *drift og vedlikehold av fylkesvegen, herunder siktrydding og fjerning av rasmassar og steinsprang*

Statsforvalteren tilrår å legge til disse bestemmelsene i § 7:

- j. *oppgradering og fornying av kraftleidningar som ikkje fell under § 4*
- k. *tiltak for rassikring av fylkesvegen*
- l. *naudsynt motorferdsel for aktivitetar etter § 4 bokstav e, i, j, k og § 7 bokstav b, d, g, h, j, k.*

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet tilrår endret ordlyd i bestemmelsene knyttet til fylkesvegen, og mener at dette ivaretar vegeier sitt behov. Miljødirektoratet foreslår:

§ 4 bokstav h: *naudsynte akutte tiltak mot ras og skred av omsyn til trafikktryggleik på fylkesveg 5829.*

§ 7 bokstav i: *naudsynte tiltak i samband med sikring og vedlikehold av fylkesveg 5829.*

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Høgefloget naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Høgefloget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

7. Kvittingsmorki naturreservat (utvidelse) i Årdal kommune, Vestland

Utvidelse 580 dekar, produktiv skog 378 dekar. Nytt totalareal 17 951 dekar.

Inngrep: Det går en gammel 22 kV kraftledning gjennom nedre del av dagens Kvittingsmorki naturreservat og inn i utvidelsesområdet frem til åpningen til Bermålstunnelen. Ledningen ikke er i drift, og ledningstraséen er gjengrodd.

Hovedsynspunkter i høringen

Statnett har ikke merknader til verneforslaget.

Norges Orienteringsforbund gjør oppmerksom på brevet fra Norsk Friluftsliv 22.4.2020. De ber om at orientering blir tillatt i verneområdene.

En grunneier forutsetter at tømmerstova på Tågi kan settes opp, også etter et evt. vern av utvidelsen, jf. tillatelsen fra Fylkesmannen fra 2012. Han skriver at stølshus og stølsfjøs er satt opp. Grunneierne ønsker at det skal være enklere å holde stølsvollen på Morki åpen,

for å opprettholde boreal hei når skogen vokser innpå. Grunneierne ønsker at rydding av stølsvollen, evt. etter en plan, skal få en dispensasjonshjemmel i forskriften, for å slippe å frakte ved med helikopter og slik at de samtidig kan holde stølsvollen/hea åpen.

Grunneierne ønsker videre at gapahuken i Skogateigen skal markeres på kartet.

Statens vegvesen skriver til oppstartsvarelet det ikke er riksveg nær området, men at Fylkesveg 53 går langs grensen av både eksisterende verneområde og utvidelsesområdet og at Fylkeskommunen vil kunne ha konkrete merknader. Fylkesvegen går langs potensielt skredfarlig område med registrert skredhendelser, og at det må tas inn bestemmelser i verneforskriften som ivaretar eventuelle nødvendig sikring mot skredfare. I innspill til høringen viser Vegvesenet til forrige innspill, og at de ikke har noen merknader.

NVE skriver at i eksisterende verneområde ligger Viervatn magasin med en pumpestasjon og en hydrologisk målestasjon som eies av Østfold Energi AS. NVE viser til uttalelsen fra Østfold Energi AS og mener det bør være egne bestemmelser for energi- og vassdragsanlegg som sikrer behovet knyttet til drift, vedlikehold og oppgradering. NVE foreslår at det gis unntak for tiltak ved akutte behov som kan føre til skade for miljø, eiendom og mennesker. For planmessige tiltak knyttet til drift, vedlikehold, oppgradering og utvidelse av reguleringen mener NVE at det bør legges inn en spesifisert dispensasjon i forskriften § 7. NVE foreslår eksempler på utforming av bestemmelser for generelle unntak i § 4 og § 6, samt dispensasjonshjemler i § 7.

Når det gjelder nettanlegg påpeker NVE at det mangler bestemmelser, og viser til uttalelsene fra Sygnir AS og Straumnett AS i fm. oppstartsmeldingen om at det kan bli aktuelt å oppgradere den gamle 22 kV ledningen. NVE viser til Statsforvalterens kommentar i forbindelse med høringen om at kabel langs veien vil være beste alternativ, og at det ikke er aktuelt å endre vernegrensen for utvidelsesområdet ettersom det her er relativt store områder med verdifullt naturmangfold. NVE mener de ikke kan vurdere mulige løsninger for en eventuell ny nettforbindelse i forbindelse med forslag til skogvern, da fordeler og ulemper med alternative løsninger for nett vurderes i forbindelse med konsesjonsbehandling og de ikke har fått meldingen eller konsesjonssøknad for denne ledningen. Siden nettselskaper signaliserer at det kan bli aktuelt å fornye forbindelsen, mener NVE likevel at det bør legges inn en spesifisert dispensasjon i verneforskriften § 7 for en ev. ny strømforbindelse. Spesifisert dispensasjon forutsetter at vernemyndighetene vil være tett involvert i en eventuell utforming av den nye nettforbindelsen. Dersom den gamle ledningen skal saneres, bør det ifølge NVE være åpning for dette i verneforskriften. NVE mener at standard bestemmelser for nett bør legges inn i forskriften for å ta høyde for fornyelse av eksisterende ledning og drift og vedlikehold av en eventuelt fremtidig ledning. NVE er ikke enig med Statsforvalteren i at det ikke er behov for bestemmelser for energi- og kraftanlegg hvis den nye ledningen blir bygd som kabel langs veien.

Straumnett AS uttalte i forbindelse med oppstartsmeldingen at kraftledningen som går gjennom Skogateigen og dagens Kvittingsmorki er en gammel 22 kV-ledning, og at ledningen har vært på dagsorden i egen virksomhet og i dialogen med Sygnir. Ledningen ble sist drøftet i forbindelse med oppgraderingen av Fodnestunnelen, da ledningen var et alternativ for å forsyne Strendene og Fodnes med strøm fra Årdal. For å få forsyning gjennom området må man ifølge Straumnett bygge/oppgradere ledningen. De viser til NEK 600 -11.1 og at det skal ligge til rette for forsyning fra begge sider av tunnel. Dette får de ikke til uten å koble sammen med Sygnir i Bermåltunnelen. Straumnett skriver videre at vernegrensen bør gå ovenfor dagens ledningstrasé slik at det er mulig å oppgradere/bygge ny ledning på denne strekningen. Straumnett viser til innspillene fra Sygnir.

Sygnir AS uttalte i forbindelse med oppstartsmeldingen at det de ikke har planer om

oppgradering eller endring av 22 kV ledningen. De skriver at vernegrensa bør ligge 7,5 meter fra senterlinja av ledningstraseen, ettersom klausulert ryddebelte er 15 meter. De skriver i sin dialog med Statsforvalteren at det er Straumnett sin ledning som eventuelt blir koblet sammen med Sygnir sin ledning fra Fodnes. Ei oppgradering av Ferjeladinga som eventuelt krev meir stabil straumforsyning er ifølge Sygnir opp til Statens Vegvesen. Å etablere en 22 kV-kabel i bakken eller langsmed vegen er kun aktuelt hvis det ikke finnes andre tekniske løsninger, og i tilfellet mellom Bermål og Timreskredtunnelen er det ifølge dem mulig å bygge en ledning. Det er ifølge Sygnir stedvis begrenset med plass på nedsiden av vegen, derfor mener de at det ikke er mulig å bygge en ledning der. Sygnir ønsker at vernegrensa settes i overkant av den gamle ledningstraséen slik at det vil være mulig å sette i stand eller bygge ny ledning på strekningen og slik at verneområdet ikke hindrer tilgang/utvikling av strøm til framtidig elektrifisering av transportsektoren.

Østfold Energi AS bemerker at det ikke foreligger bestemmelser, verken i eksisterende verneforskrift eller forslag til ny verneforskrift, som entydig sikrer åpning for drift, vedlikehold og oppgradering av pumpestasjonen og målestasjonen. Østfold Energi skriver at de har økt behov for vedlikeholds- og oppgraderingsarbeid på anleggene sine, og at det er nødvendig å sikre anlegg og tiltak/prosjekt på grunn av den sikkerhetspolitiske situasjonen. De mener det er viktig at verneforskriften har bestemmelser som sikrer drift, vedlikehold, oppgradering og sikring av anleggene uten unødvendig opphold som følge av søknadsprosesser eller uklarheter i lovverket. Østfold Energi vurderer at verneforskrifta § 4 bokstav g ikke er presis nok eller dekkende og ber om at forskriften blir vurdert av jurist slik at de deres samfunnsoppdrag blir ivarettatt på en bedre måte.

Statsforvalterens kommentarer

Til innspillet fra Norges Orienteringsforbund, så er det færre restriksjoner mht. organisert ferdsel i forslag til ny forskrift enn i den eksisterende forskriften. Orientering er inkludert i det som defineres som et idrettsarrangement og må bli vurdert etter søknad. Dersom det er ønske om å arrangere et orienteringsløp i Kvitingsmorki naturreservat, kan man søke om det, jf. verneforskrifta § 7 bokstav f. Statsforvalteren viser ellers til dialog mellom Miljødirektoratet og Norsk Friluftsliv om malene for naturreservat.

Til grunneiers innspill så vil eksisterende tillatelse til gjenoppføring av bygninger på Tågi fortsatt være gyldig når den gamle verneforskriften blir erstattet av en ny forskrift.

Tømmerstua på Tågi kan vurderes som ett av de eksisterende anleggene og innretningene. Når det gjelder den boreale heia på stølsvollen, så er dagens beitepåvirkning ifølge Statsforvalteren trolig ikke tilstrekkelig til å opprettholde vollen åpen. Statsforvalteren har derfor lagt til en bestemmelse i verneforskriften § 7 som åpner for å kunne utføre skjøtsel på stølsvollen etter søknad. Skjøtsel kan gjennomføres som økt beitetrykk og rydding av lauvoppslag i det mest sentrale området av heia rundt stølshusa.

Vestland fylkeskommune stod på adresselisten, og Statsforvalteren la til grunn at fylkeskommunen ville sende innspill i løpet av verneprosessen dersom de så det som aktuelt. Statsforvalteren tok derfor innspillet fra Statens vegvesen i forbindelse med oppstartsmeldingen til etterretning, og la til en ekstra dispensasjonshjemmel i verneforskrifta § 7 med ny bokstav l: *naudsynt sikringsarbeid i samband med førebygging av skred og ras ned mot veg.*

Til innspillet fra NVE så vurderer Statsforvalteren at verneforskriften § 4 bokstav g kunne ivareta behovet for vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger. I tillegg kan man søke om dispensasjon fra motorferdselsforbudet. At det ikke er bestemmelser i eksisterende verneforskrift om energi- og kraftanlegg, kan nok forklares med at ledningen ikke var i drift da området ble vernet.

Statsforvalteren har hatt dialog med Sygnir og Straumnett i forbindelse med verneprosessen, som har bekreftet at kraftledningen i området ikke er i drift. Straumnett og Sygnir har gjennom dialogen opplyst om at det i framtida kan bli behov for kraftforsyning fra Årdal mot ferjeleiet på Fodnes og at dette kan være en aktuell trasé. Straumnett og Sygnir foreslår at vernegrensen for eksisterende verneområde og utvidingsarealet flyttes til øverkanten av ledningstraseen. Statsforvalteren mener endring av vernegrensa vil redusere områdets verneverdi og dermed kunne stride med verneformålet i dagens forskrift.

Statsforvalteren mener det beste alternativet for energiinteressene heller vil være å grave ned en eventuell framtidig kraftledning i eller langs vegen. Terrenget er dessuten bratt, og vedlikehold vil være krevende. Med bakgrunn i dette ser ikke Statsforvalteren grunn til å ta inn standardformuleringene knyttet til kraftledningen. Ledningen bør heller fjernes.

Til innspillene fra Østfold Energi påpeker Statsforvalteren at verneprosesser med utvidelser ikke skal vurdere reduksjoner av eksisterende verneområder. Formålet med vernet beskriver kvaliteten som området har, og Statsforvalteren ser det som nødvendig at med verneforskriften har bestemmelser som sikrer ivaretagelse av disse verdiene.

Statsforvalteren understreker at Østfold Energis samfunnsoppdrag er viktig, og at de derfor i forvaltningspraksisen sin alltid har lagt opp til å gi tillatelser til aktivitet og arbeid på anlegg og infrastruktur, både når det gjelder drift, vedlikehold, oppgradering og motorferdsel i forbindelse med dette. Statsforvalteren setter riktignok vilkår, men det er for å redusere ulempen på naturverdiene i området. Statsforvalteren har drøftet verneforskriften med jurister hos Miljødirektoratet og hos Statsforvalteren og vurderer at formuleringen i verneforskriften § 4 bokstav g dekker hovedaktiviteten til Østfold Energi. Oppgradering, utvidelse og endring kan vurderes etter verneforskriften § 8.

Gapahuken på Skogateigen er tegnet inn på kartet etter høring.

Statsforvalteren har i samråd med grunneierne tatt ut § 7 punkt e om merking og rydding av nye stier og § 7 punkt g om tilretteleggingstiltak og oppsetting av turposter på stiene. Disse bestemmelsene ligger ikke inne i dagens maler for verneforskrifter for skogvern-område. Det er heller ingen tilsvarende bestemmelser i dagens verneforskrift for Kvittingsmorki. Statsforvalteren har ikke fått innspill eller kunnskap i løpet av verneprosessen om at det er interesse for å ha egen hjemmel for å rydde nye stier og merke disse. For til rettelleggingstiltak på eksisterende stier, for eksempel med en klopp over ei fuktig myr, mener Statsforvalteren at dette kan ivaretas av vedlikeholdsbestemmelsen i § 4 bokstav g.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at når det gjelder Statsforvalterens kommentar om at til rettelleggingstiltak på eksisterende stier, f.eks. en klopp over ei fuktig myr, så kan ikke dette betraktes som vedlikehold av stien i samsvar med dagens standard. Hvis det skal foretas nye tiltak utover det som eksisterer i dag, f.eks. i form av å legge ny klopp, så må dette omsøkes etter forskriften § 8.

Miljødirektoratet vil ellers bemerke at utvidelser gjennom ordningen med frivillig vern ikke gir rom for omkamp om opprinnelig vernegrense.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Kvittingsmorki naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det i eksisterende naturreservat ligger Viervatn med et mindre magasin med pumpestasjon og en hydrologisk målestasjon. Det legges til grunn at bl.a. drift og vedlikehold av anleggene ved Viervatn skal kunne foretas på en effektiv måte, og har tatt inn i verneforskriften bestemmelser om bl.a. drift og vedlikehold og oppgradering av eksisterende vassdragsanlegg ved Viervatn. Det presiseres at mhp. «oppgradering» i § 7 er det en forutsetning at tiltak ikke påvirker verneverdiene i verneformålet. Eventuelle søknader om utvidelse av anlegget ved Viervatn må vurderes etter naturmangfoldloven § 48.

KLD viser til at selv om kraftledningen langs bilvegen pr. nå ikke er i bruk kan det bli aktuelt å etablere kraftledning på nytt her. I dette tilfellet vurderer KLD at det er mest hensiktsmessig å legge inn formuleringer i verneforskriften om bl.a. drift og vedlikehold av ev. ny kraftledning. Det er en forutsetningen at ev. fornying eller bygging av kraftledning skal skje langs tidligere trase og ryddebelt, og kun dersom ledningen ikke kan graves ned i vegen.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Kvittingsmorki naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. Ragstjørna naturreservat (utvidelse) i Gjesdal kommune, Rogaland

Utvidelse 104 dekar, produktiv skog 22 dekar. Nytt totalareal 653 dekar.

Inngrep: Lnett har tre 52 kV kraftledninger som ligger delvis innenfor eksisterende verneområde og utvidelsesarealet i sør.

Verneforslaget ligger nedstrøms Oltedal vannkraftverk. Utløpskanalen går gjennom området, men oppmurt og opparbeidet del av kanalen ligger oppstrøms ca. 330 meter vest for verneforslaget.

Verneforslaget berører vann- og avløpsledning og overvannsledninger fra renseanlegg og industriområde i nord.

Hovedsynspunkter i høringen

Stavanger kommune stiller seg positiv til foreslått utvidelse av Ragstjørna naturreservat i Gjesdal kommune. Stavanger kommune bringer også videre, i uttalelsen til oppstartsmeldingen, at Jæren Friluftsråd, som legger området til rette for friluftsliv, er positive til foreslått utvidelse. Friluftsrådet hadde innspill til ny verneforskrift om at det gis åpning for å kunne søke om dispensasjon til etablering av nye merka stier og fugletårn dersom det ikke påvirker verneverdiene nevneverdig.

Gjesdal kommune er positive til at 6 dekar av Gjesdal kommunes eiendom inngår som frivillig vern av skog, som utvidning av Ragstjørna naturreservat. De ønsker at tursti lengst sør på deres eiendom skal kunne holdes ved like. Gjesdal kommune ønsker at resten av den opprinnelige Storemyr på Stavanger kommunes eiendom, skal inkluderes i vernet og restaureres. De stiller spørsmål til om det burde vært en buffersone mellom naturreservatet og industriområdet slik at grensa ligger sør for turvegen på Stavanger kommunes eiendom. Gjesdal kommune påpeker at det må inn et nytt punkt i § 7 om spesifiserte dispensasjonsregler som går på drift og vedlikehold av ledninger fra renseanlegg og industriområde.

Rogaland fylkeskommune støtter foreslått vern og verneregler for området.

NVE registrer at innspill til oppstartsmeldingen er tatt til følge og at standardformuleringer knyttet til nettanlegg om drift og vedlikehold samt oppgradering er inkludert i forskriften. Det samme gjelder nødvendig motorferdsel i forbindelse med eksisterende energi- og kraftanlegg. Videre gjør NVE oppmerksom på at Oltedalselva som er regulert i forbindelse med kraftproduksjon i Oltedal vasskraftverk, og utløpskanalen går gjennom både utvidelsen og eksisterende verneområde. NVE ber om at bestemmelser om rydding i forbindelse med flomsikring tas med i forskriften siden dette er standard i konsesjonsvilkår. Som eksempel viser NVE til § 4 bokstav j, § 6 bokstav h og § 7 bokstav r, i forskrift om vern av Dokkajuvet naturreservat, Nordre Land kommune. Videre er NVE positive til at det i § 7 i verneforskriften er lagt inn åpning for å søke om dispensasjon for drift, vedlikehold og nødvendig oppgradering av utløpskanalen. De ber Lyse Kraft DA om å kommentere om dette dekker deres behov.

Lyse Kraft DA viser til uttalelsen fra NVE og bekrefter at foreslått formulering knyttet til utløpskanalen for Oltedal kraftverk dekker deres behov. De ber også om at vernebestemmelsene ikke skal være til hinder for manøvrering av Ragsvatn innenfor etablert reguleringspraksis. Dette er nødvendig da Ragstjørna renner ut i Ragsvatn og de ligger på omtrent samme kotehøyde. Ragsvatn er regulerings- og inntaksmagasin for Oltesvik kraftverk.

Lnett bekrefter at innspill til oppstartsmeldingen er tatt til etterretning. Lnett viste der til at utvidingen ville komme i konflikt med flere luftledninger, 50 kV Oltesvik-Oltedal, 50 kV Maudal-Oltedal og 50 kV Gilja-Oltedal. Lnett har planer om å rive de to sistnevnte, men beholde siste del av ledningene inn til Oltedal. Nærmeste mastepunkt som er planlagt revet, ligger like utenfor vernegrensen.

Norges Orienteringsforbund har kommet med en generell uttalelse. De ber om at orientering blir tillatt i verneområdene. De viser til Norsk Friluftsliv sitt brev til Miljødirektoratet datert 22.04.2020 med forslag til endringer i forskriftsmal.

Jærsoppen støtter vern av sårbar natur. De ønsker at det skal være tillat å plukke små mengder sopp, også av andre arter enn de spiselige, som ledd i artsidentifikasjon og opplæring.

Statsforvalterens kommentarer

DMF har fått oppstartsmelding og høring tilsendt, men har ikke gitt uttalelse. Ved telefonkontakt har Statsforvalteren fått opplyst at forslaget ikke berører interesser DMF skal ivareta.

Alle turstier og turveier kan holdes vedlike som på vernetidspunktet. Statsforvalteren vurderer at det er naturlig at vernegrensen går helt ut til eiendomsgrensen mot industriområdet, for å inkludere mest mulig av skogen som danner kantsone mot Oltedalselva. Kantsoner til vann og vassdrag er svært viktig for det biologiske mangfoldet.

Når det gjelder Storemyr mener Statsforvalteren at plantefelt med gran ev. må fjernes og arealet restaureres før det er aktuelt å vurdere om dette kvalifiserer for vern.

Statsforvalteren har i verneforskriften lagt inn åpning for å kunne søke om dispensasjon for etablering av nye merka stier, slik Jæren Friluftsråd har forespurt.

På innspillet fra NVE om rydding i forbindelse med flomsikring, svarer Statsforvalteren at det er tatt inn punkt om rydding og tilhørende motorferdsel ved akutt behov for sikrings tiltak mot flaum i § 4 og § 6, og planmessig rydding er tatt inn i § 7.

Siden Ragstjørna, på grunn av om lag samme høydekote, blir direkte påvirket av vannstandsregulering i Ragsvatn i forbindelse med at dette er regulerings- og inntaksmagasin for Oltesvik kraftverk, har Statsforvalteren tatt inn et nytt punkt i verneforskriften som

omhandler dette. Statsforvalteren svarer Lyse Kraft DA at et nytt punkt tas inn i verneforskriften § 4 om at vernereglene ikke skal være til hinder for manøvrering av Ragsvatn innenfor etablert reguleringspraksis.

Orienteringsaktivitet kan skade formålet med vernet ved stor slitasje og at det finnes store nok areal til å drive orientering utenfor verneområdene, og vil dermed ikke gjøre endringer i forskriften som tillater det. Statsforvalteren ønsker på generelt grunnlag, ikke å gi særskilt tillatelse til enkelte spesifiserte aktiviteter i § 4. Dersom Norges Orienteringsforbund ønsker å ha arrangement i verneområdet, må de søke om dette etter § 7 bokstav f.

Statsforvalteren kjenner ikke til orienteringsinteresser her.

Statsforvalteren svarer Jærsoppen at de anerkjenner at det for mange arter er nødvendig å ta med materiale for sikker artsidentifikasjon med oppslagsverk, mikroskop eller for DNA-analyse. Statsforvalteren mener imidlertid at det kan skade formålet med vernet ved at det ofte er mer ukjente og sjelden sopp en plukker med seg, og at det finnes store nok areal utenfor verneområdene til at det ikke er nødvendig å gi slik opplæring inne i naturreservatene. Statsforvalteren vil derfor ikke gjøre endringer i forskriften som tillater dette.

Etter høringen er det gjort følgende endringer i forskriften, endringer i kursiv:

To nye punkt lagt til i § 4:

§ 4 Generelle unntak fra vernereglene:

Vernereglene i § 3 andre ledd er ikke til hinder for

- k. naudsynt rydding av vegetasjon i elveleiet til den regulerte Oltedalselva og utløpskanalen ved akutt sikringstiltak mot flaum. Det skal i etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta*
- l. vassstandsendingar i Ragstjørna som skuldast manøvrering av Ragsvatn innanfor etablert reguleringspraksis for Oltesvik kraftverk*

Et nytt punkt er lagt til i § 6 andre ledd:

§ 6 Generelle unntak fra ferdselsreglane

Ferdselsreglane i § 5 annet ledd er ikke til hinder for

- d. naudsynt motorferdsel i samband med rydding av vegetasjon i elveleiet til den regulerte Oltedalselva og utløpskanalen som akutt sikringstiltak mot flaum, jf. § 4 bokstav k. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta*

Tre nye punkt er lagt til i § 7:

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsreglar

Forvaltningsstyresmakta kan etter søknad gi dispensasjon til

- h. naudsynt drift og vedlikehald av eksisterande avløp på gnr./bnr. 14/300 VA leidning frå IVAR sitt reinseanlegg i Oltedal og OV leidning frå industriområdet*
 - l. planmessig rydding av vegetasjon i elveleiet til den regulerte Oltedalselva og utløpskanalen som sikringstiltak mot flaum*
 - m. fysiske tilretteleggingstiltak i Oltedalselva for å betre tilstanden for vassmiljøet og redusera skadeverknader i samband med eksisterande kraftutbygging*
- I § 7 bokstav n er det lagt til følgende i oppramsingen av aktiviteter som forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med: § 7, h. naudsynt drift og vedlikehald av eksisterande avløp på gnr./bnr. 14/300 VA leidning frå IVAR sitt reinseanlegg i Oltedal og OV leidning frå industriområdet
 - § 7, k. drift, vedlikehald og naudsynt oppgradering av kanal for utslepp av vatn frå Oltedal kraftverk

- § 7, l. planmessig rydding av vegetasjon i elveleiet til den regulerte Oltedalselva og utsleppskanalen som sikringstiltak mot flaum
- § 7, m. fysiske tilretteleggingstiltak i Oltedalselva og utsleppskanalen for å betre tilstanden for vassmiljøet og redusere skadeverknader i samband med eksisterande kraftutbygging.

Statsforvalteren tilrår vern av Ragstjørna naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratets kommentarer

Etter innspill fra NVE og Lyse Kraft DA har Statsforvalteren tatt inn følgende bestemmelser i verneforskriften:

§ 4:

naudsynt rydding av vegetasjon i elveleiet til den regulerte Oltedalselva og utløpskanalen ved akutt sikringstiltak mot flaum. Det skal i etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta

og

vasstandsendingar i Ragstjørna som skuldast manøvrering av Ragsvatn innanfor etablert reguleringspraksis for Oltesvik kraftverk

§ 6:

naudsynt motorferdsel i samband med rydding av vegetasjon i elveleiet til den regulerte Oltedalselva og utløpskanalen som akutt sikringstiltak mot flaum, jf. § 4 bokstav k. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta

§ 7:

naudsynt vedlikehald av kanal for utslepp av vatn frå Oltedal kraftverk ,

og

planmessig rydding av vegetasjon i elveleiet til den regulerte Oltedalselva og utsleppskanalen som sikringstiltak mot flaum

I foreslått utvidelse av Ragstjørna er det naturkvaliteter knyttet til våtmark og flommarksskog. Rydding av vegetasjon vil kunne forringe verneverdiene og formålet med vernet. Flommarksskogen er godt tilpasset, og til dels betinget av, svingninger i vannstand. Myrområdene ved Ragstjørna vil også være i stand til å magasinere mye vann fra en eventuell flomtopp. Kanalen for utslipp av vann fra Oltedal kraftverk går gjennom verneforslaget, men den opparbeidede delen av kanalen ligger utenfor verneforslaget. Ut fra de tilbakemeldingene som er gitt knyttet til vedlikehold av denne kanalen, så har det ikke fram til i dag vært noen behov for å gjøre tiltak innenfor verken eksisterende vern eller foreslått utvidelsesareal. Det er beskrevet at det tidligere er gjennomført mudring i Oltedalselva ved bebyggelsen i Oltedal for å hindre oppstuvning og flom der. Dette ligger i god avstand fra verneforslaget. Det er ikke vurdert at det er konkrete behov innenfor det foreslåtte verneområdet, men regulanten har anført at de ikke kan utelukke at det kan oppstå et behov i bestemte situasjoner. Miljødirektoratet mener at det ikke er sannsynliggjort eller tilstrekkelig spesifisert på hvilken måte rydding av vegetasjon som sikkerhetstiltak mot flom konkret er nødvendig i Oltedalselva og utslippskanalen. Det er ikke vist til erfaringsmessig behov for slike tiltak eller eventuelt av hvilket omfang.

Det er også foreslått fra Statsforvalteren å ta inn en bestemmelse knyttet til vasstandsreguleringer som skyldes manøvrering av Ragstjørna i forbindelse med reguleringen av Oltedalsvatnet. Konsesjonen for denne reguleringen har en LRV på 34,3 moh. og HRV på 36,8 moh. Det har ikke ligget inn noen bestemmelse om denne reguleringen i eksisterende verneforskrift for Ragstjørna.

Etter en samlet vurdering tilrår derfor ikke Miljødirektoratet de nevnte bestemmelser

knyttet til rydding av vegetasjon og tilhørende motorferdsel i Ragstjørna samt bestemmelser knyttet til reguleringen av Oltedalsvassdraget. Dersom det i framtiden skulle oppstå et akutt samfunnsmessig behov for sikkerhetstiltak mot flom, ligger det en sikkerhetsventil i naturmangfoldloven § 48: *Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.*

Miljødirektoratet tilrår å ta ut bestemmelser i §§ 4, 6 og 7 knyttet til rydding av vegetasjon som sikkerhetstiltak mot flom, og åpning for motorisert ferdsel i tilknytning til dette tiltaket.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Ragstjørna naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har lagt inn i verneforskriften § 7 et punkt om «tiltak knytta til flomhåndtering og flomsikring», og hjemmel for motorferdsel knyttet til dette. KLD presiserer at det er en forutsetning at slike eventuelle tiltak mot flom ikke vil gi nevneverdig skade på verneverdiene nevnt i verneformålet.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Ragstjørna naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. Asbjørnstøyl og Strondi naturreservat i Bygland kommune, Agder

Areal 1691 dekar, produktiv skog ca. 1000 dekar.

Inngrep: En traktorveg.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE har gitt uttalelse og har ikke hatt merknader.

DMF skriver at området kommer i kontakt med mineralske ressurser eller bergrettigheter. DMF viser til uttalelse til oppstart, datert 21.03.2024, der de pekte på at Asbjørnstøyl og Strondi berører en undersøkelsesrettighet tilhørende Teako Minerals Norway AS. De skriver at de i tråd med deres innspill har informert rettighetshaver og satt de som mottaker av høringsdokumentene. Ved oppstart ba DMF om en redegjørelse for om det kan være mulig å drive undersøkelser innenfor verneområdet, men kan ikke se at det foreligger noen redegjørelse i høringsdokumentet. DMF forventer at det i tilrådommen blir avklart ev. begrensninger verneplanen vil ha for mulige undersøkelser etter mineralske ressurser.

Statsforvalteren har fulgt opp DMFs oppfordring og har sendt høringsdokumentene til det aktuelle selskapet Teako Minerals Norway AS som har undersøkelsesrettighetene. Disse har ikke kommet med noen uttalelse i høringsperioden.

Videre har Statsforvalteren forsøkt å få mer kunnskap om mineralressurser i området. Statsforvalteren har brukt tilgjengelige offentlige databaser. Statsforvalteren har ikke ressurser eller kompetanse til ytterligere å vurdere mulighetene for undersøkelser etter mineral ressurser, og med mangelfull informasjon tilgjengelig i offentlig tilgjengelige databaser og uten flere innspill i løpet av høringen, har Statsforvalteren valgt å tilråde samme vernegrense som de la til grunn i høringen. Statsforvalteren mener en framtidig status som naturreservat vil gjøre det vanskelig å utvinne mineral eller bergarter innenfor vernegrensen. Verneformålet sikrer ivaretagelse av det biologiske og geologiske

mangfoldet i mest mulig urørt tilstand. Statsforvalteren vurderer skogen i området som verdifull, i tillegg til at skogen i området utgjør stor verdi i form av erstatning til grunneier.

Statsforvalteren tilrår etter høring at det i § 7 bokstav h åpnes for å søke om uttransport av tømmer på bakenforliggende areal på gnr./bnr. 36/2 på traktorveg avmerket på vernekartet. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at etter dialog med Statsforvalter er det presisert i § 4 bokstav d at bygningen som kan vedlikeholdes er en høyløe og føyd til at denne er avmerket på vernekartet. "Stier" er tatt ut av samme bestemmelse, da det ikke er noen kjente stier innenfor området.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Asbjørnstøyl og Strondi naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Asbjørnstøyl og Strondi naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. Bjørnaråfjellet naturreservat i Bykle kommune, Agder

Areal 2309 dekar, produktiv skog ca. 1084 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE opplyser at det er etablert et bekkeinntak innenfor det foreslåtte verneområdet. Fra dette bekkeinntaket overføres vann til Skarg kraftverk og videre til Bossvatn. Å Energi har bedt om å ta hensyn til drift og vedlikehold av bekkeinntaket med tilhørende motorferdsel. Det er Otteraaens Brugseierforening (OB) som eier av inntakskonstruksjonen og som har vedlikeholdsrett- og plikt. NVE ber Statsforvalteren etablere en dialog med OB for å sikre at deres behov er ivaretatt. De ber også om å vurdere om det er behov for bestemmelser som åpner for rydding av regulerte elveleier som for eksempel i §4j, 6h og 7r, t i forskrift om vern av Dokkajuvet naturreservat, Nordre Land kommune.

Otteraaens Brukseierforening skriver at de er regulant og eier bekkeinntaket på gnr./bnr. 18/13. De skriver videre at det er fint at dette området ligger utenfor verneområdet, og at det er viktig at de får driftet og vedlikeholdt inntakskonstruksjon på en god måte. De er takknemlig for videre kontakt fremover angående dette.

Statsforvalteren har sendt høringen av området til Otteraaens Brugseierforening, som uttaler at de er fornøyde med at området med bekkeinntaket og veien til dette er tatt ut av området og ber Statsforvalteren ta kontakt hvis det skulle bli behov.

Det er tegnet inn tre stølsbygninger på vernekartet samt at det er gitt åpning for vedlikehold av disse i forskriften § 4.

Det er lagt til en bestemme som åpner for at det kan søkes om å frakte inn den gamle stølsbua som er restaurert og som tidligere stod på Løyningsvollen:

f. naudsynt motorferdsel på snøskutertrasé avmerkt på vernekartet, for transport av restaurert stølsbygning til opphavleg plassering ved Løyningsstøylene

Det er også lagt til bestemmelser som åpner for å kunne søke om motorferdsel for transport av ved, materialer og utstyr til stølsbua samt transport av materialer og utstyr til de høyløene. Og bestemmelse for restaurering av høyløene:

- g. *naudsynt motorferdsel på snøskutertrasé avmerkt på vernekartet, for transport av ved, materialar og utstyr til stølen på Løyningstøylen*
- h. *naudsynt motorferdsel på snøskutertrasé avmerkt på vernekartet, for transport av materialar og utstyr til restaurering og vedlikehald av eksisterande høyløer avmerkt på vernekartet*
- i. *restaurering av høyløer på gnr./bnr. 18/2 avmerkt på vernekartet*

Snøskutertraséer til stølsbygningene er markert i vernekartet.

Statsforvalteren vurderer at behovet grunneier har for å restaurere og vedlikeholde stølsbua ved Løyningstøylen og de to andre gamle stølsbygningene ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig. Ved Løyningstøylen er det slåttemark og tiltaket vil ikke kreve felling av trær. Den andre stølsbygningen ligger i et bratt område med store løvtrær med lågurt og storbregne-høystaude vegetasjon. Det er også stedvis noen alm, men mest furu og bjørk her. Den tredje stølsbygningen står i et svært bratt og skrint terreng med bjørk og furu en del gamle læger og gadd samt brannstubber. Denne ønsker grunneier å flytte ut av verneområdet på grunn av rasfare, men dersom dette ikke blir gjort, ser ikke Statsforvalteren noen grunn til at ikke denne høyløa også skal kunne restaureres og vedlikeholdes.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Bjørnaråfjellet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Bjørnaråfjellet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. Einfasura naturreservat (utvidelse) i Hægebostad kommune, Agder

Utvidelse 11 dekar, produktiv skog 10 dekar. Nytt totalareal: 372 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

Statens Vegvesen, Språkrådet og Statnett SF har ikke hatt merknader til høringen.

Hægebostad kommune er positiv til forslaget. Kommunen viser til at saken er godt belyst i høringen, og at naturverdiene taler for å opprette naturreservat. Kommunen vurderer området til å være marginalt viktig i skogbrukssammenheng.

NVE uttaler at så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser innenfor det foreslåtte verneområdet. NVE kan ikke se at Statnett SF og Glitre Nett AS har fått verneplanen på høring og ber om at de også får mulighet til å komme med innspill. De viser videre til at det er Glitre Nett AS som har områdekonsesjon i det foreslåtte verneområdet, og ber om at de uttaler seg om hvorvidt et vern som foreslått vil være i konflikt med eksisterende eller fremtidige prosjekter.

Statsforvalterens kommentarer

NVE kjenner ikke til at det er vassdrags- og/eller energiinteresser som blir berørt. Det stemmer at Glitre Nett AS ikke var kommet med på adresselista da verneplanen ble sendt på høring. Statsforvalteren har på bakgrunn av innspillet fra NVE ettersendt høringsdokumentene til Glitre Nett AS i forbindelse med tilrådingen. Glitre Nett AS har gitt tilbakemelding 26.1.2024 om at de har stått som kopimottaker på brevet fra NVE og har vurdert verneforslaget på bakgrunn av det. De har ingen merknader.

Etter høring ble Statsforvalteren oppmerksom på at det var to unntaksbestemmelser som manglet i verneforskriften. Bestemmelsene hadde blitt spilt inn til Statsforvalteren i høringsperioden, og Statsforvalteren var enige med skogeier om bestemmelsene kunne innarbeides i forskriften. I verneforskriften § 4 ble følgende bestemmelser lagt til i § 4:

- f. oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn for storviltjakt*
- h. forsiktig rydding av siktgater for småbusker og kvist ved jaktpost i forbindelse med storviltjakt*

I tillegg ble det foreslått å ta inn følgende nye bestemmelse i § 7:

- g. oppsetting og vedlikehold av gjerder*

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Einfasura naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Einfasura naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. Steinsfjell naturreservat i Lyngdal kommune, Agder

Areal 450 dekar, produktiv skog 343 dekar.

Inngrep: En traktorslepe går inn i området fra nord.

Hovedsynspunkter i høringen

Statnett SF, Statens vegvesen, og DMF har gitt uttalelse og har ikke hatt merknader.

NVE uttaler at så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i området. NVE skriver videre at de ikke ser at Statnett SF og Glitre Nett AS er inkludert i adresse-listen og ber om at de blir det.

Agder fylkeskommune uttalte til oppstartmeldingen at området er kartlagt som et friluftslivsområde, med turterreng og fiskevann. Avgrensingen i øst langs med Lygna er også kartlagt som et svært viktig friluftslivsområde.

Statsforvalteren har notert seg Agder fylkeskommunes innspill om at området er kartlagt som friluftsområde. Verneforskriften åpner for bruk av området som friluftsområde og hindrer ikke turgåing og bærplukking.

Statnett fikk ettersendt verneforslaget for gjennomsyn og eventuelle merknader.

Av arronderingsmessige hensyn er det gjort en mindre justering ved at ca. 15 dekar produktiv skog er grenset ut.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Steinsfjell naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Steinsfjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

13. Tronstadvannet naturreservat (utvidelse) i Kristiansand kommune, Agder

Utvidelse 889 dekar, produktiv skog 741 dekar. Nytt totalareal 1024 dekar.

Inngrep: En kraftledning på 22 kV. Traktorveger. Et granplantefelt i Linddalen.

Hovedsynspunkter i høringen

Glitre Nett AS, Å Energi Vannkraft AS, DMF og NGU har gitt uttalelse til høringen, men har ikke hatt merknader til verneforslaget.

Språkrådet viser til at naturnavnet er registrert i SSR med Tronstadvannet som prioritert skrivemåte. De tilrår derfor skrivemåten Tronstadvannet naturreservat.

Skogeier på gnr/bnr. 580/1 innenfor verneforslaget. Augland viser til høringsdokumentet der Statsforvalteren omtaler ringbarking som et aktuelt skjøtselstiltak for et større plantefelt med hogstmoden gran på hans eiendom. Skogeier stiller spørsmål om slik skjøtsel av det aktuelle granplantefeltet er bærekraftig og om at det må sees på andre alternativer til å få tatt ut granskogen på en mest mulig skånsom måte. Han opplevde også den skogfaglige diskusjonen knyttet til spredning av gran fra plantefeltet på takst-befaringen slik at det var omforent at granfeltet da ikke utgjorde noen stor trussel overfor verneverdiene. Det ble da heller ikke observert spredning av gran til den omkringliggende edellauvskogen utover det man må regne med som normalt. Man ber om at det finnes en akseptabel løsning for uttak eller vern av den aktuelle granbestanden enten i løpet av verneprosessen etter at det er fattet vernevedtak.

NVE skriver at det krysser en 22 kV nettløpe gjennom området, og at både Glitre Nett AS og Statnett SF har uttalt seg om verneforslaget. NVE skriver videre at Statsforvalteren har inkludert alle bestemmelser for energi- og kraftanlegg i verneforskriften til Tronstadvann. NVE viser til at eksisterende Myran naturreservat og den foreslåtte utvidelsen grenser til HRV i Tronstadvannet som reguleres i forbindelse med drikkevannsforsyning.

Kristiansand kommune eier magasinet, og har ifølge NVE uttalt seg om verneforslaget og bedt om at vernegrensen legges én meter over HRV slik at vernet ikke vil være til hinder for en eventuell fremtidig økning av reguleringsgrensen. Dette vil ifølge kommunen også sikre at arbeidet med erosjonssikring og nødvendig hogst i forbindelse med reguleringen kan gjennomføres. Statsforvalteren skriver i forbindelse med høringen at de mener en ev. økning av reguleringsgrensen vil ha store negative konsekvenser for veianlegg, landbruks-områder, boligbebyggelse og en annen infrastruktur. Det er også registrert rødlistearter langs vannkanten. Derfor har Statsforvalteren opprettholdt vernegrensen langs HRV til Tronstadvann og lagt inn en dispensasjon i verneforskriften for nødvendig hogst og rydding inntil reguleringsmagasinet Tronstadvann i forbindelse med reguleringen og varierende flomvannstand. Siden Kristiansand kommune har nevnt nødvendig erosjonssikring som et mulig tiltak innenfor verneområdet, ber NVE om at Statsforvalteren vurderer å legge inn en åpning for dette også i forskriften § 7. NVE ber også om at Statsforvalteren i samråd med Kristiansand kommune vurderer behov for dispensasjon for motorferdsel knyttet til vegetasjonsrydding og erosjonssikring.

NVE informerer om at det er digitalt kartlagt vannkraftpotensial i utvidelsen. Potensialet utgjør om lag 0,67 GWh til en kostnad på 10,1 NOK/kWh i 2023-kostnader. Statsforvalter har orientert grunneier om småkraftpotensialet.

Statsforvalteren har, etter innspill fra Språkrådet, endret navnet på det utvidete reservatet fra Tronstadvann til *Tronstadvannet naturreservat*.

Statsforvalteren mener skogeiers innspill knyttet til ringbarking som skjøtselstiltak av det aktuelle granbestanden i Linddalen er fornuftig. Å ringbarke bestanden i sin helhet vil ikke være noen god løsning siden det her er snakk om en relativt stor bestand med høyt volum. De visuelle effektene fra motsatt side av vannet vil kunne være betydelige samtidig som det er uheldig at en så stor bestand antagelig vil kollapse til samme tid. Statsforvalteren vil derfor, gjennom arbeid med en forvaltningsplan, vurdere alternative skjøtselsmetoder som egner seg bedre for å få fjernet granplantefeltet på en mer skånsom måte.

Statsforvalteren har vurdert NVEs innspill. Etter det Statsforvalteren kan se har ikke Kristiansand kommune kommet med innspill til høringen av verneforslaget for Tronstadvannet naturreservat. Statsforvalteren mener derfor at deres interesser knyttet til ønsket endring i HRV og eventuelle fremtidige behov for å gjennomføre erosjonssikringstiltak må anses som ivaretatt i verneforslaget som tilrådes. Statsforvalteren ønsker ikke å åpne for at det kan gjennomføres erosjonssikringstiltak i verneforskriften da det ikke er kommet konkrete innspill om hvilke tiltak dette gjelder. Statsforvalteren har imidlertid ingen innvendinger mot å ta inn en åpning i verneforskriften § 7, slik at det etter søknad kan gis dispensasjon til nødvendig motorferdsel knyttet til nødvendig hogst og rydding inntil reguleringsmagasinet. Slik motorferdsel er nå inkludert i verneforskriften § 7 l. Ut fra det Statsforvalteren kan se på tilgjengelige kart over energianlegg, har ikke Statnett anlegg som blir berørt av verneforslaget og antar det er derfor de ikke har uttalt seg.

Statsforvalteren tilrår navnet *Tronstadvannet*.

Statsforvalteren tilrår avgrensing som i høringsforslaget.

Det er gjort en justering i vernebestemmelsene §7 bokstav l slik at det er åpnes for å kunne søke om nødvendig motorferdsel i forbindelse med gjennomføring av vegetasjonsrydding innenfor høyeste regulerte vannstand i Tronstadvannet som reguleringsmagasin for drikkevann.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Tronstadvannet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det er viktig at det omtalte granbestandet fjernes, slik at naturlig vegetasjon som bl.a. edellauvskog kan overta på arealet. Hvis hogst og uttak av grantømmeret viser seg uaktuelt pga. fare for å skade verneverdier, vanskelig tilgjengelighet eller store kostnader etc., må det legges til grunn at granbestandet fjernes på annen måte. Dette kan f.eks. skje ved ringbarking eller ved at gran hogges og blir liggende i naturreservatet. I så fall kan ringbarking eller hogst evt. foretas i to eller flere omganger hvis det vurderes som hensiktsmessig, jf. Statsforvalterens merknad om å få fjernet granplantefeltet på en skånsom måte.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Tronstadvannet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

14. Hårmyrliene og Toksåsen naturreservat i Tvedestrand kommune, Agder

Areal 380 dekar, produktiv skog 341 dekar.

Inngrep: I sør grenser området til to kraftledninger, som eies av Statnett SF (420 kV) og Glitre Energi Nett AS (132 kV). En traktorslepe i det nordlige delområdet.

Hovedsynspunkter i høringen

Språkrådet, Glitre Nett AS og Å Energi Vannkraft har uttalt seg og har ikke merknader.

Norges Jeger- og Fiskerforening, Aust-Agder støtter verneformålet og den foreslåtte avgrensningen av verneområdet. De ber om at jakt og fiske kan utøves som før, og at det skal være åpnet for motorferdsel for å ta ut felt storvilt.

DMF viser til sitt innspill til oppstartsmeldingen der de ba Statsforvalteren hente inn mer informasjon knyttet til utstrekning av gullforekomsten Våland fra NGU for å kunne

vurdere om vernet måtte tilpasses mineralressursene. Direktoratet påpeker at verneforslaget er sendt på høring uten at en slik vurdering er hentet inn, men at Statsforvalteren har bedt NGU om å komme med en vurdering av gullforekomsten Våland i høringsrunden. De mener også at vernets påvirkning på mineralforekomster og avveining mellom ulike interesser bør komme i høringen og ikke avvendes i tilrådingen. Dersom saken ikke er tilstrekkelig opplyst vil DMF fraråde at det blir gått videre med verneforslaget. DMF ønsker å få fremlagt vurderingene før Statsforvalteren sender sin tilrådning til Miljødirektoratet. De legger videre vekt på at vern i utgangspunktet vil begrense eller hindre muligheten til å gjøre fremtidige undersøkelser etter mineraler, og kan derfor hindre tilgang til kunnskap om viktige og potensielt samfunnsnyttige mineralforekomster. Det er derfor viktig at det er gjort tilstrekkelige undersøkelser og avveininger av de ulike interessene før verneplanene vedtas.

NGU har kommet med innspill om at det ikke er noen kjente registreringer av mineralressurser innenfor verneforslaget for Hårmyrliene og Toksåsen naturreservat. DMF viste i sitt innspill til at det var registrert en gullforekomst (Våland) noe vest for verneforslaget, og ba om at NGU skulle gjøre en særskilt vurdering av denne forekomsten. NGU viser til at det er registrert følgende i deres database om gullforekomsten Våland: «*Malmsonen er ikke blottet i dagen langs strøket, men antas å ha en maksimal utstrekning på ca. 50 m ut fra blotninger av umineraliserte normale kvartsitter i strøkforlengelsen*». NGU mener derfor at det ikke er noen opplysninger som tyder på at gull-registreringen Våland vil strekke seg inn i det foreslåtte verneområdet ved Hårmyrliene og Toksåsen.

Statnett SF ber om at standardbestemmelser knyttet til oppgradering og fornyelse, samt drift, vedlikehold og istandsetting ved utfall eller akutt utfall på deres energianlegg innarbeides i verneforskriften.

NVE viser til at området grenser til både Glitre Nett AS sin linje 22 kV og Statnett sin 420 kV-linje. NVE viser videre til at både Glitre Nett AS og Statnett SF har uttalt seg til verneforslagene for Hårmyrliene og Toksåsen og Tronstadvannet. NVE ser at bestemmelsene knyttet til oppgradering og fornyelse av energianlegg ikke er tatt inn i forslag til verneforskrift og ber derfor om at disse inkluderes i verneforskriften.

Statsforvalteren bemerker til Norges Jeger- og fiskerforbund Aust-Agder sitt innspill at små- og storviltjakt samt fiske innenfor verneforslaget vil kunne foregå som tidligere. Når det gjelder innspillet knyttet til bruk av nødvendig motorisert kjøretøy for uttransport av felt elg og hjort, viser Statsforvalteren til at det er et unntak i verneforskriften som åpner for dette. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort kan gjennomføres med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Det ligger i bestemmelsen at type kjøretøy som kan benyttes til dette formålet er jernhest/elgtrekker eller ATV med belter. Slik Statsforvalteren vurderer det, dekker vernebestemmelsene foreningens behov for uttransport av felt storvilt også innenfor naturreservatet.

Til innspillet fra DMF mener Statsforvalteren at det for området Hårmyrliene og Toksåsen naturreservat var tilstrekkelig å be NGU om en vurdering av gullforekomsten Våland da verneforslaget ble sendt på høring. I utgangspunktet støtter Statsforvalteren direktoratets innspill om at kunnskapen knyttet til mineralforekomster må være tilstrekkelig til å vurdere konsekvenser av verneforslaget før området sendes på høring. I denne konkrete saken vurderte Statsforvalteren det imidlertid slik at sannsynligheten for at verneforslaget ville innebære unødig båndlegging av gullforekomsten på Våland som svært lav, og valgte derfor å sende dette på høring der det spesielt ble bedt om en vurdering fra NGU. NGU har

vurdert forekomsten i sitt høringsinnspill og gitt tilbakemelding at det ikke er noe som tyder på at den strekker seg inn i verneforslaget. Statsforvalteren legger dette til grunn ved sin tilråding av området. Statsforvalteren konkluderer med at verneforslaget for Hårmyrliene og Toksåsen naturreservat ikke vil medføre unødig båndlegging av mineraler da gullforekomsten Våland etter all sannsynlighet ikke blir berørt av vernet. Statsforvalteren har for øvrig også sendt sine vurderinger i forbindelse med tilrådingen til DMF 24.5.2025. DMF bekreftet 26.5.2025 at de ikke hadde noen ytterligere kommentarer til Statsforvalterens vurdering av Våland-gullforekomst.

NGU har kommet med informasjon om at Våland gullforekomst ikke har utstrekning inn i det foreslåtte verneområdet for Hårmyrliene og Toksåsen naturreservat. Tilbakemeldingen har bidratt til at Statsforvalteren har kunnet svare ut innspillet fra DMF, og man mener den ikke trenger noen vurdering utover dette.

Statsforvalteren har i forbindelse med Statnett SF sin høringsuttalelse gått gjennom sin vurdering av innspillet deres til oppstartsmeldingen. Det framgår av høringsdokumentet at bestemmelser knyttet til både oppgradering og fornyelse skulle være innarbeidet i verneforskriften for Hårmyrliene og Toksåsen naturreservat. Dette kom ved en feil ikke med i forskriften på høringen. Statsforvalteren har derfor inkludert standardbestemmelser i verneforskriften både for drift og vedlikehold. Statsforvalteren understreker likevel at det er viktig at forvaltningsmyndigheten for verneområdet blir tatt med i dialog i forkant av eventuell fremtidig oppgradering og fornyelse av 420 kV-ledningen ved Hårmyrliene for å kunne vurdere hvilken bestemmelse et nytt anlegg skal behandles etter. Etter Statsforvalterens vurdering bør en ny ledning legges utenfor naturreservatet.

Etter at Statsforvalteren hadde sendt sin tilråding til Miljødirektoratet, ble de av grunneier gjort oppmerksom på at vernekartet ikke var justert i tråd med de endringene som det ble enighet om å gjøre under takstbefaringen. Justeringen av vernegrensen i delområde Toksåsen medfører en liten utvidelse i sør og mot veien i sørvest, samtidig som den er trukket litt lenger opp i lia. For delområde Hårmyrliene innebærer endringen en justering i den vestre grensen, som er trukket noe vestover på to steder samtidig som den også er trukket noe østover. Videre er delområdet utvidet med et areal helt i nordvest og et i sørøst. Samlet innebærer grensejusteringen en økning av verneareal på ca. to dekar i forhold til høringen. Statsforvalteren mener grensejusteringene ikke innebærer reduksjon i verneverdig areal, samtidig som arronderingen fremstår som bedre. Statsforvalteren tilrår derfor justert avgrensing som beskrevet.

Der tatt inn standardbestemmelser knyttet til oppgradering og fornyelse av energianlegg i § 4 samt en spesifisert dispensasjonsbestemmelse i § 7 om oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke går inn under § 4. Det er også åpnet for å kunne søke om dispensasjon for nødvendig motorferdsel ved en slik oppgradering jf. § 7 j.

Etter at Statsforvalteren hadde sendt tilrådingen til Miljødirektoratet er det også tilføyd i § 6 bokstav b at nødvendig uttransport av elg og hjort kan gjøres *med traktor og ATV på traktorslepe avmerket på vernekart*. Slepen er tegnet inn på kartet.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet registrerer at Norges jeger- og fiskerforening ber om at det fortsatt må være tillatt med jakt og fiske. Etter det vi kan se er det ikke noen vann/tjern innenfor området og fiske er derfor ikke inkludert § 4 bokstav b.

Nytt innspill fra DMF 3.7.2025: DMF sendte ny uttalelse til vernesaken der de skriver at Hårmyrliene og Toksåsen berører undersøkelsesrettigheten Skyttemyr 5 som ble tildelt

Aurum Future Minerals AS etter høringen av verneforslaget. De skriver at det bl.a. skal undersøkes etter kobber og nikkel, som er definert som strategiske og kritiske råvarer av EU. DMF mener det bør vurderes hvordan vern påvirker muligheten for å drive undersøkelser etter mineralressurser og om det evt. kan settes vilkår som gjør det mulig å fortsette undersøkelsesvirksomheten. DMF ber om at tiltakshaveren blir orientert om virkningen et vern vil ha for muligheten til å drive undersøkelser etter mineralressurser innenfor området.

Miljødirektoratet mener det er uheldig at innspillet kommer så lenge etter høringen. Innspillet gir ikke tilstrekkelig med informasjon om hva en eventuell undersøkelse vil innebære til at man har grunnlag for å gjøre endringer i forskrift eller avgrensing av verneforslaget. Miljødirektoratet mener det er tiltakshaver som må fremskaffe den kunnskapen. Dersom utvinning skulle bli aktuelt på et senere tidspunkt etter et eventuelt vernevedtak, må tiltaket vurderes etter naturmangfoldloven § 48. Miljødirektoratet bemerker samtidig at dersom igangsetting av undersøkelser krever tillatelse, kommer naturmangfoldloven § 44 til anvendelse. Tiltakshaver står som kopimottaker av innspillsbrevet fra DMF, og er derfor orientert om deres innspill.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Hårmyrliene og Toksåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Hårmyrliene og Toksåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

15. Homsli naturreservat i Valle kommune, Agder

Areal 587 dekar, produktiv skog 414 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF gjør oppmerksom på at siden oppstart av verneplanen for Hommsli har det blitt tildelt undersøkelsesrettigheter tilhørende Element29 AS, kalt Setesdal 1 og 2. DMF ber om at rettighetshaver blir fulgt opp i tråd med deres uttalelse til oppstart.

Språkrådet uttalte til oppstartsvarselet at «Hommsli» er registrert som godkjent og tilrådd skrivemåte for naturnavnet i SSR, men andre navn i området med samme forledd har forskjellige sammensetningsmåter (Homm-, Homs-, Homme-). Språkrådet ba derfor Kartverket reise navnesak på disse navnene for å få fastsatt sammensetningsmåten. Skrivemåten av navnet på naturreservatet vil måtte rette seg etter vedtaket i navnesaken.

Statsforvalteren viser til at DMF ikke har frarådet fra vern av skogen på Hommsli, men opplyste i sin uttalelse at undersøkelsesrettigheter har blitt tildelt Element29 AS. DMF satt dem som kopimottaker på uttalelsen deres, men det er ikke mottatt noe innspill fra Element29 AS i løpet av høringsperioden.

Statsforvalteren kan ikke se at det er registrert forekomster av mineralressurser innenfor vernegrensen. NGU stod også på mottakerlisten for høringen, men Statsforvalteren fikk ingen innspill fra dem. På bakgrunn av dette har ikke Statsforvalteren lagt til dispensasjonshjemmel som åpner for prøvetaking av mineralressurser eller utvinning. Statsforvalteren har ikke kompetanse eller ressurser til å vurdere dette videre, og med svært mangelfull informasjon tilgjengelig i offentlig tilgjengelige databaser og uten flere innspill i løpet av høringsperioden, tilrår Statsforvalteren samme avgrensing som i høringen. En framtidig status som naturreservat vil gjøre det vanskelig å utvinne mineraler eller

bergarter innenfor vernegrensen. Verneformålet sikrer ivaretagelse av det biologiske og geologiske mangfoldet i mest mulig urørt tilstand.

Statsforvalteren tilrår navnet *Hommsli* som i høringsforslaget.

Det er gjennomført endringer i avgrensingen for området etter befaring og ønske fra skogeierne. Det er snakk om mindre justeringer der noe areal er tatt ut på tre steder.

Totalarealet er redusert fra 594 dekar til 587 dekar.

Det er foretatt noen mindre endringer i forslag til verneforskrift etter høringen. Dette gjelder unntak for bålbrekking i § 3 bokstav 3, oppsetting av mobile jakttårn for storviltjakt i § 4 bokstav f og forsiktig rydding av siktgater ved faste jaktposter i forbindelse med storviltjakt i § 4 bokstav g.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet mener det er uheldig at det er tildelt leterettigheter knyttet til mineralressurser etter at verneprosess er startet. Vernemyndighetene har ikke tilstrekkelig med informasjon om hva en eventuell undersøkelse vil innebære til at vi har grunnlag for å gjøre endringer i forskrift eller avgrensing av verneforslaget. Miljødirektoratet mener det er tiltakshaver som må fremskaffe denne kunnskapen. Dersom utvinning skulle bli aktuelt på et senere tidspunkt etter et eventuelt vernevedtak, må tiltaket vurderes etter naturmangfoldloven § 48. Miljødirektoratet bemerker samtidig at dersom igangsetting av undersøkelser krever tillatelse, kommer naturmangfoldloven § 44 til anvendelse. Tiltakshaver står som kopimottaker av innspillbrevet fra DMF, og er derfor orientert om deres innspill. Miljødirektoratet vil bemerke at det ikke er angitt i karttjenesten til DMF at det er tildelt leterettigheter innenfor området.

Miljødirektoratet registrerer at Homsli er vedtatt som skrivemåte for stedsnavnet av Kartverket 21.8.2024 (stadnamnnummer 447596-1). Miljødirektoratet tilrår derfor Homsli som navn på naturreservatet, jmfør stadnamnlova § 11.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Homsli naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Homsli naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

16. Svarthommen naturreservat i Åseral kommune, Agder

Areal 582 dekar, produktiv skog 254 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE uttaler at det innenfor områdene Tjaldal og Svarthommen er kryssende nettanlegg som driftes av Glitre Nett. De skriver videre at Glitre Nett har uttalt seg og har bedt at det måtte tas hensyn til drift, vedlikehold og oppgradering av eksisterende anlegg og utbygging av nye anlegg eller flytting og tilbygg til eksisterende anlegg. De skriver videre at forslaget til forskrift inkluderer bestemmelser for drift og vedlikehold, men ikke for oppgradering og motorferdsel. NVE ber om at bestemmelser knyttet til oppgradering av nettanlegg legges til, slik som er standard i verneområder med nettanlegg. NVE ber videre Statsforvalter om å fortsette dialogen med Glitre Nett for å sikre at deres behov blir ivarettatt i verneprosessen.

Glitre Nett AS viser til Statsforvalterens kommentar i høringsdokumentene om at vernegrensen foreslås å legges i en avstand fra ledningen på minst 10 meter. Glitre Nett ønsker at denne grensen økes til minimum 30 meter.

Statsforvalteren kan ikke se at Svarthommen har kryssende nettanlegg, men grenser til en ledningstrasé. Vernegrensen ligger minst 30 meter fra ledningstraseen.

Statsforvalteren tilrår å legge til 7,3 dekar samt å ta ut 30,7 dekar, for bedre arrondering og ivareta verneverdiene på best mulig måte. Arealet som er grenset ut er i all hovedsak skrint område mot toppen av fjellet og med lave vernekvaliteter.

Bestemmelsen som åpner for sykling, ridning og bruk av hest på eksisterende veier og stier avmerket på vernekartet er justert. Fordi det ikke er avmerket stier eller veier på vernekartet viser bestemmelsen nå til at sykling, ridning og bruk av hest er forbudt utenom eksisterende veier og stier.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet er enig med Statsforvalteren i at det ikke går kraftledninger gjennom området, men at det går en 110 kV kraftledning i en avstand på minimum 30 meter fra vernegrensen. Uttalelsen fra NVE må tolkes som å gjelde også for området Tjaldal, i dette området ligger det nettanlegg innenfor foreslått vern. Foreslått vernegrense for Svarthommen er lagt minst 30 meter fra ledningen slik Glitre Nett har bedt om, og standardsbestemmelser for nettanlegg som ligger nært verneområder er tatt inn i forskriften i samsvar med avklart praksis.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Svarthommen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Svarthommen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

17. Slettebergskarvene naturreservat i Larvik kommune, Vestfold

Areal 763 dekar, produktiv skog 748 dekar.

Inngrep: Enkelte traktorveier.

Hovedsynspunkter i høringen

Statnett SF, BaneNor og DMF har gitt uttalelse og har ikke hatt merknader.

NVE viser til uttalelse til oppstartmelding der de ba områdekonsesjonærer og nettselskaper uttale seg. NVE har mottatt kopi av uttalelsene fra Lede AS og Statnett, og bemerker at Statnett ikke har merknader. Lede har anlegg nær verneområdet foreslått for Granasnekollen, men det er ingen planer om å etablere nytt anlegg eller regionalnett innenfor/nær det foreslåtte verneområdet. Lede har lav- og høyspenningsanlegg ved Slettebergskarvene som må hensyntas i planleggingen og utførelsen av naturreservatet. NVE ber om at Ledes forslag til bestemmelser legges til i vernebestemmelsene for Slettebergskarvene, slik at det sikres tilgang for å utføre nødvendig drift og vedlikehold på eksisterende anlegg. NVE legger til grunn at det ikke skal etableres nye ferdsselsårer for motorisert kjøretøy, og at Lede bruker eksisterende stinett til nødvendig vedlikehold.

NVE bemerker videre at det ikke er nevnt noe i verneplanen om hvordan vassdrag innenfor naturreservatet er tenkt ivaretatt. Dersom det er behov for å gjøre noen tiltak i bekk eller elv i forhold til økologisk tilstand, arter med verneinteresse o.l. så må dette med i bestemmelsene til verneplanene. Ved vesentlige endringer i verneplanen ber de om å få oversendt saken for ny uttalelse. Det er flere myrområder og elver i umiddelbar nærhet til avgrensningen for verneplanen for Slettebergskarvene. NVE ber om at det gjøres en

vurdering for å utvide verneplanen for å ta med områdene Stormyr og elva Sprena i strekket mellom Vegskjeldmyr og Almedalen.

NVE gjør oppmerksom på at deler av foreslått vernegrense for Slettebergskarvene i vest ligger innenfor verneplanen for Dalelva, som er vernet sidevassdrag til Numedalslågen. De rikspolitiske retningslinjene for vernede vassdrag kan være til hjelp når man skal vurdere tiltak i området. Eventuelle tiltak må ikke komme i konflikt med vernegrunnlaget.

I forhold til skog som vern mot snøskred ser NVE at det er noen små områder der skogen har betydning for snøskredfare. I praksis er det ingen snøskredfare innenfor verneområdet dersom skogen får stå. NVE skriver at i Slettebergskarvene er snøskred relevant særlig for friluftsliv, da det er mange hytter i området og området er brukt til rekreasjon. Det er ingen bebyggelse innenfor aktsomhetsområder for snøskred registrert i området.

Lede AS skriver at NVE har uttalt at det er spesielt viktig at Lede AS uttaler seg om aktuelle planer. NVE ber nettselskapet å uttale seg selv i tilfeller uten konflikt. Selv om Lede ikke har eksisterende nettanlegg innenfor det foreslåtte Slettebergskarvene naturreservat bes det om at standardbestemmelser for nettanlegg inkluderes i forskriften. Dette på grunn av at det finnes eksisterende nettanlegg i umiddelbar nærhet til verneområdet, og det må sikres mulighet for å gjennomføre drift og vedlikehold, inkludert sikringshugst med tilhørende motorferdsel, på dette nettanlegget.

To grunneiere uttaler seg til avveiingen mellom skogbruk og skogvern og skriver at de registrerer at Statsforvalteren ikke entydig klarer å konkludere rundt tilbudt areal for frivillig vern. Grunneierne skriver at deres tilbud kom i to runder og i tre alternativer. De er klar over at en del av tilbudet kom inn på et tidspunkt som gjør at ville bli foretatt avveiing mellom vernefaglige og skogfaglige interesser. Grunneier ser at dette er gjennomført. Grunneier registrerer at de naturfaglige kvalitetene varierer på eiendommen, og skriver også at de ser at det ikke er funnet nevneverdige vernefaglige kvaliteter knyttet til den sørøstligste delen av tilbudsområdet. De er kjent med at skogen i denne delen av tilbudsområdet er gjennomgående noe yngre og med noe lavere bonitet enn øvrig del av tilbudsområdet på vår eiendom. Likevel mener de at enkelte elementer også ved dette delområdet bør være av interesse rent naturfaglig. Det vises spesielt til de bratteste delene i nord og øst av delområde 3. Her er det rikere, mer lauvskog og til dels rasmark med en del løsmasser som gir grunnlag for naturfaglige kvaliteter på sikt.

Grunneier er videre overrasket over at landbruksavdelingen så entydig vurderer mye av området som skogfaglig viktig. Etter å ha vurdert skogsdrift i dette området sammen med skogbruksledere i Viken Skog viser grunneier til at det er skogbrukslederne som syns at utredning for frivillig vern kan være interessant. I den sammenheng er det særlig noen punkter som etter grunneiers mening er lite vektlagt i den skogfaglige vurderingen:

- Lang driftsvei innerst på eiendommen: Eiendom har ikke avtalefestet adgang til driftsvei ut via Siljuvannsdalen mot vest, verken over naboeiendom eller ut på bilvegnett tilhørende Fritzøe skoger.
- Terrenget er tungdrevet med bratte skrenter, trange søkk og til dels svært vått i myrer og fuktdrag.
- Åpenbare interessemotsetninger mellom skogsdrift og friluftsliv: Innerste/vestligste del av skogeiendommen ligger tett inn mot et stort hytteområde og dermed er området av betydelig interesse for friluftsliv. Dette gjør at det raskt vil kunne bli interessekonflikter mellom skogbruk og friluftsliv, og særlig fordi skogsdrift vil måtte skje også i fuktige områder.

Ut fra dette mener grunneierne at det bør være av interesse å se på om hele tilbudsområdet fortsatt kan vurderes for frivillig vern, også det som i dag ikke inneholder de store naturfaglige kvalitetene pga. alder og bonitet. Grunneier mener uansett at hele vurderingsområdet fra Statsforvalteren kvalifiserer for vern og at verneinteresser i et område som dette bør telle tyngre enn skogfaglige hensyn.

En privatperson skriver at han har god kunnskap om naturmangfoldet i det foreslåtte naturreservatet. Han støtter Statsforvalterens faglige beskrivelse av området og at store deler av området framstår som uberørt av bestandsskogbruk, og at det er stor og til dels grov naturskog innenfor området. Han trekker videre fram at området er viktig for flere arealkrevende arter, og trekker fram spesielt dvergspett, tretåspett, jerpe og storfugl. I tillegg nevnes det observasjoner av perleugle, spurveugle, duetrost og granmeis i området. Han har videre merknader til de foreslåtte avgrensingene av området. Han støtter Statsforvalterens alternativ 1 begrunnet i at arealene er viktige som beiteområder og bufferareal for arealkrevende arter, men mener at det også burde vært inkludert noe merbufferzone både i nord og i vest mot Heklingkollvannet for å sikre leveområde for jerpe, selv om arealer her består av produksjonsskog. Skancke legger også vekt på restaureringsaspektet og skriver at svært store arealer rundt Slettebergskarvene er betydelig biologisk forringet som følge av tidligere flatehogster og planting.

Statsforvalteren viser til at det er sendt to ulike avgrensinger på høring.

Grunneierne mener at det bør være av interesse å se på om hele tilbudsområdet fortsatt kan vurderes for frivillig vern, dvs. også området helt i sør som er tatt ut. De mener uansett hele vurderingsområdet fra Statsforvalteren kvalifiserer for vern (dvs. alternativ 1) og at verneinteresser i et område som dette bør telle tyngre enn skogfaglige hensyn.

Grunneiernes uttalelse er forelagt Statsforvalterens landbruksavdeling som svarer at de ikke kan se at det er kommet inn noen nye momenter som vil påvirke konklusjonen.

Forskrift om bærekraftig skogbruk og PEFC skogstandard skal ivareta hensyn til biologisk mangfold, friluftsliv, landskap og kulturverdier dermed også fugleliv.

Skogeiere skriver at det er åpenbare interessemotsetninger mellom skogdrift og friluftsliv - dette mener landbruksavdelingen er subjektiv oppfatning, og som nevnt over krever regelverket hensyn til friluftsliv. Det er ikke landbruksavdelingens oppgave i vurderingene å ha kunnskap om det er avtaler til veier, men om veidekning. Avtaler om bruk av vei er noe som kan endres gjennom årene. Myrer og fuktdragsområder vil vurderes og hensyntas i forbindelse med planlegging av skogdrift. Terrenget er vurdert fra landbruksavdelingens side.

Når det gjelder grunneiernes ønske om å utvide verneplanen til også å gjelde øvrig tilbudt areal helt sør på eiendommen, må dette i så fall vurderes på nytt sammen med øvrige innspill om utvidelser på et seinere tidspunkt dersom det er aktuelt å tilby. Verneprosessen har tatt tid, og det er nødvendig med en avklaring av foreslåtte vernegrenser i denne saken før nye eventuelt kan vurderes.

Lede AS har uttalt at det ligger nettanlegg inntil verneområdet og at det er behov for å ta inn standard bestemmelser for nettanlegg i verneforskriften, som sikrer bl.a. vedlikehold og oppgraderinger i forbindelse med disse. Statsforvalteren har etterspurt Lede om nærmere informasjon om nettanlegget vest for verneområdet, og dersom grensen inn mot hytte og vei på gnr/bnr. 70/3/1 legges i god avstand fra hytte og vei, er det ikke behov for å ta inn bestemmelser om kraftledning i verneforskriften. Øvrig nettanlegg til hytter ligger i tilstrekkelig avstand til vernegrensen.

NVE har foreslått å utvide verneplanen ved å ta med hele Sprena som går langs grensens nordøstlige side og ned mot Almedalen, samt hele Stormyr i øst. Vernegrensen går i eiendomsgrensen langs Sprena, og av forslaget til vernekart går eiendomsgrensen litt ut og inn langs bekken, men antakelig går grensen i bekken mellom eiendommene. Grunneier på andre siden av bekken har ikke tilbudt skog til vern, det gjelder også for arealet Stormyr. En utvidelse av verneplanen for å omfatte Sprena og Stormyr, vil først bli aktuelt å vurdere dersom eier av eiendommen ønsker å tilby til vern på et senere tidspunkt. Siden denne verneprosessen har trukket ut i tid, vil en eventuell utvidelse måtte vurderes i etterkant av denne prosessen.

NVE viser videre til at deler av Slettebergskarvene ligger innenfor Verneplan for vassdrag, 015/11 Dalelva, og at ikke eventuelle tiltak må komme i konflikt med vernegrunnlaget. Statsforvalteren kan ikke se at bevaring av skogen vil være til ulempe for formålet med dette vernet. Det er for øvrig ingen kjente behov for tiltak i vassdraget innenfor verneplanen.

Uttalelsen fra en privatperson underbygger viktigheten av størrelse på naturreservatet, slik at det kan bidra til å ivareta bl.a. arealkrevende arter og mulighet for spredning av arter og overlevelse av artene på sikt. Uttalelsen øker kunnskapsgrunnlaget og bidrar til større oversikt over forvaltningsinteressante arter innenfor området som det er ønskelig å ivareta. Når det gjelder forslaget om utvidelse av verneområdet, ser Statsforvalteren at det er gode forslag for å ivareta leveområder for jerpa. Siden tilbudene har ligget lenge og det er av interesse for grunneierne å få saken i videre prosess, har Statsforvalteren konkludert med at ev. vurdering av utvidelse av området må tas i etterkant av denne vernerunden.

Vernegrensen er trukket noe lenger unna hytte på gnr./bnr. 70/3/1 etter høring, slik at det ikke blir i konflikt med vei, rydding av vegetasjon og strømføring til hytta. Endringen i areal er under 1 dekar. Avstand til hytta er minst 9 meter fra eiendomsgrensa. Og forslaget til vernegrense er lagt ca. 8 meter fra vei mot sørøst.

Det er ikke gjort endringer i verneforskriften etter høring bortsett fra at arealet totalt er endret fra 764 til 763 dekar, samt mindre endringer i verneformålets ordlyd.

Statsforvalterens tilråding

Det er miljøforvaltningens oppgave å vurdere verneverdiene og tegne forslag til vernegrenser for tilbudte områder. For Slettebergskarvene har miljøavdelingen på bakgrunn av naturfaglige registreringer av området vurdert at området har regionale naturverdier (**) med middels mangelloppfyllelse i skogvernet. Kunnskapsgrunnlaget er ytterligere dokumentert ved kartlegging av forvaltningsrelevante fuglearter innenfor området jf. uttalelse fra en privatperson.

Deler av tilbudt areal i Slettebergskarvene kom inn etter 1.2.2022 og er vurdert av Statsforvalterens miljøavdeling og landbruksavdeling etter nye retningslinjer i Rapport M-2007/2021 *Skogvern og konsekvenser for avvirkningen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet*. Området vurderes å ha betydning for skogvern og betydning for tømmer-tilgangen, og faller på V2S2 i matrise, beskrevet i avveiingsdokumentet. Siden området ligger innenfor «grønt» i matrisen er miljøavdelingen av den oppfatning at vern skal ha prioritet i tråd med retningslinjene. Landbruksavdelingen mener at området kan diskuteres etter retningslinjene med tanke på vern eller tømmer-tilgang, og det er uenighet om vern eller tømmer-tilgang skal vektes tyngst innenfor delområdet. Det er på bakgrunn av dette utarbeidet to ulike forslag til grenser, der alternativ 1 er miljøavdelingens avgrensning og alternativ 2 er landbruksavdelingens avgrensning.

Avgrensningen som miljøavdelingen foreslår gir en god arrondering og bidrar til å sikre viktige naturtyper og leveområder for trua, sjeldne og sårbare arter innen flere artsgrupper. Det er samtidig viktig å få en viss størrelse på naturreservatet med tanke på overlevelse for artene nå og på sikt. Viktigheten av størrelse underbygges også av kartleggingen av sårbare, arealkrevende fuglearter innenfor området, som er avhengig av slike «øyer» med gammelskog i skoglandskapet. I Vestfold er skoglandskapet i stor grad fragmentert på grunn av hogst og det innebærer at Statsforvalteren i de fleste områder må innlemme noe areal med produksjonsskog, som på sikt vil utvikle høyere naturverdier, for å oppnå mer robuste reservat. Foreslåtte avgrensning er ønsket av grunneier. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart som beskrevet. På bakgrunn av uenighet ved avveiing av deler av området, tilrås det i denne saken to ulike avgrensninger i vernekart, som i høringen.

Miljødirektoratet støtter Miljøavdelingens vurdering av avgrensning av verneområdet, og tilrår vern av Statsforvalterens alternativ 1. Alternativet sikrer i størst grad hensynet til langsiktig bevaring av naturmangfoldet i naturreservatet. Dette alternativet er videre i tråd med de retningslinjer om avveiing mellom hensynet til skogbruk og skogvern som er beskrevet i rapport M-2007/2021 *Skogvern og konsekvenser for avvirkningen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet*. Det vises for øvrig til nærmere beskrivelser om avveiing mellom hensynet til skogbruk og skogvern foran. Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Slettebergskarvene naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at avgrensningen som tilrås av Miljødirektoratet er i samsvar metodikken for avveiing som er utviklet og foreslått av Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet, og som KLD i samråd med Landbruks- og matdepartementet har iverksatt ved brev av 8.11.2021 fra KLD til Miljødirektoratet. KLD viser også til at skogeier har tilbudt og ønsker vern av ytterligere areal utover det som nå foreslår vernet. Dette tilbudte arealet hvor det ikke foreslås vern er ca. 110 dekar. Følgelig er det mer enn 30 % av arealet på ca. 343 dekar som er avveid mhp. skogvern og skogbruk som ikke foreslås vernet, og som kan benyttes til skogbruk. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Slettebergskarvene naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

18. Korpen og Sagkollen naturreservat (utvidelse) i Larvik kommune, Vestfold

Utvidelse 311 dekar, produktiv skog 306 dekar. Nytt totalareal 5024 dekar.

Inngrep: Enkelte traktorveier. Det ligger et pumpehus ved en av traktorveiene i nord-vest.

Hovedsynspunkter i høringen

Språkrådet, Statnett SF og BaneNor har gitt uttalelse og har ikke merknader.

NVE kan ikke se noen energiinteresser innenfor verneforslaget. Videre uttaler de at hverken Statnett eller områdekonsesjonærer Lede AS har merknader til verneforslagene. Lede AS har gitt uttalelse om at de ikke har eksisterende nettanlegg i foreslåtte verneområde, det foreligger heller ingen planer om utvikling av nettanlegg i foreslått verneområde. Avstanden til nærmeste etablerte nettanlegg anses som tilstrekkelig, og det foreligger ingen planer om utvikling av regionalnettanlegg nær foreslått verneområde. Det kan likevel være at det vil komme tilknytningssaker i Hvarnesdalen i fremtiden, da vil

aktuell kabeltrase bli liggende i eksisterende vei, som i planforslaget ligger på grensen til verneområdet. Lede ber Statsforvalteren vurdere om et slikt fremtidig tiltak vil kreve endringer i foreslått verneforskrift eller foreslått vernekart.

DMF viste til sin uttalelse til oppstart av verneprosessen, der de uttalte at deres sektorområde ikke ble berørt av verneplanen. De har ingen merknader til høringen.

En privatperson uttaler at deler av verneforslaget (gnr./bnr. 2134/1) grenser til en bekk og en skogsbilvei i vest og skriver: «*Langs denne bekken og skogsbilveien ligger det ei rørgate til jordvanningsanlegget til flere gårder. Det bes om at det i verneforskriften hensyntas at nødvendig vedlikehold eller reparasjoner av rørgata kan utføres ved behov.*»

En annen privatperson uttaler: «*Grensen til eiendom 2134/1 i vest (helt ned til syd/vestre hjørne) mot tilstøtende eiendommer 2133/4, 2133/6 og 2133/1 fra nord mot syd, presiseres at går midt i Hvarnesbekken og følger grensemerker nedsatt av Vestfold jordskifterett i henhold til tinglyst rettsbok fra 10.08.2010 i Jordskifte, Sak 0700-2009-0008 Hvarnes østre. Områdeavgrensingslinjen på «Vernekartet Korpen» er på steder tegnet inn på vestsiden av Hvarnesbekken mot 2133/4 og går ut over 2134/1 eiendomsgrense. Hvarnes jordvannings anlegg med Hvarnesdammen som vannkilde, har 6'' vannledning nedgravd i grøft øst for bilvegen gjennom hele vestre deler av eiendommen 2134/1. Dette anlegget trenger vi å ha tilgang til for reparasjoner i framtiden.*»

Statsforvalteren har tatt hensyn til vannledningen som er lagt langs skogsbilveien i vest. Alle anlegg og innretninger som fins på vernetidspunktet kan vedlikeholdes jf. § 4 g i verneforskriften. Det vil gjelde også for vannledningen som ligger langs veien, på de strekninger den eventuelt går inn i naturreservatet. Statsforvalteren har for øvrig satt vernegrensen 5 m fra veien for å hensynta vei, grøfter og vannledning. Statsforvalteren kommenter videre at vernegrensen er rettet opp i vernekartet etter høring, slik at den følger eiendomsgrensen langs bekken i vest.

Lede AS uttaler at det i framtiden kan være behov for å legge en kabeltrasé i veien som grenser til verneområdet i vest. Siden det ikke vises til konkrete planer og behov for kabeltrase, samt at den i så fall skal legges i vei som i utgangspunktet ligger utenfor vernegrensen, vurderer Statsforvalteren at det ikke er nødvendig med endringer i forskriften. Statsforvalteren har trukket vernegrensen 5 m fra nevnte vei, og dersom det blir fremtidig behov for tiltak innenfor vernegrensen må det søkes om tillatelse.

Det er kun gjort en mindre endring så vernegrensen stemmer overens med matrikkelen, samt at grensen er lagt noe lenger inn fra veien i vest. Arealet er uendret etter høring. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kapittel 6. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Korpen og Sagkollen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Korpen og Sagkollen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

19. Sprena naturreservat i Larvik kommune, Vestfold

Areal 121 dekar, produktiv skog 113 dekar.

Inngrep: En traktorvei.

Hovedsynspunkter i høringen

Språkrådet og BaneNor har gitt uttalelse og har ikke hatt merknader.

NVE har registrert at Statnett har levert innspill angående spenningsoppgradering. De ber derfor Statsforvalteren om å ta kontakt med Statnett for å avklare hvilke tilpasninger som er aktuelle for en eventuell utbygging og drift av den oppgraderte linja. De påpeker videre at det er Lede AS som er områdekonsesjonærer.

Statnett uttalte at de har planer om spenningsoppgradering fra eksisterende 300 kV til 420 kV mellom Bamble-Porsgrunn-Tønsberg. Videre uttalte de: *«Mellom nye Porsgrunn transformatorstasjon og Tønsberg transformatorstasjon (omsøkt i 2023) meldes to hovedalternativ, en nordøstlig og en sørøstlig forbindelse.»* Videre skriver de:

«Alternativ 4.0 representerer den sørøstlige forbindelsen. Forbindelsen innebærer ny 420 kV ledning fra Porsgrunn og østover mot Larvik og Sandefjord før den føres nordover mot Tønsberg. Endelig trase er enda ikke bestemt. Dette alternativet ligger nært forslaget om naturreservat på Sprena og vi ber om at det tas forbehold om dette videre i prosessen.»

Lede AS uttalte at de har elektriske anlegg nær verneområdet, nærmeste etablerte nettanlegg som driftes av Lede er i dag lavspent luft- og kablet nett ca. 500 m unna verneområdet. Avstanden anses som tilstrekkelig. Videre uttaler de at det ikke foreligger planer om utvikling av lav- eller høyspenningsanlegg på distribusjonsnettnivå i foreslått verneområde. Det foreligger heller ingen planer om utvikling av regionalnettanlegg nær ved det foreslåtte verneområdet. De har dermed ingen bemerkninger til verneplanen.

DMF uttalte at de tidligere påpekte bergrettighetene innenfor verneområdet er fristilte, og de har dermed ingen kommentarer til verneforslaget.

Statsforvalterens kommentarer og tilråding

NVE viser til at Statnett SF har levert innspill angående spenningsoppgradering, og ber Statsforvalteren ta kontakt med Statnett for å avklare hvilke tilpasninger som er aktuelle for en eventuell utbygging og drift av den oppgraderte linja. De påpeker videre at det er Lede AS som er områdekonsesjonærer. Statsforvalteren har svart ut Statnett SFs uttalelse nedenfor. Lede AS uttalte i høringen at de har ingen bemerkninger til verneplanen.

Statnett SF viser i sin uttalelse til at de har planer om en spenningsoppgradering av eksisterende 300 kV forbindelse til 420 kV. Et av hovedalternativene, den nordøstlige forbindelsen, ligger nær Sprena. De ønsker derfor at det tas forbehold om dette videre i prosessen, og at de får være høringspart i det videre planarbeidet.

Dette hovedalternativet ligger parallelt med dagens 300 kV forbindelse og fra Sprenas sørligste grense er det over 400 m avstand til eksisterende kraftledning. Statsforvalteren anser det derfor ikke som nødvendig å ta inn bestemmelser i verneforskriften for å ivareta disse planene.

Det er i verneforskriften tatt inn en bestemmelse etter høring under paragraf 6 bokstav c; nødvendig motorisert ferdsel for drift av bakenforliggende areal på gnr./bnr. 80/1-2.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering om å ikke ta inn standard-formuleringer knyttet til oppgradering av kraftledning. I dette tilfellet er avstanden til eksisterende kraftledning så stor at det vil være misvisende å omtale denne som "inntil" verneområdet.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Sprena naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Sprena naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

20. Fjella og Burumtjern naturreservat (utvidelse) Marker og Rakkestad kommuner, Østfold

Utvidelse 855 dekar, produktiv skog 533 dekar. Nytt totalareal 18 917 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

BaneNor, Forsvarsbygg og Statens Vegvesen har gitt uttalelse og har ikke merknader. NVE kan ikke se at det er energiinteresser innenfor verneforslaget, men oppfordrer generelt nettkonsesjonærene til å uttale seg om verneforslagene kommer i konflikt med eksisterende eller fremtidige prosjekter.

Rakkestad Energi AS viser til NVEs oppfordring om å uttale seg. De bekrefter at planlagte verneområder ikke kommer i konflikt med infrastruktur eller framtidige planer.

Statsforvalteren viser til at hovedregelen i naturreservater er at det kan utarbeides forvaltningsplan. Statsforvalteren vurderer at det ikke er særskilte behov i dette området som medfører at forskriftslyden bør endres. Utover dette må forvaltningsmyndigheten vurdere om naturreservatet trenger en forvaltningsplan, i etterkant av vernevedtak. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at det etter opprinnelige tilråding er kommet inn en tilføyning fra Statsforvalter til verneforskriften hvor det tilrår at det kan søkes om dispensasjon for motorferdsel i forbindelse med vegetasjonsrydding av traktorsleper. Noen av disse slepene er lange. Miljødirektoratet mener dette kan tas inn i opplisting av bestemmelser det kan søkes om i § 7, og støtter Statsforvalterens vurdering.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Fjella og Burumtjern naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til innspill fra Miljødirektoratet om at man ikke har blitt enige om avtale om frivillig skogvern med en grunneier i Rakkestad kommune. Direktoratet vurderer at den viktigste delen av verneforslaget med sammenbinding av de to verneområdene Fjella og Burumtjern er ivaretatt, og anbefaler å gå videre med den delen. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Fjella og Burumtjern naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

21. Haverstingen naturreservat (utvidelse) i Ringerike, Flå og Krødsherad kommune, Buskerud

Utvidelse ca. 5290 dekar, produktiv skog 4405 dekar. Nytt totalareal 15 438 dekar.

Inngrep: En skogsbilvei, flere traktorveier, ei hytte

Hovedsynspunkter i høringen

Bane Nor, Statens vegvesen, NVE og Forsvarsbygg har gitt uttalelse og har ikke merknader.

Norges Televisjon AS (NTV) poengterer at vern ikke må hindre distribusjon av TV- og radiosignaler i det digitale bakkenettet, som er en del av Norges beredskapsinfrastruktur. Trær og vegetasjon som vokser kan blokkere signalene, og de foreslår at eventuelle avbøtende tiltak, som reduksjon av vegetasjon eller bygging av nye sendestasjoner, bekostes av Statsforvalteren eller rette verneinstans. NTV forbeholder seg retten til å komme tilbake til saken hvis vegetasjonen i verneområdene påvirker signalene negativt. En grunneier i Storås naturreservat har sendt inn kart og beskrivelse av blåmerka turløyper og merket skiløype som bør kunne videreføres også etter et vern. DMF uttalte til oppstartsmeldingen at foreslått utvidelsesområde grenser til en punktregistrering av sulfider, Enderudelva 6, og ba Statsforvalteren innhente informasjon slik at det går fram av høringsdokumentene om viktige mineralressurser blir berørt av vernet. I høringsuttalelsen bemerker DMF at området grenser til en punktregistrering av sulfider, men at informasjon fra NGU tilsier at det ikke er mineralressurser av særlig økonomisk interesse innenfor verneområdet. Norefjell Nett AS uttalte til oppstartsmeldingen at de har ingen merknader da de ikke har anlegg eller fremtidige planer om anlegg i området som er foreslått som utvidelse.

Statsforvalterens kommentarer og tilråding

Før høring tok Statsforvalteren kontakt med NGU som sa at basert på informasjonen som foreligger har de ingen indikasjon på at dette er mineralressurser som vil ha særlig økonomisk interesse. Det er ingen forekomster som er registrert i området, kun registreringer. Statsforvalteren har ikke mottatt noen andre merknader til dette.

Statsforvalteren er enig i at eksisterende stier og skiløyper skal kunne videreføres. I høringsforslaget var forskriften noe mangelfull, så det foreslås nå å ta inn i forskriften at eksisterende stier og løyper kan vedlikeholdes i henhold til standard på vernetidspunktet, og at det kan gis tillatelse til preparering av skiløyper.

Etter Statsforvalterens leverte sin tilråding har det kommet inn ønske om å avmerke flere eksisterende traktorveger på kartet.

Formålsparagrafen er oppdatert til dagens mal uten endringer i innhold.

Det foreslås i tillegg at følgende punkt tas inn:

- § 4 bokstav g: *vedlikehold av eksisterende stier og skiløyper i henhold til standard på vernetidspunktet*
- § 7 bokstav g: *preparering av skiløyper*

Etter Statsforvalteren leverte sin tilråding har det kommet innspill knyttet til uttak av ved på eksisterende hytte. Statsforvalterens vurderer at hytta ligger langt fra bilveg og at det derfor vil være mulig å gi en åpning for uttak av ved etter søknad. Det foreslås derfor et tillegg i § 7: *uttak av ved til eksisterende hytte til bruk på hytta.*

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet ønsker ikke at det skal åpnes for uttak av ved inne i skogvernområdene. I noen tilfeller kan dette likevel begrunnes. Eksempelvis hvis belastningen på verneverdiene vil være større gjennom å måtte transportere inn ved enn å ta ut et begrenset antall trær i nærheten av hytta. I dette tilfellet er det snakk om en enkelt hytte som ligger innenfor et stort verneområde, samtidig som den ligger langt fra veg.

Mineralregistreringen som DMF nevner i tilknytning til området er plassert på utsiden av verneforslaget. Miljødirektoratet mistenker at denne kan være feilplassert ettersom den er navngitt som Enderudelva. Hvis registreringen er knyttet til denne elva, så mener man den likevel ikke er relevant, da den øvre delen av denne elva allerede er vernet mens to

tredjedeler av elvestrengen ligger utenfor både eksisterende og foreslått vern. Foreslått vern omfatter ca. 30 meter av elva.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Haverstingen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Haverstingen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

22. Brekkeåsen naturreservat i Rollag kommune, Buskerud

Areal 785 dekar, produktiv skog 713 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF, Bane NOR, Forsvarsbygg og Statens vegvesen har uttalt seg og har ikke merknader. NVE kan ikke se at det er energiinteresser i området. Føie AS og Rollag Elektrisitetsverk er områdekonsesjonærer for området, og de har kommentert verneforslaget.

Norges Televisjon AS (NTV) poengterer at vern ikke må hindre distribusjon av TV- og radiosignaler i det digitale bakkenettet, som er en del av Norges beredskapsinfrastruktur. Trær og vegetasjon som vokser kan blokkere signalene, og de foreslår at eventuelle avbøtende tiltak, som reduksjon av vegetasjon eller bygging av nye sendestasjoner, bekostes av Statsforvalteren eller rette verneinstans. NTV forbeholder seg retten til å komme tilbake til saken hvis vegetasjonen i verneområdene påvirker signalene negativt.

Statsforvalteren tar uttalelsene fra NVE, Direktoratet for mineralforvaltning, Bane NOR, Forsvarsbygg, Statens vegvesen og Norges Televisjon AS til orientering. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Brekkeåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Brekkeåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

23. Portåsen naturreservat i Sigdal kommune, Buskerud

Areal 2335 dekar, produktiv skog 2163 dekar.

Inngrep: En skogsbilvei, flere traktorveier. Ei hytte øst for Langtjenn og ei hytte øst for Flaghylla. En vannkilde med tilhørende vannledning helt i sørøst i området.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane Nor, Forsvarsbygg, Statens vegvesen, Statnett, Glitre Nett AS og DMF har gitt uttalelser og har ikke hatt merknader.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) skriver at på mange av kartene i vernesaker er stiene forsvunnet og man tror derfor at det ikke er stier i området. Sykkelforbud utenfor stier som er markert på vernekartet er problematisk om det finnes stier som er i bruk, men som ikke er markert på kart. For å forhindre dette bør det brukes en kartoppløsning som er slik at alle stier kommer med, eventuelt supplere med detaljkart.

Midtnett AS hadde innspill ved varsel om oppstart om at de må ha tilgang til drift og vedlikehold av sine ledninger, inkludert mulighet til å opprettholde ryddebelte. Så vidt de

kan se vil ledningene deres bli liggende like utenfor verneforslagene, slik at dette ikke bør være noe problem. Ved høringen viser de til merknad ved oppstart der de påpekte at de må ha adgang til sine ledninger for drift og vedlikehold. De ber om at det tas inn standardbestemmelser for energi- og kraftanlegg i forskriften. Det mangler dispensasjon for "Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftlinje".

NVE hadde innspill ved varsel om oppstart. De ber om at Midtkraft AS, Elvia AS, Midtnett AS, Norefjell nett AS og Glitre nett AS inkluderes i adresselisten. I Portåsen er det nettanlegg ved foreslått verneområde. NVE ber om at standardbestemmelser for nettanlegg inkluderes i forskriften og at områdekonsesjonær uttaler seg om ev. fremtidige planer. Ved høring bemerket NVE at det ligger en nettløpe eid av Midtnett AS ved verneforslaget.

Statsforvalterens kommentarer og tilråding

Mht. NOTS sitt innspill så er standard formulering i verneforskriftene er at sykling, ridning og bruk av hest er forbudt utenom eksisterende stier (traktorveier og veier). Det vil si at sykling er tillatt på stier som eksisterer på vernetidspunktet, både kartfestede og ikke-kartfestede. Statsforvalteren skriver videre at det avmerkes som regel ikke alle stier som befinner seg innenfor området på vernekartet, kun hvis det er spesielle bestemmelser eller restriksjoner knyttet til stien (f.eks. at det er tillatt å merke stien uten søknad).

Til NVE og Midtnett AS sine innspill så har Statsforvalteren lagt til standard dispensasjonsbestemmelse under §7, om at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftledning.

Vedlikehold av eksisterende stier, samt vedlikehold av eksisterende vannkilde og vannledning avmerket på vernekartet er lagt til i § 4.

Det er lagt til en bestemmelse i § 4 som åpner for uttak av ved i en avstand på 25 meter radius fra eksisterende hytter avmerket på vernekartet, til bruk for hyttene.

Ifølge NIBIO sitt kart (Kilden) er skogsbilvegen på gnr./bnr. 63/1 laget etter veiklasse 5, og er ganske bratt. Statsforvalteren tilråd at nødvendig motorferdsel på denne veien er tillatt i forbindelse med skogsdrift på arealer utenfor reservatet, jf. § 6, bokstav a.

Vedlikehold av veien i henhold til standard på vernetidspunktet, er ivaretatt i § 4 bokstav d.

Det er lagt til en bestemmelse under § 7 om at forvaltningsmyndigheten, etter søknad, kan gi dispensasjon gjenoppføring av hytter avmerket på vernekartet som går tapt ved brann eller naturskade med samme størrelse og til samme bruk.

Statsforvalteren tilråd at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at grunneiere på gnr./bnr. 64/1 sendte innspill til Miljødirektoratet etter at Statsforvalteren sendte sin tilråding, om deres behov for tilpasninger i verneforskriften i forbindelse med beiting samt bruk av seterbu og traktorveg.

Miljødirektoratet registrerer at grunneierne har signert avtale om frivillig vern med tilhørende restriksjoner, og legger til grunn at innspillet er ivaretatt.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilråd vern av Portåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilråd vern av Portåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

24. Veset og Holter naturreservat i Nes kommune, Akershus

Areal 219 dekar, produktiv skog 195 dekar.

Inngrep: En strømledning gjennom området.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane Nor, Statens vegvesen, DMF og Forsvarsbygg har uttalt seg og har ikke merknader. Elvia AS og NVE påpeker at området krysses av en 22 kV nettløpe, og ber om at standardbestemmelser for nettanlegg inkluderes i verneforskriften.

Akershus fylkeskommune påpeker at området ligger innenfor et kulturlandskap som Riksantikvaren mener har nasjonal interesse (KULA). Dette landskapet er viktig for å bevare den historiske sammenhengen mellom gårdsbygninger og husmannsplasser, som viser den sosiale strukturen i det gamle bondesamfunnet. Fylkeskommunen mener at vernebestemmelsene for naturreservatet bør ta hensyn til kulturlandskapet, og at fortsatt jordbruksdrift er ønskelig. De påpeker at bruk av traktor og andre maskiner kan bli vanskelig dersom det innføres forbud eller dispensasjonskrav.

Nes kommune ved kommunedirektøren har kun tatt stilling til den delen av forslaget som berører Nes kommune, og påpeker at det foreslåtte området grenser inntil Esval miljøpark, som er avsatt til næringsformål i kommuneplanens arealdel. Beliggenheten for oppsamling av hageavfall ligger tett på avgrensingen til naturreservatet. Det er registrert fremmede arter innenfor Esval miljøpark og det bør vurderes hvilke tiltak som kan tillates i reservatet for å hindre spredning. Avgrensning: Kommunedirektøren vurderer at hele ravinesystemet fra Eidsvollvegen og til Vormå kunne inngått i naturreservatet, men har forståelse for at det i dette tilfellet er snakk om frivillig vern av skog og ikke helhetlige natur- og landskaps typer. Det er viktig at forskriften åpner for tradisjonell skjøtsel av slåttemarka og mulighet for dispensasjon til å utføre tiltak som vedlikehold av dreneringsanlegg og gjerding. Det bør vurderes bestemmelser som regulerer bekjempelse av fremmede arter.

Norges Televisjon AS (NTV) skriver at vern av skogsområder ikke må hindre distribusjon av TV- og radiosignaler i det digitale bakkenettet, som er en del av Norges beredskapsinfrastruktur. Trær og vegetasjon som vokser kan blokkere signalene, og de foreslår at ev. avbøtende tiltak, som reduksjon av vegetasjon eller bygging av nye sendestasjoner, bekostes av Statsforvalteren eller rette verneinstans. NTV forbeholder seg retten til å komme tilbake til saken hvis vegetasjonen i verneområdene påvirker signalene negativt.

Statsforvalteren har inkludert alle bestemmelser for energi- og kraftanlegg i forskriften. Statsforvalteren ser ingen konflikter med hensynet til kulturlandskapet. Verneforslaget omfatter ikke dyrket mark og vil ikke medføre endringer i landskapet. Tvert imot vil vernet sørge for at slåttemarka, som tidligere og nåværende eiere har skjøttet godt, også blir sikret for fremtiden. Tiltak som er positive for naturmangfoldet og verneformålet, herunder bekjempelse av fremmede arter og skjøtsel av slåttemark, er tillatt i verneområdet. Det er inkludert bestemmelser for vedlikehold av dreneringsanlegg og gjerder. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at Statsforvalteren ikke har tilrådd å ta inn åpning for motorferdsel knyttet til utsetting av saltstein. Området ligger i et ravinlandskap hvor grunn og vegetasjon er sårbar. Miljødirektoratet støtter derfor at denne bestemmelsen ikke tas inn. Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Veset og Holter naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Veset og Holter naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

25. Eine naturreservat (utvidelse) i Bærum kommune, Akershus

Utvidelse 77 dekar, produktiv skog 31 da. Nytt totalareal 569 dekar.

Inngrep: Flere gamle veier, samt hytter. På Bærum kommunes eiendom (gnr./bnr. 74/2) har det vært minst tre hytter, som er helt eller delvis revet og der grunnmurer står igjen. På fundamentene av Kikut-hytta er det bygd gapahuker og bål plass til friluftslivsformål.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane Nor, Statens vegvesen, DMF og Forsvarsbygg har uttalt seg og har ikke merknader. NOTS mener at det må gå tydeligere frem hva som foreslås endret i forskriften. De mener at på mange av kartene i vernesaker er stiene forsvunnet, og at dette kan føre til at folk at det ikke er stier i området. Sykkelforbud utenfor stier som er markert på vernekartet er ifølge NOTS problematisk om det finnes stier som er i bruk, men som ikke er markert på kartet. For å hindre dette bør det brukes en kartoppløsning som er slik at alle stier kommer med, eventuelt supplere med detaljkart.

Berger og Rykkin vel skriver at Eineåsen er et viktig rekreasjonsområde for Rykkin, og foreslått vern kan være i strid med fremtidig utvikling av nærfriområdet ved begrensninger i nødvendig vedlikehold og anlegg av turveier, kultursti og frilivstiltak. De er likevel enig i at området gis et sterkere vern mot inngrep. De viser til samtale med saksbehandler hos Statsforvalteren og påpeker at det er viktig at nærområder som dette ikke gis vern som er i strid med nasjonale mål om friluftaktivitet der folk bor. De legger til grunn at spørsmål om rassikring tas med i videre arbeid med forskriften og at det vil være tillatt å merke, rydde og vedlikeholde eksisterende stier, skiløyper og gamle ferdsels-veier. Ved søknad om nye tiltak håper de det tas hensyn til målet om å styrke friluftslivet i bo-nære områder. Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) støtter den foreslåtte utvidelsen. De påpeker at det er verdifulle arealer som ikke er inkludert i verneforslaget i områdene mot Enli Nord og Enli Syd og mellom de to teigene som er i foreslått utvidelse. De håper at det på sikt kan la seg gjøre å innlemme de manglende områdene slik at man får et funksjonelt og robust verneområde i fremtiden.

Bærum kommune er positiv til å utvide Eine naturreservat, noe som vil sikre et unikt område med store naturverdier i regional og nasjonal sammenheng. De skriver videre at vern av skog er positivt for miljøet gjennom binding av karbon og for naturmangfoldet og at økt naturmangfold gir økt opplevelsverdi for friluftslivet. Kommunen ønsker at følgende bestemmelser tas inn i forskriften:

- § 6 g: Nødvendig motorferdsel i forbindelse med bortkjøring av bygningsmateriell og inventar som følge av fjerning av eksisterende hytter.
- § 6 h: Nødvendig motorferdsel i forbindelse med landbruksvirksomhet til naboeiendommer på etablert driftsvei mellom Busoppveien og Solfjellstua.
- § 7 g: Nødvendig motorferdsel for tiltak på eller vedlikehold av bygg på naboeiendommer på etablert driftsvei mellom Busoppveien og Solfjellstua.
- § 7 h: Istandsetting, vedlikehold og punktutbedring av driftsvei mellom Busoppveien og Solfjellstua.
- § 7 i: Oppsetting og vedlikehold av skilt til natur- og/eller kulturstier.

Høringen ble politisk behandlet i hovedutvalg for klima, miljø og utvikling den 17. april.

NVE ga tilbakemelding ved varsel om oppstart at de ikke kan se noen energiinteresser her, men ber områdekonsesjonærene uttale seg om ev. fremtidige planer. Ved høringen peker NVE på at det ligger lavspent nettanlegg sørvest for den foreslåtte utvidelsen.

Elvia skriver at de har frittliggende nettstasjoner, høyspentlinjer og -kabler, og lavspentlinjer innenfor verneforslagene ved Renneflot, Sæter utv. og Eine utv. Elvia legger ved kart over anleggene. Elvis skriver at i det i bestemmelsene må det sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende nettanlegg. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre de nødvendige tiltak. Dersom det er etablert luftledninger innenfor verneområdet, må det ifølge Elvia også kunne utføres nødvendig skogrydding for sikker drift av luftledningen.

Statsforvalteren har sett på kartet over nettanlegg i nærheten av Eine (utv.) vedlagt uttalelsen fra Elvia, og disse ligger utenfor verneforslagets grenser. Det er derfor ikke tatt inn bestemmelser ift. nettanlegg.

Når de gjelder de foreslåtte forskriftsendringene fra Bærum kommune, så legger Statsforvalteren til bestemmelser under § 6 og § 7 om driftsveien mellom Busoppveien og Solfjellstua. Denne tegnes inn i vernekartet. Det tas også inn bestemmelse om oppsetting og vedlikehold av skilt til natur- og/eller kulturstier. Foreslått bestemmelse om nødvendig motorferdsel i forbindelse med bortkjøring av bygningsmateriell og inventar som følge av fjerning av eksisterende hytter tas ikke med i forskriften. Statsforvalteren mener at dette behovet er ivaretatt gjennom forskriften § 9 om skjøtsel.

Til Berger og Rykkin vel sitt innspill, så åpner dispensasjonsbestemmelsene for at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til utbedring, omlegging og endring av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier. Statsforvalteren har ikke vurdert det som nødvendig å inkludere bestemmelser om rassikring. Dersom ras fører til skader på sti- og løypenettet, kan dette løses ved å gi dispensasjon til utbedring eller omlegging av sti/løype. Statsforvalteren er enig med NOA om at det er verdifulle arealer som ikke er inkludert i verneforslaget. Ytterligere utvidelser og sammenbinding med nærliggende verneområder er lagt frem for grunneierrepresentantene. Avgrensingen i høringsforslaget gjenspeiler det arealet grunneierne er interessert i å tilby for frivillig vern.

Vedrørende innspillet fra NOTS så er standard formulering i verneforskriftene er at sykling, ridning og bruk av hest er forbudt utenom på eksisterende stier (traktorveier og veier). Det vil si at sykling er tillatt på stier som eksisterer på vernetidspunktet, både kartfestede og ikke-kartfestede. Statsforvalteren tegner som regel ikke inn alle stier som befinner seg innenfor området på vernekartet, kun hvis det er spesielle bestemmelser eller restriksjoner knyttet til stien (f.eks. at det er tillatt å merke stien uten søknad). Som regel vil som ikke endringene i forskriftene være så store når Statsforvalteren foreslår utvidelse av et eksisterende verneområde som nylig ble vedtatt. Statsforvalteren lager derfor en endringsforskrift som sier hvilke endringer som skal gjøres i eksisterende forskrift. Endringene i endringsforskriften er markert med kursiv.

Det legges til en bestemmelse under § 6 om nødvendig motorferdsel på etablert driftsvei mellom Busoppveien og Solfjellstua i forbindelse med landbruksvirksomhet på bakenforliggende eiendommer, med henvisning til inntegnet trasé i vernekart. Driftsvei mellom Busoppveien og Solfjellstua er tegnet inn i vernekartet.

Det legges til dispensasjonsbestemmelse under § 7 om nødvendig motorferdsel på etablert driftsvei mellom Busoppveien og Solfjellstua, for tiltak på eller vedlikehold av bygg på naboeiendommer, med henvisning til inntegnet trasé i vernekart.

Det legges til dispensasjonsbestemmelse under § 7 om istandsetting, vedlikehold og punktutbedring av driftsvei mellom Busoppveien og Solfjellstua, med henvisning til inntegnet trasé i vernekart.

Det legges til dispensasjonsbestemmelse under § 7 om oppsetting og vedlikehold av skilt til natur-og/eller kulturstier.

Eier av eiendommen gnr./bnr. 94/23 trakk seg fra verneprosessen etter høring. I dette arealet er det kartlagt kalkrik alm-lind-hasselskog, hule eiker og ospehvitkjuke (NT). Endringen medfører en reduksjon på ca. 30. dekar, slik at foreslått utvidelsesforslag nå utgjør ca. 77 dekar.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet er enig med Statsforvalteren i at plassering og avstand til 12 kV kraftledningen tilsier at det ikke bør være behov for å ta inn tilleggsbestemmelser i forskriften. Ledningen ligger ca. 50 meter sørvest for foreslått vernegrense og nedenfor Busoppvegen og bebyggelse.

Driftsveg endres til *traktorveg* i forskriften og på vernekartet, etter dialog med Statsforvalteren.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Eine naturreservat

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Eine naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

26. Skøyenåsen naturreservat i Lunner kommune, Akershus

Areal 512 dekar, produktiv skog 452 dekar.

Inngrep: 22 kV ledning nordøst i området. Det ligger en gammel murbygning på den ene åsen sør for Valborgtjern, som skal ha vært en lyttepost under krigen (masten er tatt ned). Det er rester etter to gamle kalkbrudd innenfor området, et sør for Valborgtjern og et øst for Askildsrud, hvor noe av det smalsporede banelegemet også er bevart. Lunner kalkverk gikk konkurs i 1967. Begge er i NGUs kartdatabase registrert som nedlagte dagbrudd og regnes nå som mineralreserve (kalk) med liten betydning.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE, Bane Nor, Statens vegvesen og Statnett har uttalt seg og har ikke merknader.

Glitre Nett opprettholder sine merknader til oppstartsmeldingen om at det må sikres rett til drift, vedlikehold og fornyelse av eksisterende energi- og nettanlegg, inkludert nødvendig bruk av motorkjøretøy, og at dette må kunne gjøres uten at det må søkes om dispensasjon.

DMF viser til sin uttalelse til oppstartsmeldingen for, hvor de ba om en redegjørelse for vernets påvirkning på tilgangen til å ta ut mer kalkstein fra karbonatmineralreserven knyttet til de to nedlagte kalkbruddene innenfor verneforslaget. I sin uttalelse til høringen skriver de at det i høringsdokumentene er det redegjort for at vern vil hindre ytterligere uttak. De skriver videre at det i vurderingene er vektlagt at den kalkrike grunnen er årsaken til at området har så store naturverdier og kvalifiserer til vern, samt at forekomsten er vurdert å ha liten betydning som mineralreserve. DMF har ingen ytterligere merknader.

Akershus og Oslo Orienteringskrets ønsker følgende bestemmelse om orienteringsaktivitet i alle nye verneområder: *Turorientering og orienteringsløp er tillatt forutsatt at det er*

gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes.

Eier av fritidseiendom inntil verneforslaget, gnr. 101 bnr. 23, vil beholde kjøreveien fra Askersrudvegen og inn til sin eiendom, og kunne vedlikeholde og utbedre gjerde og grunder rundt sin eiendom samt kunne utbedre turvei til og fra eiendommen sin. Han ønsker tilbakemelding på dette.

Statsforvalterens kommentarer og tilråding

Når det gjelder Akershus og Oslo Orienteringskrets sitt innspill, så har Statsforvalteren benyttet standard forskriftsmal fra Miljødirektoratet. Forvaltningsmyndigheten skal kunne ha kontroll med aktivitet i verneområdet, og ha en mulighet for å stille vilkår til gjennomføring av aktiviteter og tiltak i området. Utsetting av turposter, kjentmannsposter, turorientering mv. kan rammes av forbudet mot midlertidige innretninger. Det følger av forskriftsmalen at det kan tas inn særskilt unntak for dette. I Skøyenåsen ønsker Statsforvalteren dialog om hvilke midlertidige innretninger som settes ut, og ønsker søknad om utsetting av dette. Statsforvalteren mener videre at det er krevende å etterleve en bestemmelse som knytter opp til årlig kontakt mellom arrangører av ulike arrangementer. Statsforvalteren har derfor bare benyttet denne bestemmelsen i noen få områder der det allerede er etablert orienteringsaktivitet. Forskriftens bestemmelser må gi muligheter til å stille vilkår, og det må da være et vedtak/tillatelse. Statsforvalteren ønsker at arrangører setter seg inn i regelverket i det aktuelle området og tar kontakt med forvaltningsmyndigheten ved behov for tillatelse eller veiledning.

Til innspill fra eier av fritidseiendom så berøres ikke adkomstveien til fritidseiendommen gnr. 101 bnr. 23 av verneforslaget. Vedlikehold av eksisterende gjerder og stier er inkludert som et generelt unntak fra vernebestemmelsene (§ 4) i forskriftsforslaget. Eventuelle oppgraderinger utover standarden på vernetidspunktet vil falle innunder tiltak som krever søknad om dispensasjon, dersom gjerdet/grinden/stien ligger innenfor verneområdet. Når det gjelder fritidseiendommen gnr. 101 bnr. 23 ligger den utenfor det foreslåtte verneområdet, med en liten strekning hvor verneområdets grense sammenfaller med eiendomsgrensen mot gnr. 101 bnr. 23.

Til Glitre Nett sitt innspill, så er standardbestemmelser for energi- og kraftanlegg inkludert i forskriften. Statsforvalteren viser også til NVEs uttalelse.

Etter at Statsforvalteren hadde sendt sin tilråding, fikk de tilbakemelding fra Akershus fylkeskommune vedrørende tinglysing av senkning av Valborgtjern med tilhørende forpliktelse og forhold knyttet til fv. 2278 Grindvollinna. Fylkeskommunen skriver at Valborgtjernet ble senket i sin tid slik det går fram av eldre flyfoto. De antar at drenering ut fra tjernet, med tilhørende vedlikehold/rensking av grøfter, over tid har bidratt til å holde vannstanden på dagens nivå. Ifølge fylkeskommunen har det de siste årene kommet nye steder med telehiv, og høydeforskjellen mellom Valborgtjernet og fv. 2278 Grindvollinna er kun noen få meter. Fylkeskommunen mener derfor at fylkesveien er utsatt i flom-situasjoner, og vil påvirkes av en økning i vannstand i Valborgtjernet og grunnvannstand generelt. Av hensyn til fv. 2278 Grindvollinna er det ifølge fylkeskommunen viktig at etablering av det foreslåtte verneområdet ikke medfører en økning i vannstanden i Valborgtjernet sammenlignet med dagens nivå. Fylkeskommunen anmoder at det gis åpning/mulighet for å gjennomføre tiltak inne i verneområdet er nødvendige for å ivareta hensynet til fylkesveien, herunder tiltak som vil bidra til å holde vannstanden på nivået den vært på det siste tiårene.

Statsforvalteren skriver i sin dialog til Miljødirektoratet at erfaringer fra grunneiere og fylkeskommunen tilsier at det ikke er et eksisterende problem at utløpsbekken eller andre bekker/grøfter tetter seg til og gitt permanente endringer i vannstanden. Statsforvalteren

antar derfor at det sjelden vil oppstå behov for å gjøre fysiske tiltak innenfor verneområdet. Dersom behovet skulle oppstå er Statsforvalterens vurdering at det kan gjøres nødvendig vedlikehold på en skånsom måte, med svært begrenset ferdselsbehov innenfor verneområdet. Fremfor å grense ut bekker/grøfter tilrår Statsforvalteren at det heller legges til en bestemmelse i § 7 som gir mulighet for å opprettholde dagens vannstand i Valborgtjern (og dermed også i de to andre tjernene ettersom de henger sammen).

I brevet tar fylkeskommunen også opp forholdet mellom vernegrenser og nærhet til/grenser til fylkesveier. Statsforvalteren har fått avklart i dialog med fylkeskommunen at den foreslåtte vernegrensen for Skøyenåsen er uproblematisk og at merknadene knyttet til vernegrenser og nærhet til fylkesveier var å betrakte som generelle.

Statsforvalteren tilrår at gjerder tilføyes i vedlikeholdsbestemmelsen i § 4 bokstav d, og at § 7 bokstav d endres fra «*Oppsetting og vedlikehold av nye gjerder*» til «*Oppsetting av nye gjerder*».

Statsforvalteren tilrår å legge til følgende bestemmelse i § 7: *j. vedlikehold av bekker og grøfter som er nødvendige for å opprettholde normalvannstanden som på vernetidspunktet i Nyborgtjern, Karussputten og Valborgtjern, samt vedlikehold av eksisterende grøfter og drensutløp som drenerer jordbruksarealer.*

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet vurderer at av hensyn til de høye verneverdiene i området, særlig knyttet til det rike mangfoldet av markboende og dødvedtilknyttet sopp, så støtter Miljødirektoratet foreslått regulering av beite. Husdyrtråkk og -beiting, vil kunne påføre skader på den sårbare vegetasjonen og den grunnlendte marka, og vil derfor kunne komme i strid med verneformålet. Det åpnes derfor kun for skånsomt beite i form av videreføring av dagens beiting på én eiendom, som utgjør del av kantsonen til Nyborgtjern hvor dyrene har tilgang til vann. I rapporten fra kalkskogkartleggingen er det fremhevet at det er kun på den ene lokaliteten (Askildsrud N) at beiting som skjøtsel kan være aktuelt, og da eventuelt som et referanseområde. Ellers er det anbefalt å ivareta kjerneområdene som urørt, samt eventuelt løse skjøtsel gjennom tynning/lukket hogst. Miljødirektoratet mener at et eventuelt skjøtelsbeite i kontrollerte former på et avgrenset område vil kunne være en god løsning for ivaretagelse av verneverdiene, og helst gjennom en forvaltningsplan. Det er ikke kjent at det er annen pågående beitebruk innenfor verneforslaget enn på eiendommen der skånsomt beite tillates. Med grunnlag i de samme vurderingene, og at beiting kun tillates på et lite og begrenset areal, er det heller ikke åpnet for å søke om motorisert ferdsel til utsetting av saltstein. Skulle det bli aktuelt med beiting på andre arealer så kan dette omsøkes etter forskriften § 8.

Miljødirektoratet tilrår at eiendommen der det gis direkte åpning for skånsom beiting avmerkes på vernekartet.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Skøyenåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har mottatt informasjon fra Miljødirektoratet om at det i forbindelse med stormen Amy har kommet fram at det går en fiberkabel gjennom verneforslaget. Kabelen går til en basestasjon like utenfor foreslått vernegrense. Statsforvalteren har ikke vært klar over at denne kabelen går gjennom området tidligere, men ble kontaktet pga. et tre som hadde falt over linja. Det er ingen ryddegate for kabelen, og vedlikeholdsbehovet er ansett å være lavt. Statsforvalteren har vurdert at det bør inn en bestemmelse knyttet til vedlikehold og akutt utfall for denne. Miljødirektoratet støtter den

vurderingen, og ber om at det tas inn en ny bestemmelse i § 4 samt et tillegg i opplistingen i § 7 knyttet til motorferdsel.

- Ny § 4 l: *drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende fiberkabel.*

- Endring i § 7 k: nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 bokstav d og l og § 7 bokstav a, b og d.

KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Skøyenåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

27. Jutulhogget vest naturreservat (endring av verneform) i Alvdal og Rendalen kommuner, Innlandet

Areal 2865 dekar, produktiv skog 863 da.

Det tilrås vern av Jutulhogget vest, som er en omgjøring av tidligere geologisk vern. Samtidig opprettholdes den opprinnelige verneforskriften i den østlige delen av det opprinnelige naturreservat som Jutulhogget øst, men justere bestemmelser om bl.a. verneformålet.

Inngrep: Området krysses av en 145 kV i øst langs elva Tysla, og av en 22 kV ledning (Rendalen/Bellingmo) i nord. Ved besøkpunktet på Alvdalsiden er det enkelte installasjoner («skur») med informasjonsplakater, samt et gjerde for å sikre ferdseien til utkikkspunktet fra bratt terreng ned i hogget. Informasjonspunktet, samt sikringsgjerdet, er planlagt oppgradert/fornyet i 2025/26. Det er registrert to mindre bygninger/ skogshusvær. Det er flere traktorveger i området, disse er avmerket på vernekartet.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane NOR, Elvia, Forsvarsbygg, NVE og Statens vegvesen har uttalt seg og har ingen merknader.

Statnett påpeker at høringsforslagene i Stor-Elvdal ligger nært opp mot deres nettanlegg, men har likevel ikke merknader.

DMF skriver at endringen av verneformål i deler av reservatet fra rent kvartærgeologisk vern til også å omfatte skog/vegetasjon innebærer ingen endring i tilgjengeligheten til grus/masseressurser som fra før har et strengt vern. DMF har derfor ikke merknader.

Alvdal kommune foreslår å legge inn i § 3 at tilkjørte masser til f.eks. vedlikehold av veg i Jutulhogget skal kontrolleres. Kommunen mener videre at «rovvilt» bør tas inn i §§ 6 og 7 i forbindelse med uttransport av felt vilt. Mht. lavtflyvingsforbudet på 300 m, så påpekes det at det bør stå at forbudet gjelder 300 meter over bakkenivå, hvis det er det som menes.

Alvdal kommune ønsker at forvaltningsmyndigheten for Jutulhogget vest NR og Jutulhogget øst NR blir lagt til Søren verneområdestyre. De skriver også at det er nødvendig med besøksstrategi/informasjon for å håndtere økt ferdsel.

Rendalen kommune støtte til verneforslaget. Vern av skogen vil bidra til å bevare hele økosystemet rundt Jutulhogget. Kommunen etterlyser slutføring av arbeidet med forvaltningsplan og besøksstrategi. Disse to dokumentene blir viktige for å kanalisere ferdsel/besøk slik at vernekvalitetene ikke blir skadelidende. Det etterspørres en klarere definisjon av vedlikehold av stier. Betyr det at man uten videre kan rydde, merke og skilte stier? Sårbarhetskartleggingen og besøksstrategien bør være avgjørende for hvilke stier som vedlikeholdes og hvordan disse forvaltes. Stier som kan vedlikeholdes må avklares med grunneier og brukere i forkant og framgå av kartet og tegnforklaring. Det bør henvises

til veier og traktorveier i vernekartet, slik at dette går tydelig fram for grunneiere og besøkende. Faste jaktposter bør kartfestes, og kommunen synes bestemmelsen er for vag mht. til hva som kan ryddes forsiktig i siktlinjer.

Til § 5 a skriver kommunen at det må klargjøres at det er 300 m flyforbudsone målt fra toppen av Jutulhogget.

Kommunen støtter forslaget til ferdselsforbud i § 5 c (1. februar – 1. juli) og begrunner dette med at det er den mest sensitive perioden for de aktuelle fugleartene som hekker i Jutulhogget. Kommunen mener det bør være en åpning for å kunne søke om dispensasjon fra forbudet.

Det bør tas inn at bruk av drone og lignende kan omsøkes forvaltningsmyndigheten og tillates ved dispensasjon. Formålet med flygningen vil være avgjørende sammen med tid på året og lokalisering. Det vil for eksempel kunne være aktuelt for kommunene å lage en film fra Jutulhogget og bruke i sin besøksforvaltning. Man kan ikke se at dette er tatt inn i § 7: Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

Til forbudet mot organisert ferdsel § 5 g. det bør framgå at dette kan tillates gjennom søknad om dispensasjon jf. § 7. Dette bør framgå tydelig i forvaltningsplanen. Organisert ferdsel bør og kan tillates på rett plass, med rett formål og til rett tid. Med god forvaltning på området kan man ivareta verneverdiene samtidig som man bidrar til lokal verdiskapning på en bærekraftig måte.

Det bør også inn en bestemmelse i § 7 om at det etter søknad kan gis dispensasjon for bruk av drone til særskilte formål, samt dispensasjon fra ferdselsforbudet.

Sølen verneområdestyre støtter verneplanforslaget for Jutulhogget med verneforskrift, spesielt også forslagene mht. til ferdsel. Dette vil ivareta verneverdiene, samtidig som det gir grunnlag for god besøksforvaltning. Det er ønskelig at forvaltningsplan og besøksstrategi ferdigstilles så fort verneforskriften er vedtatt. Sølen verneområdestyre er i dag forvaltningsmyndighet for Sølen LVO, Fuggdalen NR og Steinfjellet NR og har forvaltningsknutepunkt i kommunehuset i Rendalen. Ettersom Jutulhogget NR ligger i to kommuner og geografisk nært de områdene som Sølenverneområdestyre forvalter, mener Sølen verneområdestyre at eksisterende styre kan ha forvaltningsmyndighet for foreslåtte naturreservater i Jutulhogget. De viser til positive erfaringer med lokal forvaltningsmodell.

Huset Aukrust støtter den framlagte verneprosess, derav støttes det foreslåtte ferdselsforbud i de mest sårbare delene av Jutulhogget. Huset fungerer per i dag som Turistkontor i Alvdal kommune. Det er viktig at det lages en god forvaltningsplan og besøksstrategi for verneområdet som grunnlag også for god formidling om området. Dette også for å kunne veilede besøkende inn i området mht. parkering, utkikkspunkt osv.

En privatperson støtter forslaget. Vern av skogen rundt Jutulhogget vil danne tilstrekkelig buffer som vern av fuglelivet. Han minner om at det i tillegg til rovfuglforekomst er registrert kolonier med klippehekkende tårnseilere og klippehekkende kvinand, og mener at fuglelivet bør få høyere vektning i vernet. Ferdselsforbudet kunne vært gjeldende hele året da mange arter har hogget som oppvekstområde. Dessuten er ferdsel ikke uten risiko for allmenheten. Kantene av hogget bør ha tilsvarende restriksjoner som selve bunnen av hogget også av hensyn til faunakriminalitet. En har registrert av fuglelivet har forflyttet seg østover i hogget, pga. ferdselstrykket i vest. Roping/ekko-testing må også forbys.

En annen privatperson har synes det er unødvendig at en må søke om motorferdsel på eksisterende traktorveger for tiltak som betinger materialtransport for vedlikehold av bygninger som kan gjøres uten videre i reservatet. En ber om at motorferdsel i samband med nødvendig vedlikehold kan gjøres uten videre, dvs. på linje med uttransport av hjortevilt/bjørn og motorferdsel for vedlikehold av traktorveger. Derfor mener en at

nødvendig vedlikehold som krever motorferdsel, bør ligge under § 6, der det er tilsvarende generelle unntak. Han har videre innspill om at vernegrensen ikke bør komme i konflikt med rundkjøring/endestopp av vinterbilvei/ traktorvei, kvote 350 moh., ev. traseen lenger fram. Han skriver at vernekartet er litt grovt, og ber om at dette kan finjusteres etter hvert.

Statsforvalterens kommentarer og tilråding

På grunn av sine spektakulære terrengformasjoner har Jutulhogget vært et populært mål for dronedeflyging, reklamefilmopptak, musikkvideoer, lavtflyging, fjellklatring, lineaktiviteter og danseforestillinger/musikkarrangementer. Av hensyn til sårbare arter som hekker i området foreslås derfor reguleringer av ferdsel/ferdselsformer i verneforskriftens § 5.

Statsforvalteren har i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplan/besøksstrategi for Jutulhogget etablert en arbeidsgruppe for dette arbeidet. Den har bl.a. bestått av representanter fra de to kommunene og grunneierne. I dette har også ansvarlig for intensivovervåkingsprosjektet for hubro og kongeørn deltatt. Denne gruppen har foreslått ferdselsforbud gjennom (nede i) hogget fra 1. februar – 1. juli, som er den mest sårbare perioden for hekkende rovfugl. Sonen med ferdselsforbud går fram av vernekartet.

Skoleklasser i de to kommunene har hatt tradisjon for en «vår-tur» til Jutulhogget på slutten av skoleåret i juni. En slik tur kan fortsatt gjennomføres, men etter de nye reglene som en «høst-tur» i starten av skoleåret (august).

På grunn av sårbart fugleliv, jf. verneformålet, foreslås et lavtflyvingsforbud på 300 m. Dette er tilsvarende som en del andre reservater der fuglelivet er en del av verneformålet. Av samme grunn foreslås et totalforbud hele året for bruk av droner og modellfly.

Praksisen så langt har vært at Statsforvalteren har tillatt enkelte dronedefilmopptak utenfor hekkesesongen for fugl, der hovedformålet bak filmingen har vært å formidle naturkvalitetene/verneverdiene i Jutulhogget. Alle andre formål har fått avslag. Statsforvalteren ser ikke grunn til å åpne for at det kan gis dispensasjon for dronedefilming til «særskilte formål» i § 7, da dette vil åpne opp for mange søknader.

Av hensyn til området som rovfuglbiotop foreslår Statsforvalteren at klatring, buldring og rappelling blir forbudt jf. § 5. Av samme grunn foreslås hjemmel for å stenge/begrense bruken av stier som leder rett inn i hekkeområder for rovfugl jf. § 5.

Jutulhogget har stort besøkspotensial. Statsforvalteren ser derfor grunn til å ha kontroll med den organiserte ferdselen slik at denne skjer på steder og tider på året der fuglelivet tar minst skade. Det foreslås et generelt forbud mot organisert ferdsel, jf. § 5, men en adgang til å gi dispensasjon til organisert ferdsel som ikke skader verneformålet. Området er nå også på Unescos liste over geologiske landemerker over de 100 mest verdifulle geologiske forekomstene i verden. Ved at det er søknadspliktig kommer man også i dialog med de som arrangerer turer/turistbedrifter – og på den måten er det mulig å skape økt forståelse for vernet og styre ferdselen dit det tåles. Ved at det er søknadspliktig får man kontroll på aktiviteten og kan se omfanget. Ferdselsforbudet er i hovedsak begrenset til å gjelde nede i hogget.

Verneforskriftens bestemmelse med forbud mot steinkasting og vardebygging, kan synes selvsagt, men det foreslås likevel å presisere dette i forskriften, da vardebygging og steinkasting ned i hogget er en eksisterende utfordring og en ikke ønsket aktivitet.

Arbeid med forvaltningsplan og besøksstrategi ble stilt i bero i påvente av verneprosessen for skogen i Jutulhogget. Statsforvalteren er enige i at dette må prioriteres framover, Jutulhogget er et verneområde av internasjonal verdi med høyt besøkspotensial, og styring av ferdsel er viktig mht. til de sensitive artene som har området som leveområde.

Vedrørende stier har Statsforvalteren tatt en ny vurdering, bl.a. på bakgrunn av innspillet fra Rendalen kommune. De foreslår å avvike fra forskriftsmalen på dette punktet ved å ta ut at stier avmerket på vernekartet kan vedlikeholdes uten videre. I forhold til aktuelle arters sårbarhet samt besøksomfang/potensial ses det som nødvendig at forvaltningsmyndigheten har full kontroll på alle tiltak på stier.

Når det gjelder mulighet for å søke om bruk av drone til særskilte formål, mener Statsforvalteren at det ligger en mulighet for dette etter naturmangfoldlovens § 48 jf. verneforskriftens § 8. Ved å ta dette som et eget punkt det kan dispenseres fra i § 7 er Statsforvalteren redd det kan gi et noe uheldig signal, og åpne for mange søknader til ulike formål. De mener at søknader om dronebruk som går på formidling av natur- og verne-kvaliteter i Jutulhogget til allmenheten kan vurderes som dispensasjon etter § 48 dersom det skjer på en tid på året der sårbare arter ikke blir skadelidende.

Når det gjelder Rendalen kommunes innspill om organisert ferdsel og muligheten for å søke om dispensasjon, så er dette tatt inn i § 7; Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til (...) f. avgrenset bruk av naturreservatet for aktiviteter nevnt i § 3 andre ledd bokstav d og organisert ferdsel som nevnt i § 5 g, som ikke er til skade for verneformålet.

Vedr. dispensasjon fra ferdselsforbudet i § 5 c, er Statsforvalteren enig med Rendalen kommune i at det bør være en åpning/direkte hjemmel for dette i verneforskriftens § 7. Statsforvalteren tilrår derfor å endre verneforskriftens § 7 f til: avgrenset bruk av naturreservatet for aktiviteter nevnt i § 3 andre ledd bokstav d, ferdsel i tidsrommet nevnt i 5 c og organisert ferdsel nevnt i § 5 g, som ikke er til skade for verneformålet.

Tilkjøring av masser er kun relevant tillatt i samband med vedlikehold av vegen som går innom på reservatets nordside. Ved vedlikehold av traktorveger kan en også tenke seg at det unntaksvis kan være behov noe tilkjørte masser. Statsforvalteren ser ikke dette som en så stor problemstilling at det tas inn egne bestemmelser om dette i verneforskriften.

Motorferdsel for uttransport av felt rovvilt er slik Statsforvalteren ser det kun relevant mht. til felling av bjørn. Selv om det ikke er felt noe bjørn innenfor nåværende verneområde, kan det skje, og Statsforvalteren tilrår derfor å ta inn «bjørn» i § 6b og 7c slik Alvdal kommune foreslår.

Etter fastsatt forskriftsmal skal nødvendig motorferdsel for vedlikehold av bygninger i barskogsreservater omsøkes selv om det skjer langs etablerte traktorveger som kan vedlikeholdes uten søknad. Statsforvalteren finner det vanskelig å fravike forskriftsmalen på dette punktet av hensyn til den presedens/føringer dette kan gi på andre verneområder. Statsforvalteren innstiller derfor på at kjøring på traktorveger i forbindelse med transport av material o.l. fortsatt er vil være noe forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til under § 7 slik det er i andre skogreservater. For årlige transporter som en vet det vil være behov for, f.eks. transport av ved, vil det kunne være mulig å gi flerårige dispensasjoner. Når det gjelder grensedragningen ved rundkjøringen er det en fordel at denne trekkes utenfor, men ingen forutsetning da den uansett verneform kan vedlikeholdes og brukes for tillatt motorferdsel.

Statsforvalteren tilrår følgende endringer i verneforskriften:

- § 3 e. endres fra «bålbrenning er forbudt» til «Bålbrenning er forbudt. Forbudet gjelder ikke bålbrenning med tørrkvist fra bakken eller medbragt ved eller på tilrettelagte bålplasser, i samsvar med gjeldende lovverk».

For å gi forvaltningsmyndigheten full kontroll på tiltak på eksisterende stier flyttes adgangen til å vedlikeholde stier fra § 4 til § 7, slik at dette vil kreve dispensasjon.

Det er tatt inn mulighet for å søke om dispensasjon fra ferdselsforbudet i § 5 c. I tillegg er verneformålet justert i samsvar med fastsatt mal.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at Statsforvalteren i forslag til verneforskrift har tatt inn en bestemmelse i § 5 som åpner for å legge om eller fjerne stier: *av hensyn til verneformålet kan forvaltningsmyndigheten stenge, legge om eller kreve merking fjernet av stier og løyper*. Etter Miljødirektoratets vurdering er det ikke hjemmel til å ta inn en slik bestemmelse i forskriften § 5. Slike tiltak må eventuelt gjøres som en del av skjøtsel for området. Vi tilrår derfor å ta denne bestemmelsen ut av verneforskriften. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Jutulhogget vest naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Jutulhogget vest naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

28. Høghaugen naturreservat i Ålesund kommune, Møre og Romsdal

Areal 143 dekar, 118 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

Forsvarsbygg, Møre og Romsdal fylkeskommune og Mørenett har ingen merknader.

NVE kjenner ikke til at det er konflikter knyttet til vern av Høghaugen. De forventer at Nordvest nett AS eller Statnett SF uttaler seg hvis deres interesser ikke blir ivaretatt. Det vises da spesielt til distribusjonsnett nord-vest for området.

DMF har ingen vesentlige merknader til verneforslaget, og kan ikke se at verneforslaget får følger for forekomster av mineralske ressurser, bergretter eller masseuttak i drift.

Norsk Bergindustri understreker at det er viktig å undersøke eventuelle geologiske forekomster før endelig vedtak fattes. Vernevedtak kan føre til at man beslaglegger ressurser som kan være lokalt, regionalt, nasjonale eller globalt viktige, uten at disse er kartlagt før vedtak fattes. Norsk Bergindustri anmoder om at det tas høyde for forekomster som ikke er omfattet av drift i dag, men som kan være aktuelle for uttak i framtiden.

Språkrådet støtter bruken av navet Høghaugen. Dette er en godkjent navneform i SSR.

Kartverket skriver at navnet Høghaugen er godkjent og kan brukes, men dekker ikke området særlig bra. Man foreslår Skjervika eller Brattstien. Sistnevnte er ikke godkjent skrivemåte og må avklares med Språkrådet før navnet evt. kan komme i offentlig bruk.

Statsforvalteren viser til at vern vil hindre uttak av mineralressurser. Det er ikke forhold, i plansammenheng eller på annet vis, som tilsier at området er aktuelt for mineraluttak.

Statsforvalteren legger vekt på at DMF ikke har merknader.

Området har ikke ett definert navn, men det foreslåtte verneområdet strekker seg fra fjorden og opp på Høghaugen som er det mest markerte landskapselementet. Statsforvalteren tilrår å benytte navnet Høghaugen som i høringsforslaget.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Høghaugen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Høghaugen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

29. Ørnakken naturreservat (utvidelse) i Ålesund kommune, Møre og Romsdal

Utvidelse 728 dekar hvorav 450 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 5205 dekar.

Inngrep: Tre granplantefelt ned mot Brusdalsvatnet.

Hovedsynspunkter i høringen

Forsvarsbygg, Statnett SF, DMF og Møre og Romsdal fylkeskommune har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader.

Statens vegvesen hadde merknader til den nordøstlige utvidelsen ved E39, men dette området er tatt ut og innspillet er derfor ikke lenger relevant.

NVE påpeker at naturreservatet grenser til vannforsyningsmagasinet Brusdalsvatnet som driftes av Ålesund kommune. Allerede eksisterende Ørnakken naturreservat grenser til vannet, men NVE ber likevel Ålesund kommune uttale seg. NVE viser videre til at Mørenett AS og Nordvest Nett AS har områdekonsesjon i området, og ber nettselskapene uttale seg om aktuelle planer. NVE oppfordrer nettselskapene til å uttale seg også i saker uten konflikt. NVE påpeker at nettselskapene ikke står på høringslista.

Statsforvalteren har sendt forslaget til områdekonsesjonærene og har ikke mottatt svar. Et areal i nord ved E39 på 28 dekar er tatt ut etter høring. Dette arealet er etter nye vurderinger ikke funnet å ha store nok verneverdier.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at Ålesund kommune ikke har gitt offisiell uttalelse til verneforslaget, men kommunen er en av grunneierne bak tilbudet om frivillig vern. Kommunen har nok vurdert dette i forbindelse med sitt tilbud. Samtidig grenser eksisterende verneområde ned til Brusdalsvatnet fra før. Det vil derfor sannsynligvis ikke utgjøre noen praktiske forskjeller for kommunens sin side. Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Ørnakken naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Ørnakken naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

30. Vasssteitåsan naturreservat i Tinn kommune, Telemark

Areal ca. 276 dekar hvorav ca. 272 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

BaneNor og Riksantikvaren har gitt uttalelse og har ikke merknader.

NVE skriver at pga. funksjonelt skille er det viktig at forslaget blir sendt til nettselskapet og ikke morselskapet. NVE ber Statsforvalteren om å informere Stannum AS som har områdekonsesjon. NVE ber videre om at Stannum AS vurdere om vern vil være i konflikt med anlegg eller eventuelle fremtidige planer. Så lang NVE kjenner til er det ingen konflikter knyttet til vern av området.

DMF påpeker at forslaget overlapper med en registrert mineralforekomst, undersøkingsrett og gruveområde. DMF ga i oppstarten faglig råd om å justere vernegrensen til ikke å

komme i konflikt med den registrerte forekomsten dersom det kommer fram ny informasjon som styrker forekomsten sin betydning som framtidig ressurs. DMF skriver videre at AuCu Exploration AS antyder et potensial for store ressurser av betydelige verdier. DMF skriver at Statsforvalteren har lagt vekt på at forekomstene tidligere har vist seg å ikke være drivverdig. DMF skriver at NGU etter dialog beskriver høge verdier for kobber og sølv i prøver, og at mineraliseringen finnes over et større område.

Analysemetoden som ble benyttet er mindre nøyaktig, og mineraliseringa har ikke vært kartlagt i nyere tid, og NGU mener det er behov for nærmere undersøkelser for å kunne fastsette potensialet for mineralressurser i området. DMF ga faglig råd i forbindelse med oppstart om å ta inn åpninger for prøveboring og etablering av luftesjakter i forbindelse med framtidig drift under bakken. DMF skriver at Statsforvalteren ikke har tatt dette til følge i området som ble sendt på høring. DMF fastholder derfor sitt råd om å holde vernet utenfor den registrerte forekomsten. DMF vurderer og at et vern uten unntak for undersøkelser vil hindre mulighet for mer nøyaktige undersøkelser og at dette kan medføre båndlegging av potensielle viktige ressurser i overskuelig framtid.

Tinn kommune skriver at området er forslått avgrenset mot skogsbilveg på nedsiden. Grensen må trekkes slik at vernet ikke hindrer nødvendig vedlikehold og utbedring av vegen, og heller ikke nødvendige påkoblinger til vegen fra atkomstveger og driftsveger fra tilgrensende skogareal. Tinn kommune viser videre til innspill fra en nabo og til innspill fra AuCu Exploration AS og DMF.

En nabogrunneier skriver at det kan være potensielle negative innvirkninger på eiendommen hennes ved en fredning på dette tidspunktet. Hun viser videre til AuCu sitt innspill om utviklingspotensialet for mineralforekomstene ved Hovin.

Hovin grendelag skriver at Hovin er ei lita bygd i Tinn kommune som i dag består av 230 personer. Grendelaget søker å skape utvikling slik at bygda kan være et robust og levedyktig samfunn. Man viser til AuCu Exploration sitt innspill om det potensielt enorme utviklingspotensialet for mineralforekomsten i Vasstveitåsan. Verdier er anslått til 94 milliarder samt ringvirkninger estimert til 376 milliarder. Ved vern av området vil det avskjære muligheten til å gå videre med kartlegging og framtidig drift av disse mineralforekomstene.

AuCu Exploration AS skriver at vern av Vasstveitåsan kommer i konflikt med registrert mineralforekomst i Hovin. AuCu har undersøkelsesrettigheter til denne forekomsten, og deres vurdering er at den kan være meget stor. AuCu skriver at ved et vern av området så bør kommune, fylkeskommune, stat og alle berørte være oppmerksom på at mulige enorme verdier i bakken vil bli lagt brakk for alltid. AuCu skriver også at Statsforvalteren har lagt vekt på at vern er grunneiers ønske, mens de hevder at grunneierlaget representerer bedre hva bygdas innbyggere ønsker. AuCu viser også til at ved tidligere drifter i området så har man hatt dårligere utstyr til å avdekke mineraler og at man derfor har hatt aktivitet på feil sted. AuCu viser videre til at deres undersøkelser tilsier at det kan være verdier knyttet til kobber, sølv og molybden tilsvarende ca. 100 milliarder. Deres beregninger konkluderer med at forekomsten kan ha 75 millioner tonn malm, hvor kobber utgjør 0,7%, sølv 70 gram per tonn, og molybdenreserver på 0,2% per tonn. AuCu mener også at det er store muligheter for at feltet kan inneholde gull. AuCu skriver at estimatene er usikre på dette stadiet, men at et slikt felt vil kunne skape mange arbeidsplasser lokalt.

Statsforvalteren bemerker at skogsbilvegen ikke kommer i konflikt med vernegrensa, og det er derfor ikke behov for å ha innhold om vegvedlikehold i forskriften. Statsforvalteren kan heller ikke se at vernet vil være til hinder for uttak av tømmer på naboeiendom i sør.

Til AuCu Exploration AS sitt innspill, så har Statsforvalteren stor forståelse for at dette representerer viktige samfunnsinteresser under forutsetning av at forekomsten viser seg å være drivverdig. Derfor inviterte Statsforvalteren representanter fra AuCu Exploration til et møte i Tønsberg 22.9.2021. I møtet presenterte selskapet sine satsinger og framdriftsplan for mineralforekomsten Hovin. Selskapet vil, dersom de økonomiske forutsetningene er på plass, iverksette kjerneboring i 2022 ved Vasstveitåsan. Disse vil danne grunnlaget for økonomiske beregninger i 2023 med utarbeiding av konsekvens-utredning i 2025. Fram mot søknad om konsesjon for drift i 2029 inngår offentlig høring og planlegging av gruve og infrastruktur. Representantene fra selskapet presiserte at de i utgangspunktet ikke ønsket opprettelse av et reservat i området med bakgrunn i deres undersøkelsesrett på mineraler, men at de kunne akseptere et redusert areal som ikke kommer i konflikt med mineralforekomsten. Statsforvalteren har med bakgrunn i dette utarbeidet et verneforslag som nettopp ivaretar dette ønsket. Vernearealet reduseres med 131 dekar ved dette forslaget. Det er da viktige miljøkvaliteter som ikke vil inngå i verneforslaget. Grunneier har hatt ønske om at hele tilbudsarealet (316 dekar) skulle inngå i et framtidig vern. Reduksjonen i areal vil selvsagt få konsekvenser for erstatningsutmålingen. Statsforvalteren fremmer også et alternativ 2 som omfatter hele tilbudsarealet. På grunn av konflikten som er omtalt vil ikke Statsforvalteren anbefale dette alternativet. Det er imidlertid opp til Miljødirektoratet i den videre prosessen å avklare hvilket av alternativene som skal fremmes for vern.

I møtet 22.9.2021 framkom at uttak av mineraler vil skje ved etablering av et dagbrudd. Sprengning, boring og transport i tilknytning til dette bruddet vil naturlig nok forårsake dannelse av steinstøv som vil kunne avsettes innenfor vernearealet. Klimatiske forhold kan forsterke virkningen (mye vind). Hvordan dette vil påvirke verneverdiene og verneformålet er usikkert, men det kan ikke ses bort ifra at det kan ha negative konsekvenser. Statsforvalteren har vurdert det slik at det ikke er mulig å kombinere vern med drift (prøveboring, luftsjakter og drift under jordoverflaten). Bakgrunnen for det er at et slikt inngrep vil kunne forringe verneverdier vesentlig og det vil ikke være forenlig med verneformålet for området med et slikt inngrep. Statsforvalteren har derfor etterkommet ønsket fra DMF om å legge verneområdet utenfor det området der de har påpekt at det er en mineralforekomst, som det er gitt undersøkelsesrett til AuCu Exploration.

Statsforvalteren har tatt DMFs innspill til etterretning ved at de har utarbeidet to alternative avgrensinger av området. Det ene følger opprinnelig forslag på 316 dekar, mens alternativ avgrensning reduserer arealet med 131 dekar og grenser ut areal som overlapper med den registrerte mineralforekomsten. Gjennom dette forslaget tas det også ut areal med både tørr kalkfuruskog og sørboreal blandingsskog.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift som i høringsforslaget og med endring i vernekartet som beskrevet.

Miljødirektoratet viser til at Statsforvalteren har bekreftet at Stannum AS har fått tilsendt saken.

Verneforslaget for Vasstveitåsan består av artsrik kalkfuruskog og blandingsskog med innslag av edellauvskogsarter. Til tross for begrenset areal har området isolert sett vurdert å inneha viktige verdier i skogvernsammenheng. Området er kanskje enda viktigere i en økologisk nettverk-sammenheng med de fem naturreservatene Skitnebufjellet og Kopslandsåsen, Bratterudskogen, Buberget, Urdalen og Jønjljo, og kanskje også Gjuvet i nord selv om avstanden mellom Buberget og Gjuvet kanskje er i største laget. Med et vern

av Vassstveitåsan vil man sikre at arter har muligheter til å spre seg langs store deler av østsiden av Tinnsjø.

Det har kommet flere innspill som ber om at verneplanen avsluttes eller endres av hensyn til potensielle mulige uttak av mineraler i området. AuCu Exploration AS har i sine estimater skissert mulig drift med tanke på uttak av kobber, sølv og molybden. Det er stor usikkerhet knyttet til forekomsten, både med hensyn til geografi og egnethet for produksjon. DMF har bedt om at det gis åpning for undersøkelser i verneforskriften samt at det tas inn unntak for luftesjakter ved eventuell framtidig drift. Statsforvalteren har i sin vurdering ikke etterkommet dette ønsket, fordi det etter deres vurdering ikke vil være forenelig med verneformålet for området med et slikt inngrep. Statsforvalteren har derfor foreslått en avgrensing som grenser ut arealet som berører den registrerte mineralforekomsten. Det betyr at området blir redusert fra 316 til 185 dekar.

Miljødirektoratet er enig med Statsforvalteren at en åpning for prøveboring innenfor verneforslaget er vanskelig å tillate av hensyn til verneformålet. Samtidig vil en reduksjon av verneforslaget med over 40 % redusere områdets viktige funksjon i et økologisk nettverk, og man vil miste mange av de viktige verneverdiene som er registrert her. Samtidig vil området bli så pass lite at den negative konsekvensen av kanteffekt-påvirkningen blir stor, og i verste fall fullstendig hvis man ser for seg en intensiv bruk av områdene rundt. NGU opplyser i sitt innspill til DMF at undersøkelsene som er gjennomført i området er unøyaktige og at det er behov for nye undersøkelser. Den registrerte forekomsten, slik den ligger inne i dag, strekker seg i et relativt smalt belte fra nord for Vassstveit og ned mot gamle Tinnsjø kopperminer og Storekås gruver. Mer detaljerte undersøkelser av forekomsten kunne muliggjøre en mer presis utgrensing, med mulig mindre arealreduksjon. De registrerte naturtypelokalitetene fra den tematiske kartleggingen som ble gjennomført i området fortsetter videre sørover i tilsvarende areal som verneforslaget. En utvidelse i sør kunne ha kompensert for en reduksjon i vest, men dette arealet ligger på en annen eiendom. Her er det ikke mottatt noe tilbud om frivillig vern, så dette er ikke et reelt alternativ per i dag.

Miljødirektoratet mener derfor at man må opprettholde opprinnelig areal og tilrår vernekartet med hele det tilbudte arealet på 316 dekar. I tillegg tilrår vi å endre verneforskriften for å ta inn et punkt i verneforskriften § 7 som åpner for at det kan gis tillatelse til prøveboring innenfor området så lenge det ikke påvirker verneverdiene nevneverdig samt at vi tilrår å åpne for at det kan etableres nødvendige luftesjakter i forbindelse med underjordisk drift av mineralforekomster med uttakssted utenfor verneområdet. Dette vil være i tråd med DMFs opprinnelige innspill til oppstartmeldingen. *«Prøveboring og etablering av nødvendige luftesjakter i forbindelse med underjordisk drift av mineralforekomster som er lokalisert innenfor verneområdet med uttakssted utenfor verneområdet.»*

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens forslag til opprinnelig avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Vassstveitåsan naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at planlagt vern av området våren 2024 ble utsatt i påvente av resultatene fra NGUs kartlegging av mineralforekomsten i 2024.

Resultater av NGUs kartlegging i 2024. NGUs rapport 2025.010 har i sammendraget følgende vurdering: *«Konklusjonen fra dette arbeidet er at det er en svært liten*

sannsynlighet for at kobber-mineraliseringene ved Hovin kan være økonomiske. Et optimistisk anslag er omtrent 1.3 millioner tonn mineralisering med 0.35% kobber og 20-30 g/t sølv, noe som ikke kan være lønnsomt. Mest sannsynlig er tonnasjen vesentlig mindre enn dette, mens gehaltene i beste fall er 0.5% kobber.»

Blant andre vurderinger i NGUs rapport er at «Mest sannsynlig er den rikeste mineraliseringen å finne rundt Storekåsbruddet». Dette er et område med gamle gruveåpninger, jf. kart fra NGUs rapport nedenfor.

Synspunkter fra AuCu Exploration AS på NGUs rapport

KLD har oversendt NGUs rapport til AuCu Exploration AS for ev. kommentarer.

AuCu Exploration AS har 31.3.2025 levert innspill hvor det framgår at man er meget uenig i NGUs vurderinger. Det vises bl.a. til at professor Nigel J. Cook har vurdert at feltet kan inneholde 75 millioner tonn med gjennomsnittlig gehalt på 0.7% kobber (Cu), 70 g/t sølv (Ag) og 0.2% molybden.

AuCu Exploration AS skriver bl.a. at NGUs prøver gir en indikasjon på at feltet inneholder langt mere mineraler og høyere gehalter enn man selv har lagt til grunn. Man viser også til at Nussir i Finnmark har en gjennomsnittlig gehalt på 0.3 % kobber.

AuCu Exploration AS skriver at prosjektet er ønsket og at innbyggere og politikere i kommunen ønsker nye arbeidsplasser, ny næringsaktivitet, tilflytting og økte skatteinntekter.

AuCu Exploration AS skriver at området kan gi 2.5 milliarder kroner i årlige inntekter til stat og kommune. Ved vern vil man søke erstatningskrav med utgangspunkt i disse beregningene.

Som en del av dialogen med AuCu Exploration AS har KLD fått tilsendt rapporten fra Nigel J. Cook fra 2009. Blant konklusjonene i rapporten er:

«There thus remains a possibility that at least weak mineralisation is present over a sizeable area. If that mineralisation extends 700 m N-S, is ca. 350 m wide and extends to a depth of 100 m, this would be equivalent to ca. 75 m tonnes of ore. However, based on our initial observations, this mineralisation is likely to be patchy and is probably concentrated in small pockets within the rock. The quarry may have exploited such a pocket. In such a scenario, the ore grades intersected in the 1964 NGU drill programme (0.05 – 0.4 % Cu) might be considered quite typical.»

KLDs vurderinger og tilråding

KLD viser til at planlagt vern våren 2024 ble utsatt i påvente av ny kunnskap om mineralforekomsten.

KLD vektlegger særlig følgende i saken:

- Området har nasjonalt viktige og godt dokumenterte verneverdier.
- Skogeier har inngått avtale om frivillig vern allerede i oktober 2022, og ønsker vern.
- Det er stor uenighet om mineralforekomsten. NGUs rapport fra 2025 tilsier at det er svært liten sannsynlighet for at forekomsten er økonomisk. Dette bestrides av AuCu Exploration AS.
- Det er bl.a. svært stor forskjell anslått omfang av mineralforekomsten. Nigel J. Cook skrev i sin rapport i 2009 at det er en mulighet for at i det minste svak mineralisering fins over et større område, som han anslår til ca. 75 millioner tonn. NGU vurderer derimot at et optimistisk anslag for forekomstens omfang er 1.3 millioner tonn mineralisering.

KLD viser til at området har viktige verneverdier, samtidig som det er stor tvil om mineralforekomstens omfang og drivverdighet. KLD mener likevel at tilgjengelighet til mineralforekomsten og sikring av viktige verneverdier kan kombineres slik:

1. Det tas ut ca. 40 dekar av verneforslaget i sørvest. Dette er areal som i NGUs rapport er vurdert slik: *«Mest sannsynlig er den rikeste mineraliseringen å finne rundt Storekåsbruddet»*, hvor det er flere spor etter historisk gruvedrift jf. kart nedenfor. Areal som tas ut omfatter ca 100 høydemeter opp fra bilveg og nedkant av mineralforekomsten, jf. kart nedenfor. Arealet er relativt tilgjengelig fra bilveg nedenfor.
2. I verneforskriften § 7 inngår at det kan gis tillatelse til prøveboring som ikke påvirker verneverdiene nevneverdig, og til å etablere nødvendige luftesjakter i forbindelse med underjordisk drift av mineralforekomster med uttakssted utenfor verneområdet. Dette er i tråd med DMFs opprinnelige innspill til oppstartmeldingen.

Kartutsnitt over fra NGUs rapport som viser opprinnelig verneforslag (rød linje) og de viktigste gamle gruveåpningene til Hovin kobbergruver.

Kartutsnitt over er hentet fra DMFs kartløsning og viser mineralforekomsten (rødt), opprinnelig verneforslag (lilla skravert) og forslag til verneareal som tas ut (blå linje). Rød trekant er Storekås gruve. Areal som tas ut (blå linje) er ca. 40 dekar.

KLD foreslår at Vassstveitåsen naturreservat vernes med endringer som beskrevet over, i henhold til vedlagte forskrift og kart.

31. Bakke naturreservat i Larvik kommune, Vestfold og Telemark

Totalareal 479 dekar, hvorav 343 dekar er produktiv skog.

Inngrep: To traktorveger. Området grenser til kraftledning vest for Kjoseveien

Hovedsynspunkter i høringen

BaneNor og Forsvarsbygg har uttalt seg og har ikke innvendinger til verneforslaget.

NVE skriver at Lede AS har områdekonsesjon i området. NVE kan ikke se at nettselskapet har uttalt seg under oppstartsmeldingen. Så langt NVE kjenner til er det ingen planer knyttet til nettanlegg i området, men NVE har ikke fullstendig oversikt over alle nettkomponenter og planer for distribusjonsnett. NVE forventer at Lede og Statnett uttaler seg under høringsrunden, og NVE anbefaler nettselskapene å gi uttalelser selv i tilfeller uten konflikter. NVE gjør oppmerksom på at det ligger en 24 kV distribusjonsliste nært og inntil foreslått vernegrense i det vestlige delområdet. Under oppstartsmeldingen ba NVE om at standardbestemmelser for nettanlegg ble inkludert i verneforskriftene. NVE er positive til at § 4 er inkludert. På den måten tas det høyde for at noe av arbeidet med kraftlinjen vil kunne skje inne i verneområdet. NVE forventer at Lede uttaler seg om hvorvidt § 4 dekker deres behov i forbindelse med drift og vedlikehold av nettet.

Lede AS skriver at linjerydding skjer i selve traséen og at ryddebeltet på strekningen er 15 m. Det må være mulig å hugge ned trær på utsiden av ryddebelte som truer nettet.

Larvik kommune skriver at arealet som foreslås vernet i hovedsak er avsatt til LNF-område i kommuneplanen, men at deler av området i nord-øst, Ulsås, er omfattet av reguleringsplan for Malerød steinindustriområde. Det er startet en prosess for utvidelse av industriområdet. Hele Ulås er kartlagt som steinressurs med forekomst av Larvikitt, som anses å ha internasjonal verdi. Utvinning og foredling av Larvikitt gir stor verdiskaping lokalt og nasjonalt. Oppretting av verneområde i Ulås er ikke i tråd med anbefaling fra DMF, og kommunen anbefaler at hele Ulås tas ut av verneforslaget. Mesteparten av arealet består av produktiv skog og en stor andel av denne skogen vokser på skogsmark med høy bonitet. Området har en del gammel granskog, mye blandingsskog og noe plantet, yngre skog. Som en følge av vernet vil hogstvolumet fra dette området reduseres betydelig. Sett i et næringsperspektiv vil dette være uheldig. Bergene Holm som er et lokalt sagbruk har behov for tømmer volum lik hele avvirkningen i Larvik kommune per år. Det vurderes å være viktig med kortest mulig transport og mest mulig lokalt tømmer for sagbruket. Vern av produktiv skog nær vei vil svekke lokal næringsvirksomhet.

Larvik kommune v/ Planavdelingen har etter forespørsel fra Statsforvalteren kommet med en mer utdypende kommentar på om verneforslaget er i strid med reguleringsplan for Malerød Steinindustriområde fra 1997 og kommunedelplan for Steinressurser 2012-14. Tilbudte eiendom går litt inn i reguleringsplanen for Malerød industriområde, men det aktuelle arealet er regulert til parkbelte i industriområdet. Ifølge reguleringsplanen og kommunedelplanen skal ikke Malerød steinbrudd utvides verken mot Kjoseveien eller mot Ulås. Malerød steinindustriområde har utvidelsesmuligheter innenfor eksisterende reguleringsplan. Dersom de på sikt ønsker å utvide steinbruddet må dette vurderes ved rullering av kommunedelplanen for steinressurser. Å avsette eiendommen 4138/1 *Bakke* som naturreservat er ifølge kommunen ikke i strid med reguleringsplanen for Malerød steinindustriområde eller kommunedelplanen for steinressurser, men vurderes heller å være i tråd med planen som forutsetter et skjermingsbelte med skog rundt steinbruddet.

DMF uttalte til oppstartmeldingen at det foreslåtte verneområdet kommer i konflikt med registreringer av mineralske ressurser vurdert til å ha nasjonal til internasjonal betydning, og DMF rådet derfor til at området, eller deler av området, unntas vern. DMF skriver i forbindelse med høringen at det ikke ser ut til at Statsforvalteren har vurdert DMF sitt innspill. DMF har derfor innhentet ytterligere informasjon om registreringene som kommer i konflikt med verneforslaget i samarbeid med NGU. DMF legger til grunn at verne-myndigheten har sørget for at grunneier er gjort kjent med de potensielle verdiene som ligger innenfor de områdene som er foreslått vernet. NGUs vurdering av de registrerte forekomstområdene viser av mesteparten av steinressursen som kommer i konflikt med det foreslåtte verneområdet berører larvikitt med svakt fargespill, og at det er tilgjengelig flere kilder til denne steinen i området. DMF påpeker likevel at dette er steinressurser som er tilnærmet unik i verdenssammenheng og som har mulig fremtidig utnyttelsespotensiale. Derfor bør det ligge særlige årsaker til å båndlegge arealet på en måte som forhindrer fremtidig utnyttelse. DMF opprettholder derfor råd om at de delene av det foreslåtte vernet som inneholder larvikitt bør unntas fra vern. NGU og DMF er videre entydige i råd om å unnta området rundt Ulås fra vern. DMF vurderer at realistisk avgrensing idet lengste bør gå langs sti mot midten av den dalen som skiller Ulåshaugen fra det øvrige området.

Statsforvalterens kommentarer

DMF påpeker at deler av vernearealet ligger på steinressurser som er tilnærmet unik i verdenssammenheng, og har mulig fremtidig utnyttelsespotensial. NGU og DMF er entydig i at området rundt Ulås bør unntas fra vern. Statsforvalteren er av den oppfatning at det foreligger særlige årsaker til å båndlegge dette arealet, da kartleggingen av skogen viser at det er nasjonale naturverdier innenfor området. I Ulås er det kartlagt to naturtyper av gammel lavlandsblandingsskog (begge A-verdi), og mange rødlistearter ble påvist i området, bl.a. barkskorpion (EN – sterkt truet) og eikeknivkjuke (VU - sårbar).

Ulås-området ligger innenfor hensynssone for ivaretagelse av mineralressurser i Kommunedelplan for steinressurser for Larvik kommune, og deler av området omfattes også av reguleringsplanen for Malerød steinindustriområde. Larvik kommunen ved planavdelingen har vurdert at opprettelse av naturreservat ikke er i strid med reguleringsplanen eller kommunedelplanen. Verneforslaget ligger innenfor det som er avsatt som skjermingsbelte med skog rundt steinbruddet, og det vil hindre at steinbruddet blir synlig fra Kjoseveien. Skogeier er kjent med at det fins larvikitt innenfor eiendommen, men har likevel ønsket å inngå avtale om vern som naturreservat.

Larvik kommune viser til behovet for levering av tømmer til lokalt sagbruk, og at et vern vil være uheldig i et næringsperspektiv. Statsforvalteren mener Bakke med sine store naturverdier vil være et viktig bidrag til å nå målet om 10 % skogvern i Norge samt til ivaretagelse av nasjonale forpliktelser om bevaring av biologisk mangfold. Statsforvalteren mener at hensynet til lokal næringsvirksomhet ikke kan veie tyngre enn hensynet til bevaring av naturmangfold i dette området. Statsforvalteren legger også vekt på grunneiers ønske om prosess med vern på egen eiendom.

Det er foretatt mindre endringer av vernegrensen etter høring. Vernegrensa er lagt ca. 4 m inn fra jordbruksareal for ikke å komme i konflikt med drift. Vernegrensa er justert og lagt 7,5 m inn fra kraftledning for å holde ryddegate for kraftledning utenfor verneforslaget.

Det er etter høring tatt inn i forskriftens § 7 h en mulighet for å søke om nødvendig beskjerping/hogst av trær som skygger for innmark.

Statsforvalteren tilrår at området vernes som naturreservat med endringer som beskrevet.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet. Deler av det tilrådte verneforslaget er i konflikt med potensielle mineralressurser. Grunneier er i dette tilfellet kjent med de aktuelle larvikittforekomstene på egen eiendom, og i gjeldende reguleringsplan for området ligger den delen av verneforslaget som er berørt inne i skjermingsbelte med skog rundt steinbruddet, med formålet parkbelte i industriområde. Formålet med slike belter i kanten av industriområder er vanligvis for å hindre støy og/eller innsyn for omgivelsene i nærområdet. Dette vil være hensyn som må ivaretas uavhengig av vern eller ikke. Ivaretagelse av viktig biologisk mangfold vurderes å være i tråd med reguleringsformålet i gjeldende reguleringsplan. Miljødirektoratet har i tillegg til Statsforvalterens forslag til tilpasning av forskriftens § 7 h lagt til en forutsetning at felte trær/vegetasjon skal ligge igjen i området. Direktoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Bakke naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har i november 2022, i samråd med Nærings- og fiskeridepartementet (NFD), kommet til at vern av saken bør usettes. Dette slik at Miljødirektoratet i dialog med DMF ut fra eksisterende data kan vurdere forholdet mellom verneverdier og mineralinteresser i området Ulås, og foreslå hvordan verneforslaget bør behandles videre når det gjelder Ulås.

Nytt oppdrag til Miljødirektoratet og DMF

Oppdragsbrev til Miljødirektoratet med kopi til DMF, som var utarbeidet av KLD i samråd med NFD, ble sendt 13. mars 2023. Miljødirektoratet fikk i oppdrag å gi en ny tilråding om vern av Bakke naturreservat. Oppdraget omfattet dialog med DMF for å vurdere forholdet mellom verneverdier og mineralinteresser i delområdet Ulås innenfor foreslått naturreservat, og ut fra denne dialogen å levere ny tilråding hvor områdets nasjonale verneverdier og behovet for vern veies opp mot mineralinteressene i tråd med naturmangfoldloven § 14. KLD la til grunn at DMF som en del av denne dialogen vurderte hvorvidt det er realistisk potensial for mineraluttak i delområdet Ulås, ut fra både ressursforhold og økonomi, hvor det også tas høyde for ivaretagelse av kjente naturverdier inkludert leveområder for truede og nær truede arter. KLD ba også om en vurdering av om det var andre lokaliteter med tilsvarende mineralkvaliteter med mindre konflikt. KLD ba videre om en avklaring på hvem som evt. bør kompensere grunneier hvis deler av området ikke foreslås vernet, jf. inngått avtale med grunneier om vern.

Svar fra Miljødirektoratet og DMF på oppdraget

Miljødirektoratet svarte på oppdraget 4.4.2025. Miljødirektoratet har hatt møte med DMF, og DMF har sendt Miljødirektoratet et notat med vurderinger av saken.

DMF har i forbindelse med oppdraget kommentert saken på nytt i et notat.

DMF viser til at de har avgitt uttalelse i flere omganger hvor de har frarådd vern av deler av det foreslåtte området hvor det er registrert en forekomst av larvikitt som de mener kan være av vesentlig betydning. DMF sin vurdering er at et vern i form av naturreservat med stor sannsynlighet vil få konsekvens for tilgang til eller muligheten til å utnytte ressursene i delområdet Ulås i overskuelig framtid. DMF skriver at et sentralt mål i mineral-

forvaltningen er å sikre tilgangen til mineralressursene i framtida og hindre at viktige forekomster gjøres utilgjengelig av arealbruk som utelukker framtidig utnyttelse.

Potensial for mineraluttak i delområde Ulås

DMF skriver at delområdet Ulås er innenfor et område som er avsatt til hensynssone for å ivareta mineralforekomsten i *Kommunedelplan for steinressurser i Larvik kommune*. De viser til at et mål med denne planen er "å sikre Larvikitt-ressurser i et «evighetsperspektiv» mot nedbygging eller annen arealdisponering som kan ødelegge eller vanskeliggjøre framtidig utnyttelse av forekomstene." DMF skriver at hensynssonene skal bidra til å unngå konflikt med andre arealinteresser, og at disse er utformet ut fra geologien i området og hva som er hensiktsmessig med tanke på mulig uttak.

DMF skriver at driver av Malerødbruddet har informert om at det har blitt prospektert i de aktuelle områdene, og har vurdert at de aktuelle områdene har god natursteinkvalitet av Malerødtype, og at dette kan være en naturlig del av en videre utvikling av bruddområdet. DMF anbefaler også på generelt grunnlag at eksisterende uttak utvides framfor at det åpnes helt nye uttaksområder der dette er hensiktsmessig. Dette for å begrense nye naturinngrep og de negative konsekvensene som nye uttaksområder kan medføre.

DMF fraråder vern i dette området for å kunne sikre at den ikke gjøres utilgjengelig for framtida, og ikke av hensyn til mulig uttak av forekomsten i dag. DMF skriver at de derfor heller ikke kan ta stilling til økonomiske forhold, ettersom det, etter det DMF kjenner til, ikke er foretatt tilstrekkelige kartlegginger som kan si noe om forekomsten er økonomisk drivverdig eller ikke, eller hvordan drift av uttaket eventuelt ville måtte gjennomføres.

DMF skriver at markedet for larvikitt vil være i endring, både i det generelle markedet og med hensyn til ulike typer larvikitt og deres fargespill i det kommersielle markedet. Ifølge mineralstatistikk (2021) var Vestfold og Telemark det fylket som hadde størst salgsverdi av naturstein, med 50,5 % av den totale salgsverdien i Norge. Dette skyldes i hovedsak salg av larvikitt, hvor det meste går til et globalt marked.

Dersom uttak i området skulle bli aktuelt, utløser dette krav om reguleringsplanprosess med konsekvensutredning. Her vil også hensynet til naturmangfold belyses og veies opp mot andre hensyn. Før en slik oppstart vil det normalt foreligge konkrete planer for uttak. Kvalitet, kvalitetsvariasjoner og marked er da ofte kjent. Det er vanskelig å vurdere det realistiske potensialet for mineraluttak nå, siden dette krever mer nøyaktige undersøkelser. Dette må i tillegg veies opp mot hensynet til de naturverdiene som er kjent.

Tilsvarende minerallokaliteter

DMF skriver at NGU har gjort omfattende kartleggingsarbeid av larvikitt, og det er laget temakart som benyttes i vurdering av hvor det kan være aktuelt med uttak i framtiden (se kart nedenfor). Larvikittforekomstene er generelt godt kartlagt og dokumentert. Kartene er en *indikasjon* på forekomspotensialet, men kartlegging av selve drivverdigheten krever omfattende og kostbare undersøkelser.

Figur 2. Utsnitt fra NGU temakart. Utarbeidet på bakgrunn av NGU-rapport 99.059. Larvikitt av aktuell type er vist med mørk grønn farge. Kartutsnittet er hentet fra DMF sitt notat.

Drift under jord

DMF skriver at i kommunedelplanen for steinressurser i Larvik kommune er mulighetene for uttak under grunnen vurdert. Samtlige natursteinuttak i Larvik i dag drives som dagbrudd. I kommunedelplanen er det vurdert at topografien i Larvik og metoden steinblokkene tas ut på gjør at det er lite aktuelt med underjordsdrift slik rammebetingelsene og markedet er i dag. Utvinnings-/driftsmetode blir vurdert av tiltakshaver konkret i det enkelte prosjektet.

Miljødirektoratet viser til at det, så langt det har vært mulig, er foretatt avveieringer mellom de eventuelle konsekvensene et uttak av steinressursen i området kan ha sett opp mot naturverdiene i området.

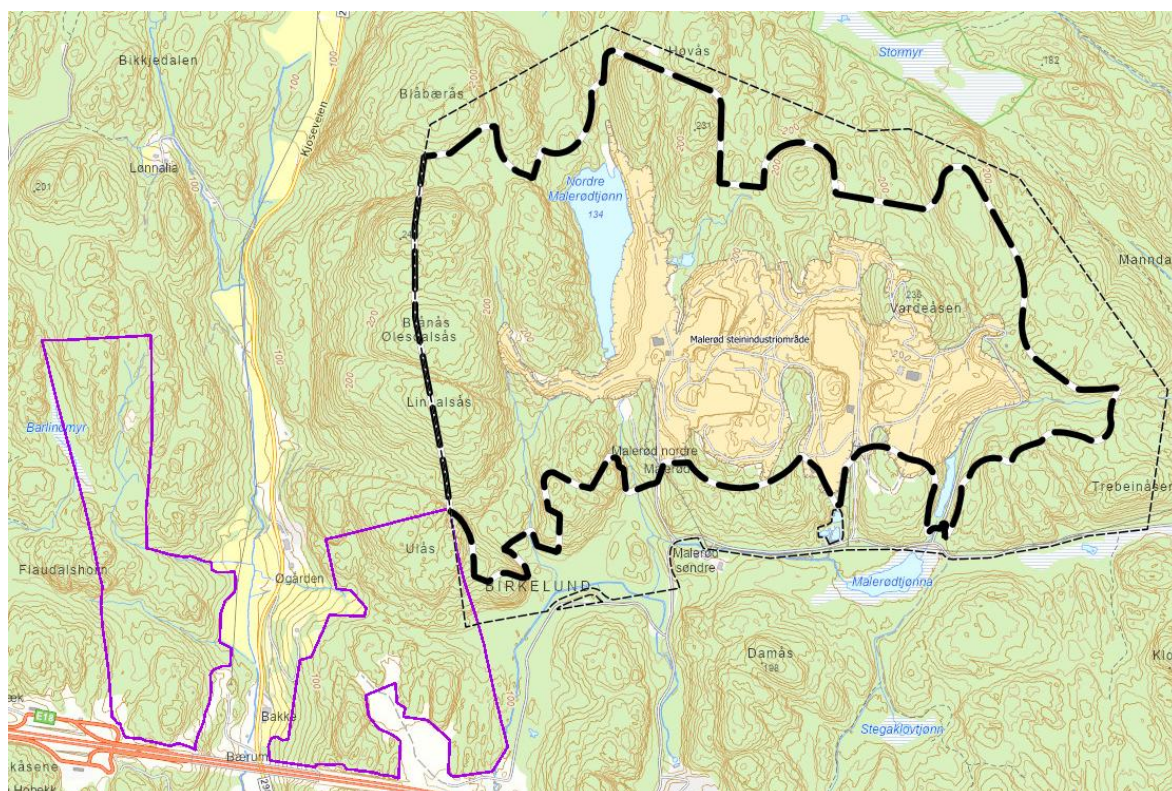
Miljødirektoratet viser til at DMF har vært tydelig på at deres rolle er å sikre mineral- og steinressursene mot inngrep og reguleringer som kan hindre framtidig bruk av ressursen, og at det ikke foreligger konkrete planer innenfor det aktuelle området per i dag. Ettersom DMF ikke kjenner til at det er utført nøyaktige undersøkelser, så kan de ikke ta stilling til økonomiske forhold omkring eventuell framtidig utdrift.

Miljødirektoratets vurdering

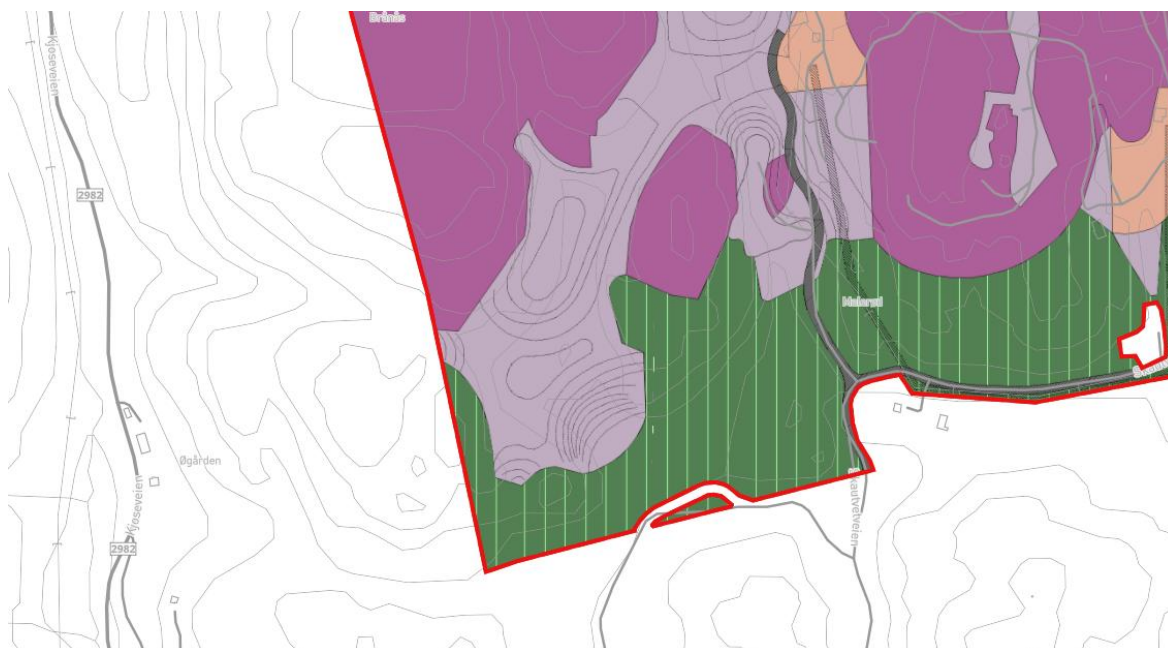
Forholdet til planstatus

Larvik kommune har en egen kommunedelplan for steinressurser. I denne ligger hele det foreslåtte verneområdet i LNF-område. Eksisterende steinbrudd ligger innenfor reguleringsplan for Malerød industriområde. I denne reguleringsplanen omfattes et mindre areal på omtrent 3 dekar det foreslåtte naturreservatet. Mesteparten av dette arealet ligger igjen innenfor naturtypelokaliteten med gammel lavlandsfuruskog med verdi A. Dette arealet er samtidig regulert som kantsone/skjermvegetasjon i nevnte reguleringsplan. I bestemmelsene til reguleringsplanen står det om formålet *Skjermvegetasjon i utmark:*

«I områder med skjermvegetasjon skal lov om skogbruk og skogvern gjelde. Områder avsatt til skjermvegetasjon skal dog forvaltes på en slik måte at eksisterende vegetasjon opprettholdes så lang dette er praktisk mulig for å skjerme tilgrensende areal mot støy og innsyn. Det tillates ikke fjerning av vegetasjon som hindrer innsyn til frontfyllinger under etablering, eller brudd i drift. All hogst i områdene skal forhåndsgodkjennes av landbruksmyndighetene i kommunen.»

Kartet over viser verneforslag (fiolett linje), reguleringsplan Malerød steinindustriområde (tynn svart linje) og kommuneplan for steinressurser (tykk stippet svart linje).

Figuren over er utsnitt fra reguleringsplan for Malerød industriområde. Grønn skravur er formål «Skjermvegetasjon i utmark», hvor ca. 3 dekar i sørvest overlapper med verneforslaget.

Miljødirektoratets vurderinger av verneverdiene

Det tilbudte arealet domineres av eldre og lite påvirket skog i lavlandet. Det meste av området er eldre naturskog med stor variasjon i treslagssammensetning og naturtyper, og området er vurdert å være nasjonalt verdifullt og har høy mangeloppfyllelse på gammel bøkeskog og gammel lavlandsblandingsskog spesielt.

Bakke har relativt godt innslag av grov, solbelyst dødved av eik, osp, furu og til dels bøk og gran, samt forekomster av flere hule eiker.

Områder i lavlandet på gode boniteter og/eller med høye verneverdier er blant prioriterte mangler i skogvernet hvor man ønsker mer vern. Dette området vil svare godt på disse manglene i skogvernet. Det er i tillegg et ønske om at naturvernområder med tilnærmet like naturkvaliteter ligger nært og dermed danner økologiske nettverk slik at det er potensiale for spredning av arter mellom områdene. Per i dag vil ikke Bakke kunne inngå i noe slikt nettverk. Til det er det for stor avstand til verneområder med samme type skog, men det jobbes med andre tilbud langs Farrisvannet som kan bidra til at et slikt nettverk dannes på sikt. Mye av skogen i Vestfold er ellers lett tilgjengelig, og står på produktiv mark. Dette har ført til at det i store deler av fylket er drevet et aktivt skogbruk. Relativt sett er det derfor få områder som oppnår kvalitet *** eller tilsvarende i fylket.

Lokaliteter med tilsvarende mineralkvaliteter

Ut ifra kartet DMF la ved sitt notat er det grunn til å tro at det finnes tilsvarende mineralkvaliteter i andre lokaliteter i samme område. Potensialet for fremtidig utdrift her, og hvilke naturkvaliteter som finnes i disse områdene er ikke nødvendigvis kartlagt mht. til viktig natur, slik at det er umulig å si noe om potensielt konfliktnivå mot naturverdiene her.

Underjordisk drift

DMF skriver at det sannsynligvis vil være lite aktuelt med underjordisk drift i dette området. Eksisterende drift foregår som dagbrudd. Topografien i området tilsier også at det vil være mindre aktuelt med dagens rammebetingelser.

Etter Miljødirektoratets vurdering vil det være uaktuelt å legge til rette for etablering av et dagbrudd innenfor et skogvernreservat. Miljødirektoratet har ellers ingen forutsetning til å kommentere dette punktet ut over hva DMF sier.

Grunneiers erstatning

Grunneier har tilbudt området for frivillig vern av skog. Det er inngått avtale med grunneier signert 14.4.2021. Miljødirektoratet har betalt ut rente siden avtaletidspunktet. Hvis området ikke går til vern, så må denne avtalen med grunneier sies opp. Grunneier vil da stå fritt til å disponere sine arealer ut fra annet lovverk, men vil ikke få utbetalt erstatning som framforhandlet for arealet.

DMF er også blitt bedt om å kommentere forholdet til erstatning. I følge DMF vil en kompensasjon til grunneier først bli aktuelt ved en ev. utnyttelse av mineralressursen.

Oppsummering

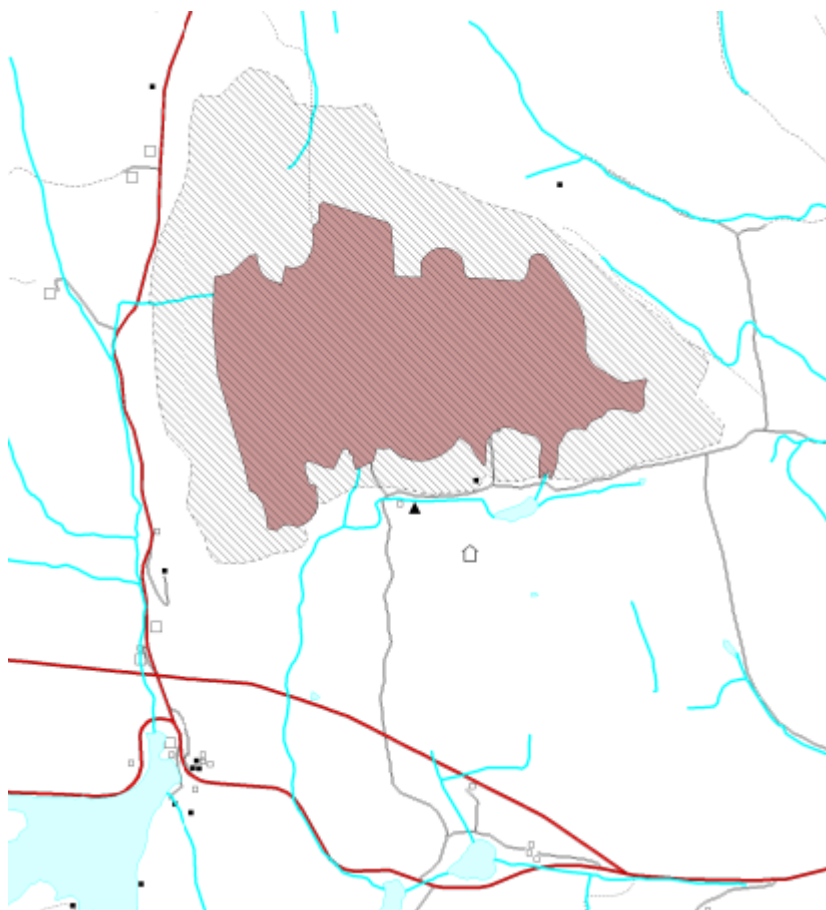
En utvidelse av Malerød industriområde mot vest vil komme i konflikt med et nasjonalt viktig skogområde. Det foreligger ingen konkrete planer for utvidelser av industriområdet per i dag, hverken fra kommunens side eller fra driver av steinbruddet. Miljødirektoratet kan likevel ikke utelukke at en slik utvidelse kan bli aktuelt i framtida. Både kommunen og mineralmyndighetene vil i så fall da måtte ta områdets naturverdi med i betraktning hvis det skulle bli aktuelt å gi tillatelse til en slik utvidelse. På bakgrunn av de høye naturverdiene i området er det uvisst hvilken konklusjon man da ville kommet frem til. Det at det finnes tilsvarende mineralforekomster andre steder er også relevant å ta med i vurderingen, selv om det pr i dag ikke er utført kartlegginger verken av drivverdigheten eller naturverdiene i disse lokalitetene.

Larvikitt en magmatisk bergart, som er kjent for sitt karakteristiske fargespill. Dette er en naturstein som ikke kan vurderes å ha en samfunnskritisk verdi, men heller en samfunnsøkonomisk verdi. Med bakgrunn i at det ikke har vært mulig å fremskaffe hvilke økonomiske konsekvenser et vern kan få for mineralressursen, og det heller ikke er fremkommet nye momenter eller kunnskap som tilsier at Miljødirektoratet har grunnlag for å endre på sin tidligere innstilling i saken, så mener Miljødirektoratet at et vern av Bakke fortsatt kan forsvares.

Det er gjort mindre tilpasninger til den nyeste forskriftsmalen.

Miljødirektoratet tilrår vern av Bakke som naturreservat med vedlagte vernekart og forskrift i tråd med Miljødirektoratets opprinnelige tilråding.

Klima- og miljødepartementet har sett behov for å klarlegge status for kommunens plankart, jf. kart nedenfor hvor skravert areal er beskrevet som «Sikringssone med bestemmelsene § 4-1» og som «Sone for å ivareta larvikittforekomsten».

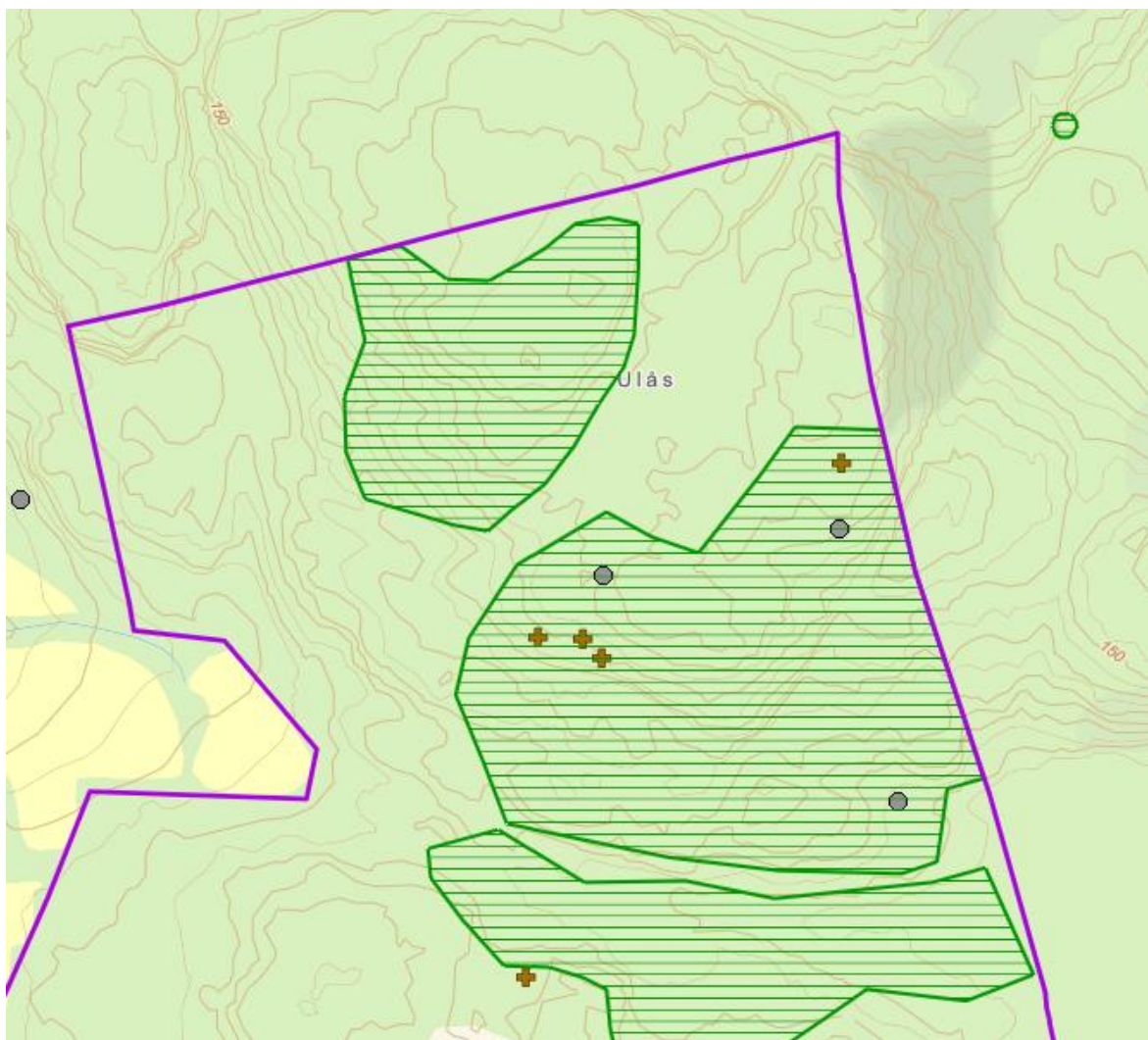

Kartutsnitt fra Kommunedelplan steinressurser 2012-2024. Larvik kommune.

I svar fra Larvik kommune 9.5.2025 bekreftes at kart over Malerød steinbrudd er riktig slik det ligger inne i kommuneplanens arealdel. Hensynssonen som ligger rundt området går utover regulert planavgrensning. Kommunen viser til at hensynssonen bare fastsetter at det ikke skal bygges i denne sonen.

Videre framgår av svaret fra kommunen at avgrensning av disse planene skal ikke ha noe å si for å opprette naturreservat på Bakke. Bruddet ligger lenger nord, og vegetasjonssone og hensynssone er lagt for ikke å bygge for nært bruddet.

KLD viser til at verneforslaget for området Bakke har viktige verneverdier, som beskrevet av Miljødirektoratet. KLD vil særlig påpeke at det i delområdet Ulås fins spesielt viktige verneverdier. I Ulås fins de eneste naturtypene innenfor verneforslaget med verdi «svært viktig», og det er her gjort flere funn av arter av stor og svært stor nasjonal forvaltningsinteresse, jf. kart nedenfor.

Kartet over viser verneforslaget ved Ulås (lilla linje), to naturtyper med verdi «svært viktig» (skravert grønt) og arter av stor og svært stor nasjonal forvaltningsinteresse (hhv. kryss og sirkel).

KLD viser til at det er foretatt meget grundige vurderinger i saken. Vern ble i 2022 utsatt for at det skulle gjøres ytterligere vurderinger av forholdet mellom verneverdier og mineralinteresser. Hovedpunkter i de nye vurderingene fra DMF og Miljødirektoratet er gjengitt over.

KLD viser også til at overlappet mellom larvikittforekomsten og verneforslaget er ca. 64 dekar. Dette utgjør ca. 2-3 promille av om lag 25 kvadratkilometer med den aktuelle typen larvikitt innenfor Larvik kommune.

KLD vektlegger særlig følgende:

- Det foreslåtte naturreservatet har store verneverdier, og Ulås er spesielt viktig pga. påviste naturtyper og arter.
- Vern av Ulås er ikke i strid med avgrensninger og formål i gjeldende planer for mineralvirksomhet i Larvik kommune.
- Det foreligger ikke kunnskap om den aktuelle mineralforekomsten vil være økonomisk drivverdig eller ikke.
- Overlappet mellom larvikittforekomsten og verneforslaget utgjør kun ca. 2-3 promille av den aktuelle typen larvikitt i Larvik kommune. Det er altså ut fra foreliggende kartlegginger betydelige andre arealer i kommunen av samme type forekomster.

- Larvikitt kan generelt ikke sies å være en bergart med samfunnskritisk verdi, men heller samfunnsøkonomisk verdi.
- Arealet er tilbudt til vern av privat skogeier, som ønsker vern og som har ventet lenge på avklaring.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratets tilråding, og tilrår vern av Bakke naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

32. Østmarka friluftslivsområde (utvidelse), i Oslo og Nordre Follo kommuner, Oslo og Akershus

Utvidelse ca. 3,7 km² hvor ca. 3,2 km² er produktiv skog. Nytt totalareal 20,6 km².

Lov om naturområder i Oslo og nærliggende områder (markaloven) har i § 11 hjemmel for å verne områder som pga. naturopplevelsesverdier har særskilte kvaliteter for friluftslivet.

Saksgang

Under arbeidet med verneprosessen for de kommunale skogområdene i Østmarka som høsten 2023 resulterte i vern av Østmarka nasjonalpark og Østmarka friluftslivsområde, mottok Statsforvalteren et tilbud om frivillig vern av tre private eiendommer like nord for eksisterende friluftslivsområde. Oslo kommune har også fire mindre eiendommer mellom og inni de private eiendommene, hvor Statsforvalteren har fått melding fra Bymiljøetaten om at disse også kan inngå i vernet. I tillegg ønsket Oslo kommune under høringen tidlig i 2023 at noe mer av deres eiendom like øst for eksisterende friluftslivsområde kunne inngå i verneområdet mot å ta ut områder lengre vest. Disse områdene har vært en del av utredningsområdet for vern i Østmarka.

Statsforvalteren foreslo i sin tilrådning om vern i Østmarka som ble oversendt Miljødirektoratet 15.3.2023 å ta inn samtlige innspill fra Oslo kommune om arealjusteringer, men fordi disse justeringene ikke hadde vært på formell høring tok Miljødirektoratet forslagene ut i sin tilråding til KLD. Egen høring ble dermed gjennomført våren 2024, med utgangspunkt i at det var kun grenser og områdestørrelse som skulle endres, og ikke øvrige vilkår for friluftslivsområdet.

Hovedsynspunkter i høringen, og Statsforvalterens kommentarer til disse

Nedenfor er gjengitt høringsinnspill. Eventuelle kommentarer fra Statsforvalteren er gjengitt, for øvrig har Statsforvalteren tatt høringsinnspillene til etterretning.

Oslo kommune, Byrådsavdeling for Miljø og Samferdsel: Oslo kommune støtter den foreslåtte endringen og grensejusteringen for Østmarka friluftslivsområde. Det bor svært mange mennesker i nærområdene til Østmarka som vil ha nytte av at verneområdet utvides. Som beskrevet i Statsforvalterens høringsbrev, har områdene som foreslås innlemmet i friluftslivsområdet også viktige naturverdier det er ønskelig å ivareta.

Grensejusteringen vil gi en mer helhetlig og naturlig arrondering av friluftslivsområdet. Bymiljøetaten har vurdert at det kan være behov for etablering av enkelte nye turtraseer ved Puttåsen, både for at flere skal få tilgang til å gå korte turer hjemmefra, og for å sikre bedre forbindelser i de nordlige delene av Østmarka. Den vedtatte forskriften for vern av Østmarka friluftslivsområde åpner for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til «omlegging eller utbedring av eksisterende stier og løyper, samt anleggelse av

nye stier og løyper» (forskriftens § 7 første ledd bokstac c). Oslo kommune legger til grunn at eventuelle nye turtraseer kan omsøkes etter denne bestemmelsen, dersom dette vurderes som ønskelig på et senere tidspunkt. På grunn av områdets naturverdier er det imidlertid ikke gitt at kommunen vil gå videre med dette. Oslo kommune er enig med Statsforvalteren, som peker på at eventuelle nye turtraseer etter et vern, må være i tråd med verneformålet for friluftslivsområdet, som fremgår av forskriftens § 1.

Statsforvalteren vurderer at hvis man ønsker å utvide eller binde sammen turveinettet nord-vest i Østmarka vil det for de vernede områdene være nødvendig at man ser helhetlig på turveinettet i en forvaltningsplan. Man må også vurdere om omlegging eller nylegging av ny infrastruktur vil være klart positivt for oppfyllelse av verneformålet. Det er en høyere terskel for nye inngrep i vernede områder, også paragraf 11 områder etter markaloven, enn for områder som kun ligger innenfor markalovens virkeområde. Vestgrensene for friluftslivsområdet ble under verneprosessen flyttet lengre vekk fra bebyggelsen i vest, hvor man anser at det i fremtiden vil komme krav og forventninger om ulik tilrettelegging.

Naturvernforbundet i Oslo Og Akershus (NOA) støtter foreslått utvidelse som er viktig for bevaring av Østmarka og for å kunne tilby og ivareta verdifulle områder for naturopplevelse langs hele byggegrensa mot marka. Ungskog/kulturskog innenfor verneforslaget bør restaureres til mer variert og opplevelsesrik skog gjennom aktive skjøtselstiltak. NOA imøteser tilsvarende vernegrep i Lillomarka der NOA nylig har foretatt ny eventyrskogregistrering og i deler av Nordmarka som eksempelvis utvidelser og sammenbinding av Skjennungsåsen og Godbekken friluftslivsområder.

Statsforvalteren har også på sikt et mål om at skogområdene bør forvaltes slik at både opplevelsesverdiene og det biologiske mangfoldet blir best mulig. Der det er yngre partier med skog, eller bestander som har lave opplevelsesverdier eller lavt biologisk mangfold grunnet ulike skogbrukstiltak, vil man kunne gjennomføre tiltak i tråd med budsjettsituasjonen og målene man setter for verneområdet.

Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) slutter seg til Statsforvalterens forslag til grensejusteringer, men mener Statsforvalteren bør begrunne tydeligere hvorfor områdene oppfyller kriteriene for særskilt vern av friluftslivsområder jf. markaloven §11. OOF mener forskriften for friluftslivsområdet må utformes slik at det i den nordlige delen av delområde 1, Puttåsen, kan gjennomføre nødvendige friluftslivstiltak for å bedre tilgangen til Marka. Avslutningsvis ønsker OOF at Statsforvalteren legger opp til medvirkning i prosesser for identifisering av hvilke områder som kan være egnet for §11-vern. OOF medvirker gjerne i tidlig fase før utredninger gjennomføres.

Statsforvalteren viser til at temaet om utvidelse eller sammenbinding av turveinettet er kommentert under uttalelsen fra Oslo kommune. Gjeldende verneforskrift er nok adekvat for slike tiltak, men det springende punktet er om nye inngrep gjennom etablering av en ny turvei delvis innenfor området samlet sett og likevel vil være positivt for oppfyllelsen av verneformålet for området. Verneforskriften gjelder kun for det vernede området. I randområdet utenfor friluftslivsområdet vil kommunen selv vurdere hvilke friluftstiltak og hvilken tilrettelegging de ønsker å gjennomføre. Det vil nok være mulig å etablere en slik sammenbinding av turveinettet uten å anlegge noe innenfor friluftsvernområdet. Men her er det private grunneiere som i så fall også bør inkluderes i prosessen. OOF etterspør en mer tydelig vurdering rundt hvorfor områdene egner seg for vern etter markalovens paragraf 11. Statsforvalteren har i kapittelet «vurderinger i henhold til markaloven paragraf

11» skrevet mer om denne verneformen og hvordan man vurderer at området oppfyller de forventningene man har til friluftslivsverneområder etter markaloven. Friluftsrådet ønsker å medvirke i en tidlig fase rundt identifisering av hvilke områder som i fremtiden kan egne seg for paragraf 11-vern etter markaloven. Vi har nå ingen oppdrag knyttet til å identifisere nye mulige friluftsvernområder. Vi fikk et slikt oppdrag i 2010 og gjennomførte da en innspillfase rundt hvilke områder som kunne være egnet i marka. Vi fikk en rekke innspill, og også friluftsrådet ga innspill i saken. Utvidelsesområdet i denne tilrådningsen er et resultat av oppdraget som vi fikk i 2020 og som var knyttet til å foreslå ulike sammensetninger av vern for deler av Østmarka. Denne prosessen begynte formelt også med en oppstartsmelding og med anledning til å levere innspill til dette arbeidet. Vi setter stor pris på at friluftsrådet ønsker å spille en aktiv rolle også i fremtiden.

Sabima støtter samtlige utvidelser. Det er svært verdifullt at det iverksettes aktive restaureringstiltak i området sør for Pettersbråtan – både av hensyn til det konkrete området, og for å skaffe verdifull erfaring med denne type restaureringstiltak.

Statsforvalteren ønsker å iverksette restaureringstiltak, men type tiltak og prioritering av ulike områder er ikke klarlagt. Statsforvalteren håper arbeidet kan starte i 2025.

NVE: Som tidligere uttalt inkluderer de foreslåtte områdene nettanlegg driftet av Elvia og Statnett. NVE ser at standardbestemmelser for energi- og nettanlegg er inkludert. Både Elvia og Statnett har uttalt seg i forbindelse med oppstartsmeldingen. NVE er positiv til at Statsforvalter ivaretar innspill fra nettselskapene. De forutsetter at nettselskapene vil kommentere hvis den foreslåtte løsningen ikke dekker deres behov.

Oppsal Orientering: Oppsal orientering i Akershus og Oslo orienteringskrets har kart og aktivitet i områdene som er omtalt i verneforslaget. Områdene er brukt til turorientering, arrangementer, trening og opplæring av skolebarn og andre interesserte. Det avholdes arrangementer og treninger for tilreisende fra orienteringskretsen og øvrige deler av landet. Akershus og Oslo orienteringskrets opplever at o-idretten ble hensyntatt på en god måte i den nylige verneprosessen for Østmarka nasjonalpark og friluftslivsområde. Foreløpige erfaringer med praksis fra vernemyndighetene er også god. Vi har derfor ingen innsigelser til nye verneområder dersom det blir samme regime for de nye områdene. Dette innebærer at turorientering og orienteringsløp er tillatt forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes.

En privatperson støtter helhjertet et større friluftsområde og ideelt sett burde hele Østmarka underlegges en eller annen form for vern pga. urørt natur og store naturopplevelser.

Naturvernforbundet i Nordre Follo (NiNF) er positiv til utvidelsen. Områdene som er tilbudt til frivillig vern er av stor verdi for å bevare randsonen rundt nasjonalparken. NiNF er spesielt glad for at gammelskogen på Puttåsen og Rundvannsåsen blir sikret varig vern. Med dagens driftsformer i skogbruket er slike skogtyper for nedadgående og det biologiske tapet blir stadig større. NiNF forutsetter at forskriften om vern av Østmarka friluftsområde av 10. november 2023 gjøres gjeldende for de nye områdene.

Oslo kommune, Oslobygg er generelt opptatt av at deres formålsbygg og -eiendommer ikke påvirkes negativt, herunder at trafikkikkerheten for brukere ivaretas best mulig. I denne saken er det ingen slike forhold, og Oslobygg KF er positive til utvidelsen.

Østmarkas Venner støtter det foreslåtte vernet av de fem delområdene. Tre av disse har de spilt inn tidligere i verneprosessen. Områdene Rundvannsåsen, Haukåsen øst og Puttåsen/Puttdalen har meget viktige naturverdier og store naturopplevelsesverdier, og

Pettersbråten har opplevelsesverdier knyttet til kulturmiljø. De støtter også at de samme verneforskriftene skal gjelde for disse områdene som for Østmarka friluftslivsområde.

Statsforvalterens vurdering

Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser

Vernet av de delområdene som legges til friluftslivsområdet vil begrense mulighetene for bl.a. skogbruk, jordbruk, mineralutvinning, nedbygging og annen omdisponering fra natur til andre formål. Områdene ligger i imidlertid innenfor markalovens virkeområde, så med unntak av for skogbruk så ligger det en beskyttelse over områdene fra før. Statsforvalteren mener at disse grensejusteringene har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer Statsforvalteren det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive. Forslaget vil sikre mer natur og et mer helhetlig og viktig friluftsområde som har en positiv samfunnsnytte. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

De største kostnadene vil være utgifter til forvaltning og skjøtselstiltak for å opprettholde verneverdiene, samt erstatning. Siden dette er et arealmessig lite tillegg til Østmarka friluftslivsområde vil også kostnaden være begrenset. I tillegg vil det være positivt for opplevelsen og naturmangfoldet om det gjennomføres noe skogrestaurering.

Vurderinger i henhold til markaloven paragraf 11

Når det gjelder sammensetningen av det ulike verneformene i Østmarka, så må man se hen til at verneprosessen for de kommunale områdene i Østmarka viste at det var hensiktsmessig med en sonering av området som sådan - og for å imøtekomme ulik bruksintensitet og vernebehov. Den vestlige og nordvestlige delen av utredningsområdet for vern i Østmarka ble foreslått og vernet som et friluftslivsområde etter markaloven.

Formålet med vern av friluftslivsområder etter § 11 i markaloven er å sikre områder som på grunn av opplevelsesverdier har særskilte kvaliteter for friluftslivet. Denne verneformen skiller seg fra det tradisjonelle skogvernet ved at områder kan vernes på bakgrunn av sin verdi for naturopplevelse, mens det er områdenes verdi for biologiske mangfold som har stått i fokus ved det tradisjonelle vernet etter naturmangfoldlovens/naturvernlovens bestemmelser.

Formålet med vern etter § 11 er mer spesifikt enn formålet med selve markaloven.

Formålet med markaloven er å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett, mens idrett ikke en er del av formålet i § 11. Disse verneområdene retter seg derfor mot friluftsliv. Med særskilte kvaliteter menes i markaloven § 11 områder som blant annet fremstår som urørte, naturlige og med særpreg. Kriteriene for vern er definert nærmere i forarbeidene til markaloven (Ot. prp. nr 23 (2008-2009)).

Vernet vil sikre at områdene opprettholder sine kvaliteter som friluftslivsområder, blant annet gjennom reguleringer av skogbruk og andre tiltak i verneområdene.

Naturopplevelse er et begrep det er utfordrende å sette verdi på, fordi natur oppleves forskjellig fra person til person. Samtidig er det slått fast at områder som fremstår urørte og naturlige er viktig for flere brukergrupper. Slike områder er det lite av i Marka i dag, og skogbruk og andre tiltak kan gjøre at de mister sin verdi for brukere som ønsker naturopplevelse i denne type skogområder.

Både med bakgrunn i områdets størrelse, variasjon av terrengformer, naturtyper og naturelementer, kulturmiljø og kulturminner, vurderes Østmarka friluftslivsområde å

oppfylle målene for verneområder etter markalovens paragraf 11 på en svært god måte. Den høye og varierte bruken av området til friluftsliv taler også for områdets egnethet, selv om områdets beliggenhet naturlig nok ville ha ført til en høy bruk. Når det gjelder egnetheten til vern etter paragraf 11 i de delområdene som nå foreslås lagt til, mener Statsforvalteren at delområdene isolert sett har gode vernekvaliteter, men også noen delområder som bør forvaltes mot en høyere biologisk variasjon. Grenseendringene vil totalt sett gi verneområdet en bedre og mer egnet arrondering, som er positivt for både forvaltningen, friluftslivsopplevelser og for biologisk mangfold.

Vurderinger i henhold til naturmangfoldloven kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7, skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 - 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. På den måten skal forvaltningen i sine vedtak redegjøre for, og synliggjøre kunnskapen om naturmangfoldet som blir berørt, og virkningene et tiltak vil få for dette naturmangfoldet, og hvordan en har kommet fram til resultatet i den konkrete saken. Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

De foreslåtte endringene har vært gjennom en innspills- og utvelgelsesfase, og har med unntak av de 3 private eiendommene i nord hvor det tidligere er dokumentert kjente naturverdier, blitt kartlagt og verdivurdert for vern i forbindelse med verneprosessen som ble gjennomført fra 2020 til 2023. Denne kartleggingen ble gjennomført av NINA. Resultatene fra kartleggingen og kunnskap innhentet gjennom verneprosessen viste at områdene kvalifiserer til vern etter både markaloven og naturmangfoldloven. Erfaringer fra den omtalte verneprosessen og dialog med berørte parter synliggjorde også et behov for en differensiering av området, og hvor de mer bynære områdene i vest da i 2023 ble vernet som et friluftslivsområde etter markaloven. Denne grenseendringen som nå tilrås har som formål å få en bedre arrondering på friluftsverneområdet, og dette er også i tråd med ønsker fra grunneierne og Oslo kommune. Utvidelsesområdene består i all hovedsak av eldre skog og med kjente naturkvaliteter.

Innimellom vil det kunne være yngre skog og spor etter hogstfelt, og spesielt området sør for Pettersbråtan består av yngre skog. Men her er det aktuelt å på sikt gjøre tiltak for at skogen vil utvikles både mot høyere opplevelseskvalitet og bedre biologisk mangfold. Et vern etter markaloven § 11 vil kunne ivareta de registrerte naturverdiene i områdene, og dette kan skje gjennom fri utvikling, men også aktive tiltak der dette kan være naturlig. Dette verneforslaget vil ikke endre verneforskriftene, som ivaretar bruk av områdene til friluftsmål. Vernebestemmelsene er til hinder for tradisjonelt skogbruk og til hinder for vesentlige inngrep i områdene.

Ut fra dagens kunnskap om naturmangfoldet i og bruk av områdene vurderer vi at videreføring av eksisterende bruk ikke vil gi særlig negativ innvirkning på naturmangfoldet. Et vern av utvidelsesforslaget vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene i områdene, jf. også naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Kravet om at vedtaket i hovedsak skal bygge på eksisterende kunnskap etter naturmangfoldloven § 8 er dermed oppfylt. Vi mener det foreligger tilstrekkelig kunnskap om virkningen verneforslaget kan ha for naturmangfoldet. Føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 har derfor mindre betydning i saken. Områdene har vært og er i intensiv bruk til friluftsmål som turgåing, preparering av skiløyper, sykling, klatring med mer. Verneforskriftene vil i seg selv medvirke til at den

samlede belastningen blir redusert gjennom å varig regulere skogbruk og å hindre vesentlige inngrep i områdene. Vegetasjon og dyreliv vil bli vernet mot skade og ødeleggelse, og området vil bli vernet mot ethvert tiltak som kan endre friluftslivs- og naturopplevelsesverdiene. Samtidig må større inngrep for friluftslivet, som anleggelse av nye, og omlegging av eksisterende stier og løyper, ha tillatelse etter forskriften. Påvirkningene på naturmangfoldet ved eventuelle tiltak, må også vurderes spesifikt etter naturmangfoldloven. Prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er dermed vurdert og tillagt vekt. Det er ikke nødvendig å foreta vurderinger etter naturmangfoldloven § 11, da det ikke vil bli stilt vilkår om å utrede mulig skade på naturmangfoldet. I forhold til verneforslaget er § 12 om alternativ lokalisering eller bruk av andre driftsmetoder eller annen teknikk også lite aktuell da det ikke er aktuelt å finne alternative lokaliseringer, og det ikke er driftsmetoder eller teknikk som må vurderes. Samtidig vil både §§ 11 og 12 måtte vurderes ved behandling av eventuelle søknader om tiltak eller dispensasjoner fra verneforskriftene.

Statsforvalteren tilrår i medhold av markaloven § 11 endring og justering av grensene for Østmarka friluftslivsområde med tilhørende bestemmelser i verneforskriften, i tråd med forslaget i høringen.

Miljødirektoratets kommentarer og tilråding

Ved vern etter markaloven § 11 har eier eller rettighetshaver rett til erstatning for økonomisk tap når vern medfører vanskeliggjøring av igangværende bruk. Ved frivillig vern inngås da en avtale mellom grunneier/rettighetshaver om økonomisk kompensasjon. Miljødirektoratet oppnevner sakkyndig som forhandler fram en slik avtale på vegne av Staten, og foretar utbetaling av erstatningen når området vernes.

For de private eiendommene som inngår i foreslått som utvidelse av Østmarka friluftslivs-område er det inngått avtaler med alle grunneierne, mens for Oslo kommune skjer utmåling av erstatning i etterkant av vernevedtaket.

Miljødirektoratet har en begrenset rolle i tilrådning av vern etter markaloven § 11.

Direktoratet viser til vurderinger i tilrådingen fra Statsforvalteren.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering om at utvidelsen av Østmarka friluftslivsområde gjennomføres som vern etter markaloven § 11.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Statsforvalteren og Miljødirektoratet og tilrår vern av Østmarka friluftslivsområde i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. Økonomiske og administrative konsekvenser

10.1. Samfunnsøkonomiske konsekvenser

Klima- og miljødepartementet viser til at med de endringer og tilpasninger som er foreslått er det i verneplanprosessen ikke avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget. Verneforslaget er justert på en rekke punkter, blant annet mht. avgrensninger og verneforskrifter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser.

10.2. Offentlige kostnader

Offentlige kostnader ved opprettelse av foreslåtte verneområder er i hovedsak knyttet til erstatningsutbetalinger og forvaltning. Den viktigste kostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede, fordi skog som vernes som naturreservat oftest best vil opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling uten behov for aktive skjøtselstiltak. Alle kostnader til vern og forvaltning av områdene vil dekkles innenfor KLDs gjeldende budsjetttramme.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer kostnadseffektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 2. Områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter, tas ut så tidlig som mulig. Det blir ikke startet verneprosess for områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter. For privateide frivillig vern områder innebærer det i så fall at myndighetene takker nei til tilbud om vern.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det er i 2017 sluttført en slik evaluering, som gir et oppdatert grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper. Videre er det viktig med god oversikt over hvor de viktigste skogområdene befinner seg. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av prioriterte skogtyper i skogvernet.

Klima- og miljødepartementet vurderer at de foreslåtte verneområdene vil bidra til å oppnå de mål og føringer Stortinget har vedtatt for skogvernet.

10.3. Privatøkonomiske kostnader

Tapte inntekter for privatpersoner som følge av at igangværende bruk ikke kan fortsette, erstattes etter bestemmelsene i naturmangfoldloven. Erstatningene i saken er i all hovedsak knyttet til at skog som tømmerressurs ikke kan hogges i verneområdene.

10.4. Administrative konsekvenser

De administrative konsekvensene er knyttet til forvaltningen av verneområdene som enten vil være for de kommunene som frivillig ønsker å påta seg forvaltningsansvar, eller for statsforvalterne dersom de blir forvaltningsmyndighet for de områdene hvor kommunene ikke ønsker å være forvaltningsmyndighet.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r:

Det fastsettes forskrifter om vern av 32 skogområder i fylkene Møre og Romsdal, Vestland, Rogaland, Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud, Oslo, Akershus, Østfold og Innlandet. Forskriftene fastsettes i samsvar med vedlegg til resolusjonen.